

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İlköğretim Anabilim Dalı
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı

**ORTAOKUL SOSYAL BİLGİLER PROGRAMINDA YER ALAN
DOĞAL AFETLER KONULARINA YÖNELİK ÖĞRENCİLERİN
FARKINDALIK, BİLİNÇ DÜZEYLERİ VE GÖRÜŞLERİNİN
İNCELENMESİ (BURDUR İLİ ÖRNEĞİ)**

MEHMET URSAVAŞ

Danışman
Doç. Dr. Yıldırım ATAYETER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Burdur, 2016

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İlköğretim Anabilim Dalı
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı

ORTAOKUL SOSYAL BİLGİLER PROGRAMINDA YER ALAN
DOĞAL AFETLER KONULARINA YÖNELİK ÖĞRENCİLERİN
FARKINDALIK, BİLİNÇ DÜZEYLERİ VE GÖRÜŞLERİNİN
İNCELENMESİ (BURDUR İLİ ÖRNEĞİ)

Mehmet URSAVAŞ

Danışman
Doç. Dr. Yıldırım ATAYETER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Burdur, 2016

**MAKÜ EĞİTİM BİLİMLERİ
ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS JÜRİ ONAY FORMU

M.A.K.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 31/03/2016 tarih ve 135/8 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından 20/06/2016 tarihinde tez savunma sınavı yapılan Mehmet URSAVAŞ' ın Ortaokul Sosyal Bilgiler programında yer alan Doğal Afetler konularına yönelik öğrencilerin farkındalık, bilinç düzeyleri ve görüşlerinin incelenmesi (Burdur İli Örneği) konulu Tez sunum çalışması İlköğretim Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

ÜYE: DOÇ.DR. YILDIRIM ATAYETER

(Tez Danışmanı)

ÜYE: PROF.DR. ZAFER GÖLEN

ÜYE: DOÇ.DR. HARUN ŞAHİN

ONAY

M.A.K.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun
...../...../..... tarih ve/..... sayılı kararı.

İMZA/MÜHÜR

BİLDİRİM SAYFASI

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumu 3 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

.....

Mehmet URSAVAŞ

ÖZET

Tez Başlığı: Ortaokul Sosyal Bilgiler Programında yer alan Doğal Afetler konularına yönelik öğrencilerin, farkındalık, bilinç düzeyleri ve görüşlerinin incelenmesi (Burdur İli Örneği)

Yazar Adı ve Soyadı: Mehmet URSAVAŞ

Coğrafya eğitiminin hedeflerinden biri, yaşadığı çevre ile ilgili ve çevre sorunlarının farkında olan ve bu sorunların çözümüne aktif katılan bireyler yetişmesini sağlamaktır. Bu çevre sorunlarından biriside afetlerdir. Coğrafya ve Afet kavramlarının içerikleri incelendiğinde; bu iki kavram arasında çok sıkı bir bağlantı olduğu görülür. Çünkü bu iki kavramında ilgi alanı yeryüzü yani dünyadır.

Afet; İnsanların yaşamında meydana gelen ekonomik, fiziksel ve sosyal anlamda erdiği zararlar nedeniyle gündelik yaşamı etkileyen, insan faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan doğal, teknolojik veya insan kaynaklı olaylardır. İnsanoğlu ulaştığı bilgi ve teknoloji düzeyine karşın, doğal afetlere neden olabilen deprem, kuraklık, volkanik patlama ve fırtınalar gibi doğal olayların oluşumu üzerinde herhangi bir etkiye sahip değildir. Özellikle afetlerin önlenmesi açısından insanoğlunun yapabilecekleri çok sınırlıdır.

Günümüzde ve gelecekte afetler karşısında yapılabilecek en etkili hareket, bu afetlerin etkilerinden kurtulmak veya bunların toplum üzerindeki etkilerini en aza indirmek için araştırmalar yapmak, çeşitli planlar geliştirmek ve bunları uygulamaya koymaktır. Afetleri önlemek ve zararlarını azaltmak ancak bu konuda nitelik kazanmış bireyler ve afet bilincinin farkına varan bir toplumun varoluşu ile mümkündür. Afet bilincini geliştirebilmiş ve bu kültürü oluşturmuş toplumların afetlerle baş edebilme yetenekleri daha yüksektir. Bu bilincin gelişmesi de toplumu oluşturan bireyler kadar kurumların da afetlerle ilgili olarak doğru bilgilerle aydınlatılması ve kendine özgü programlarla eğitilmesi yoluyla gerçekleşir. Özellikle doğal afet türlerinin(deprem, sel, orman yangını, çığ, kar fırtınası, don vb.) daha sık görüldüğü ülkemizde bu konuya daha çok önem verilmesi ve ciddi politikaların oluşturulması gerekmektedir. Kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum örgütleri doğal afetler konusunda daha aktif ve duyarlı hale getirilmelidir. Bu bağlamda özellikle erken yaşlardan itibaren afet kültür bilincinin aşılmasına ilişkin eğitim programlarının düzenlenmesi çok önemlidir.

Bireyler küçük yaşlardan itibaren Afet bilincine sahip olmalıdır. Bu noktada en önemli görev önce aileye daha sonra eğitim kurumlarına düşmektedir. Eğitimde afet bilinci için

öğretim programlarının bireyin öğretim hayatının her döneminde afet gerçeğini öğrenciye hissettirmesi gerekmektedir.

Bu çalışmada Ortaokul Sosyal Bilgiler Programında yer alan Doğal Afetler konularına yönelik öğrencilerin farkındalık, bilinç düzeyleri ve görüşlerinin incelenmesi (Burdur İli Örneği) yapılmıştır.

Anahtar sözcükler: Afet ,Afet Bilinci, Coğrafya, Doğal Afet,Öğretim Programı

ABSTRACT

Presentation Title: The observation of views and the consciousness level of students towards natural disasters which take place in secondary school social studies curriculum (The example of Burdur city)

Name and Surname: Mehmet URSAVAŞ

One of the most important aims of Geography education is to bring up individuals who are sensitive to their environment, aware of environmental problems and have roles in solving these problems. One of these environmental problems is 'disasters'. When the terms 'disaster and geography' are searched, a tight connection between them is seen. Because the studying area of both is the surface of the world ; the earth.

Disaster is a natural, technological or human caused event which stops or interrupts people's daily lives or actions on account of physical, economic and social losses. Humans don't have an effect on the formation of natural events such as earthquakes, volcanic eruptions, hurricanes and drought which may cause natural disasters. What humans can do to prevent disasters is very limited.

Today or in the future, the most effective things that can be done against disasters are making researches, improving plans and applying them in order to minimize the effects of disasters on the society or to get rid of them. Preventing disasters and minimizing their damages depends on educated manpower and a society with high consciousness of disaster. The societies with an improved consciousness of disaster and which are able to get this culture have more chance to cope with disasters. Improving this consciousness happens by educating institutions with authentic programmes as much as humans. Especially in our country that often faces with natural disasters such as earthquake, flood, forest fires, frosty, avalanche, and snow storm, this subject must be considered in details and serious policy must be determined. State institutions and nongovernmental organisations must be sensitized about this. Planning educational programmes, targeting early ages, has an important role in improving disaster consciousness.

Individuals must have disaster consciousness beginning from early ages. At this point, families and educational institutions have the biggest duty. In order to give disaster consciousness during education, teaching programmes must give the disaster reality in every period of education.

In this study, the evaluation of the Natural Disasters Subject , which are involved in Secondary School Social Sciences Programme , in terms of their accessibility is done.

Key Words: Disaster, Disaster awareness, Geography, Natural disaster, Curriculum

TEŞEKKÜR

Öncelikli olarak lisans eğitimime başladığım günden bugüne kadar yetişmemde büyük emekleri olan, bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bana her konuda yardımcı olan, sabırlı ve hoşgörülü tutumuyla ilgi ve desteğini esirgemeyen tez danışmanım Sayın Doç.Dr. Yıldırım ATAYETER ve Değerli hocam Prof. Dr. Zafer GÖLEN' e teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Uygulamış olduğum anket çalışmaları ile ilgili fikirlerini benden esirgemeyen değerli hocam Doç.Dr. Harun ŞAHİN' e teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmamın çalışma grubunda yer alan Burdur ili merkez ortaokullarda görev yapan müdür, müdür yardımcısı ve öğretmenlere, görüşlerini paylaşarak bana yardımcı olan 8.sınıf öğrencilerine teşekkür ederim.

Araştırmamın veri toplama aşamasında, araştırmanın yazımında ve kontrolünde, kısacası araştırmanın her safhasında desteğini ve emeğini esirgemeyen hayat arkadaşım Hande URSAVAŞ' a teşekkür ederim.

Son olarak bu çalışmanın hazırlanması sürecinde manevi desteklerini esirgemeyen aile büyüklerim ve kızım Melis URSAVAŞ' a teşekkür ederim.

Mehmet URSAVAŞ

Burdur – Haziran 2016

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS JÜRİ ONAY FORMU.....	I
BİLDİRİM SAYFASI.....	II
ÖZET.....	III
ABSTRACT.....	V
TEŞEKKÜR.....	VII
İÇİNDEKİLER.....	VIII
SİMGELER.....	XI
TABLOLAR DİZİNİ.....	XII
ŞEKİLLER.....	XV
BÖLÜM I.....	1
Giriş.....	1
1.1. Problem durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	10
1.3. Alt Problemler.....	10
1.4. Araştırmanın Amacı.....	11
1.5. Araştırmanın Önemi.....	11
1.6. Sayılılar.....	11
1.7. Sınırlılıklar.....	12
1.8. Tanımlar.....	12
1.8.1. Coğrafya.....	12
1.8.2. Doğal.....	12
1.8.3. Afet.....	12
1.8.4. Doğal Afet.....	13
1.8.5. Afet Yönetimi.....	13
BÖLÜM II.....	14
Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar.....	14
2.1. Kuramsal Çerçeve.....	14
2.1.1. Afet.....	14
2.1.2. Afetlerin Büyüklüğüne etki eden faktörler.....	16

2.1.3. Afet çeşitleri.....	17
2.1.4. Afet Yönetimi.....	18
2.1.5. Afet yönetimini gerektiren haller	19
2.1.6. Türkiye’de Afet Çeşitleri, Yönetim ve Eğitimi	19
2.1.6.1. Ülkemizdeki Bazı Önemli Afet çeşitleri	21
2.1.6.2. Ülkemizde Afet yönetim ve Eğitimi.....	26
2.1.6.3. Burdur İli Afetselliği.....	32
2.1.6.4. İlimizde Olan Bazı Doğal Afetler	33
2.1.7. Afet bilinci.....	35
2.2. İlgili Yayın Ve Araştırmalar.....	37
2.2.1.Türkiye’de Yapılan Yayın Ve Araştırmalar	37
2.2.2.Dünya’da Yapılan Yayın Ve Araştırmalar	38
BÖLÜM III.....	39
Yöntem	39
3.1. Araştırmanın Modeli.....	39
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklem	39
3.3. Veri Toplama Aracı	40
3.4 Verilerin Toplanması	40
3.5. Verilerin Analizi	40
BÖLÜM IV	41
Bulgular ve Yorum.....	41
4.1. 1.Alt Probleme ilişkin Bulgular ve Yorumlar.....	41
4.2. 2.Alt Probleme ilişkin Bulgular ve Yorumlar.....	61
4.3. 3.Alt Probleme ilişkin Bulgular ve Yorumlar.....	75
BÖLÜM V	81
5.Sonuç ve Öneriler	81
5.1.Sonuç	81
5.2.Öneriler.....	84
KAYNAKÇA.....	87
EK:1-Araştırma Çalışmaları İle İlgili İzin VE Yazılar	93
EK:1.1- Anket Çalışması İçin İlköğretim A.B.D.’na Yazılan İzin Yazısı.....	93
EK:1.2- Anket Çalışması İçin MAKÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsünün İzin Yazısı	94

EK:1.3- Anket Çalışması İçin MAKÜ Rektörlüğü İzin Yazısı	95
EK:1.4- Anket Çalışması İçin Burdur Milli Eğitim Müdürlüğü İzin Yazısı	96
EK:1.5-Anket Çalışması İçin Burdur Milli Eğitim Müdürlüğü İzin Yazısı	97
EK:2- Anket çalışması yürütülen Okulların listesi	98
EK :3-ANKET ÖRNEĞİ.....	99
EK:4-ANKET ANALİZ EKRANI GÖRÜNTÜSÜ	101
ÖZGEÇMİŞ	102

SİMGELER

AFAD: Afet ve Acil Durum Başkanlığı

AHEB: Afete Hazırlık Eğitim Birimi

AHEP: Afete Hazırlık Eğitim Projesi

DKYB: Depreme Karşı Yapısal Bilinç

KRDAE: Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

SSG-TAG: Sivil Savunma Görevlileri, Toplum Afet Gönüllüsü ve Halkın Afete Hazırlık Eğitim Programı

STK: Sivil Toplum Kuruluşu

UKKDF: Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu

YOTA: Yapısal Olmayan Tehlikelerin Azaltılması

TABLolar DİZİNİ

<u>Tablo/Çizelge</u>	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1.5.sınıf Sosyal Bilgiler Programı kazanım dağılımı.....	7
Tablo 2.5.sınıf Sosyal Bilgiler Programı ara disiplin alan kazanımları doğal afet konuları dağılımı tablosu.....	8
Tablo 3.6.sınıf Sosyal Bilgiler Programı doğal afetler konusu kazanım durumu tablosu	9
Tablo 4.1950-2008 yılları arasında ülkemizde meydana gelen bazı doğal afetlerin sayısal verileri.....	20
Tablo 5. İlimizi etkileyen bazı tarihsel depremler (Burdur il Afet Müdürlüğü).....	33
Tablo 6.Burdur'da yaşanan bazı doğal afetler(<i>Kayıtlara geçmiş</i>)(Burdur il Afet Müdürlüğü).....	34
Tablo 7 Anket çalışması yürütülen Okulların listesi.....	39
<i>Tablo 8. Afete karşı bilinçli olduğunuzu düşünüyor musunuz?</i> Sorusuna ilişkin dağılım	41
<i>Tablo 9. Çevrenizdeki insanları afet konusunda bilinçli buluyor musunuz?</i> Sorusuna ilişkin dağılım	42
<i>Tablo 10 .Aile fertleriniz daha önce afete hazırlık eğitimi aldı mı? Sorusuna ilişkin dağılım.....</i>	43
Tablo 11. <i>Afet sırası ya da sonrası için eğitim aldınız mı?</i> Sorusuna ilişkin dağılım	44
Tablo 12. <i>Yaşadığınız bölgede afet riski var mı?</i> Sorusuna ilişkin dağılım	45
Tablo 13 <i>“AFAD kelimesinin açılımını biliyor musunuz?”</i> Sorusuna ilişkin dağılım	46
Tablo 14. <i>“Size ait afet acil durum kartı taşıyor musunuz?”</i> Sorusuna ilişkin dağılım..	47
Tablo 15. <i>“Son zamanlarda herhangi bir deprem tatbikatına katıldınız mı?”</i> Sorusuna ilişkin dağılım	48
Tablo 16. <i>“Aile fertlerinizle zaman zaman evde afetlerle ilgili tatbikat yapıyor musunuz?”</i> Sorusuna ilişkin dağılım	49
Tablo 17. <i>“Aileniz fertleriyle afet sırasında evinizde ya da dışarıda nerede buluşup ne yapacağınızı konuştunuz mu?”</i> Sorusuna ilişkin dağılım	50
Tablo 18. <i>“Evinizde eşyalarınızı zemine ve duvara sabitlediniz mi?”</i> Sorusuna ilişkin dağılım.....	51

Tablo 19. “Sizi olası bir afet durumunda arayacak, sağlığınıza tespit ya da kontrol edecek yakınlarınızı belirlediniz mi?” Sorusuna ilişkin dağılım	52
Tablo 20. “Yaşadığınız apartman ya da evin daha önceden zemin etüt çalışması yaptırıldı mı?” Sorusuna ilişkin dağılım	53
Tablo 21. “Sizin ve ailenizin önemli kayıtlarının(Tapu, Nüfus cüzdanı vb.) kopyaları evin dışında bir yerde saklanıyor mu?” Sorusuna ilişkin dağılım.....	54
Tablo 22. “Siz ve ailenizin üyeleri acil durumda su-elektrik-gaz vanalarının nasıl kapatılacağını biliyor musunuz?” Sorusuna ilişkin dağılım	55
Tablo 23. “Yaşadığınız evin ya da apartmanın her katında duman algılayıcı, yangın alarmı var mı” Sorusuna ilişkin dağılım	56
Tablo 24. “Evinizde ve aracınızda yangın söndürme cihazı var mı?” Sorusuna ilişkin dağılım.....	57
Tablo 25. “Yangın söndürme cihazını ailenizdeki her fert kullanmasını biliyor mu?” Sorusuna ilişkin dağılım	58
Tablo 26. “Yangını gördüğünüzde ilk haber vereceğiniz yeri biliyor musunuz?” Sorusuna ilişkin dağılım	59
Tablo 27. “Yangın ihbarının hattının numarasını biliyor musunuz?” Sorusuna ilişkin dağılım.....	60
Tablo 28. Kendinizi olası afetlere karşı hazırlıklı görüyor musunuz? Sorusuna ilişkin dağılım.....	61
Tablo 29. Afete hazırlık konusunda doğrudan, belirli aralıklarla bilgilendiriliyor musunuz? Sorusuna ilişkin dağılım.....	62
Tablo 30. Afetler ve afet bilinci ile ilgili en az bir toplantı yâda seminere katıldınız mı? Sorusuna ilişkin dağılım	63
Tablo 31.Ortaokul Sosyal Bilgiler ders kitaplarında doğal afetler ile ilgili konular var mı?” Sorusuna ilişkin dağılım	64
Tablo 32. “Doğal afet bilinci ile ilgili etkinliklerin okullarda artırılmasının faydalı olacağını düşünüyor musunuz?” Sorusuna ilişkin dağılım	65
Tablo 33. “Doğal Afetler ile ilgili seminer, toplantı, konferans, kamu spotları gibi etkinliklerin artırılması faydalı olur mu?” Sorusuna ilişkin dağılım.....	66
Tablo 34. “Okulunuzun bir afet planı var mı?”Sorusuna ilişkin dağılım	67
Tablo 35. “Afete Hazır Türkiye projesi hakkında bilginiz var mı?” Sorusuna ilişkin dağılım.....	68
Tablo 36. “Afet haberleri ilginizi çekiyor mu?” Sorusuna ilişkin dağılım	69

Tablo 37. “Evinizde Afet çantanız var mı? (İçinde; el feneri, İlk yardım çantası, radyo, yedek pil vs.) Sorusuna ilişkin dağılım	70
Tablo 38. “Ailenize ait aracınızda bir afet çantası var mı ?” Sorusuna ilişkin dağılım.....	71
Tablo 39. “Evinizde 72 saat yetecek kadar yiyecek malzemeniz hazır mı? (Kuru gıda, konserve vs.)?” Sorusuna ilişkin dağılım	72
Tablo 40. “Aileniz Ev, araba, işyeri ve sizi Doğal afetlere karşı sigorta ettirdi mi?” Sorusuna ilişkin dağılım	73
Tablo 41. “Siz ve aile üyelerinizden biri son üç yılda İlk Yardım eğitimi aldınız mı?” Sorusuna ilişkin dağılım	74
Tablo 42. Herhangi bir doğal afet olduğunda ne yapacağınıza dair endişeleriniz var mı? Sorusuna ilişkin dağılım	75
Tablo 43. Ders kitaplarında afet bilinci konusunda yeterli bilgilendirme yapılmış mı? Sorusuna ilişkin dağılım	76
Tablo 44. “Her yıl doğal afet bilinci ile ilgili okullarda bilgilendirme yapılıyor mu ?” Sorusuna ilişkin dağılım	77
Tablo 45. “Her sınıf seviyesinde ders kitaplarında doğal afet bilinci ile ilgili konular yer alıyor mu ?” Sorusuna ilişkin dağılım	78
Tablo 46. “Doğal afetler ile ilgili ayrı bir dersin olması fayda sağlar mı ?” Sorusuna ilişkin dağılım	79
Tablo 47. “Olası bir afet sonrasında şu an yaşadığınız mesken dışında kalabileceğiniz bir mesken var mı?” Sorusuna ilişkin dağılım	80

ŞEKİLLER

<u>Şekil</u>	<u>Sayfa No</u>
Şekil 1. <i>Türkiye Deprem-Can kaybı Haritası</i>	21
Şekil 2. <i>Türkiye Deprem bölgeleri haritası</i>	22
Şekil 3. <i>Türkiye Çığ Afet Haritası</i>	22
Şekil 4. <i>Türkiye Sel ve Su baskınları Afet Haritası</i>	23
Şekil 5. <i>Türkiye Heyelan Afet Haritası</i>	24
Şekil 6. <i>Türkiye Orman Yangınları Haritası</i>	25
Şekil 7. <i>Burdur ili Afet Harita (BİAM)</i>	32
Şekil 8. <i>Burdur ve yakın çevresinin Diri Fay Haritası (BİAM)</i>	32
Şekil 9. “Afete karşı bilinçli olduğunuzu düşünüyor musunuz ?” sorusu grafiği.....	41
Şekil 10. “Çevrenizdeki insanları afet konusunda bilinçli buluyor musunuz?” sorusu grafiği.....	42
Şekil 11. “Aile fertleriniz daha önce afete hazırlık eğitimi aldı mı?” sorusu grafiği.....	43
Şekil 12 “Afet sırası ya da sonrası için eğitim aldınız mı ?” sorusu grafiği.	44
Şekil 13 . “Yaşadığınız bölgede afet riski var mı?” sorusu grafiği.	45
Şekil 14. “AFAD kelimesinin açılımını biliyor musunuz?” sorusu grafiği.....	46
Şekil 15. “Size ait afet acil durum kartı taşıyor musunuz?” sorusu grafiği.....	47
Şekil 16.“Son zamanlarda herhangi bir deprem tatbikatına katıldınız mı?” sorusu grafiği.....	48
Şekil 17. “Aile fertlerinizle zaman zaman evde afetlerle ilgili tatbikat yapıyor musunuz?” sorusu grafiği.	49
Şekil 18. “Aileniz fertleriyle afet sırasında evinizde ya da dışarıda nerede buluşup ne yapacağınızı konuştunuz mu?” sorusu grafiği.	50
Şekil 19. “Evinizde eşyalarınızı zemine ve duvara sabitlediniz mi?” sorusu grafiği.	51
Şekil 20. “Sizi olası bir afet durumunda arayacak, sağlığınıza tespit ya da kontrol edecek yakınlarınızı belirlediniz mi?” sorusu grafiği.	52
Şekil 21. “Yaşadığınız apartman ya da evin daha önceden zemin etüt çalışması yaptırıldı mı?” sorusu grafiği.	53
Şekil 22. “Sizin ve ailenizin önemli kayıtlarının(Tapu, Nüfus Cüzdanı vb.) kopyaları evin dışında bir yerde saklanıyor mu?” sorusu grafiği.....	54
Şekil 23. “Siz ve ailenizin üyeleri acil durumda su-elektrik-gaz vanalarının nasıl kapatılacağını biliyor musunuz?” sorusu grafiği.	55

Şekil 24. “Yaşadığınız evin ya da apartmanın her katında duman algılayıcı, yangın alarmı var mı?” sorusu grafiği.	56
Şekil 25. “Evinizde ve aracınızda yangın söndürme cihazı var mı?” sorusu grafiği.....	57
Şekil 26. “Yangın söndürme cihazını ailenizdeki her fert kullanmasını biliyor mu?” sorusu grafiği.	58
Şekil 27. “Yangını gördüğünüzde ilk haber vereceğiniz yeri biliyor musunuz?” sorusu grafiği.....	59
Şekil 28. “Yangın ihbarının hattının numarasını biliyor musunuz?” sorusu grafiği.....	60
Şekil 29. “Kendinizi olası afetlere karşı hazırlıklı görüyor musunuz?” sorusu grafiği. ...	61
Şekil 30. “Afete hazırlık konusunda doğrudan, belirli aralıklarla bilgilendiriliyor musunuz?” sorusu grafiği.....	62
Şekil 31. “Afetler ve afet bilinci ile ilgili en az bir toplantı yâda seminere katıldınız mı?” sorusu grafiği.	63
Şekil 32 . “Ortaokul Sosyal Bilgiler ders kitaplarında doğal afetler ile ilgili konular var mı?” sorusu grafiği.	64
Şekil 33. “Doğal afet bilinci ile ilgili etkinliklerin okullarda artırılmasının faydalı olacağını düşünüyor musunuz?” sorusu grafiği.	65
Şekil 34 . “Doğal afet bilinci ile ilgili etkinliklerin okullarda artırılmasının faydalı olacağını düşünüyor musunuz?” sorusu grafiği.	66
Şekil 35 . “Okulunuzun bir afet planı var mı?” sorusu grafiği.	67
Şekil 36 . “Afete Hazır Türkiye projesi hakkında bilginiz var mı?” sorusu grafiği.	68
Şekil 37 . “Afet haberleri ilginizi çekiyor mu?” sorusu grafiği.	69
Şekil 38. “Evinizde afet çantanız var mı? (İçinde; el feneri, İlk yardım çantası, radyo, yedek pil vs.)?” sorusu grafiği.	70
Şekil 39. “Ailenize ait aracınızda bir afet çantası var mı?” sorusu grafiği.....	71
Şekil 40. “Evinizde 72 saat yetecek kadar yiyecek malzemeniz hazır mı? (kuru gıda, konserve vs.)?” sorusu grafiği.....	72
Şekil 41. “Aileniz ev, araba, işyeri ve sizi doğal afetlere karşı sigorta ettirdi mi?” sorusu grafiği.....	73
Şekil 42. “Siz ve aile üyelerinizden biri son üç yılda ilk yardım eğitimi aldınız mı?” sorusu grafiği.	74
Şekil 43. “Herhangi bir doğal afet olduğunda ne yapacağınıza dair endişeleriniz var mı?” sorusu grafiği.	75
Şekil 44. “Ders kitaplarında afet bilinci konusunda yeterli bilgilendirme yapılmış mı?” sorusu grafiği.	76

Şekil 45. “Her yıl doğal afet bilinci ile ilgili okullarda bilgilendirme yapılıyor mu?” sorusu grafiği.....	77
Şekil 46. “Her sınıf seviyesinde ders kitaplarında doğal afet bilinci ile ilgili konular yer alıyor mu?” sorusu grafiği.	78
Şekil 47. “Doğal afetler ile ilgili ayrı bir dersin olması fayda sağlar mı?” sorusu grafiği.	79
Şekil 48. “Olası bir afet sonrasında şu an yaşadığınız mesken dışında kalabileceğiniz bir mesken var mı?” sorusu grafiği.....	80

BÖLÜM I

Giriş

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sayıltılar, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem durumu

Ülkemiz açısından her dönem önemli bir sorun olarak varlığını sürdüren afetler konusunda toplumun bilinç düzeyinin artırılması can ve mal zararları azaltımı açısından önemlidir. Bu nedenle öğretim programlarına önemli görevler düşmektedir. Sosyal Bilgiler Programı doğal afet bilincinin topluma kazandırılması ve farkındalığını sağlama açısından önemli bir yere sahiptir. Ancak programın hedef, kazanım, bilinç ve farkındalık yönünden sorunları içinde barındırdığı görülmektedir. Bu nedenle programda ve öğretimde yapılacak bir takım düzenlemeler toplumun afet bilincini ve farkındalık düzeyini olumlu yönde değiştirecektir.

Sosyal Bilgiler dersi, Tarih, Coğrafya, İnsan Hakları ve Vatandaşlık Bilgisi gibi bazı ana disiplinler ile bunun yanında Sosyal Bilimlerin Sosyoloji, Ekonomi, Psikoloji, Eğitim, Siyaset gibi birçok disiplinini bir arada sunmaktadır. Bu disiplinler içinde yer alan coğrafya; İnsanların içinde yaşadığı çevrenin doğal özelliklerini, insan ile doğal çevre etkileşimini ve bu etkileşim sonucu insanın ortaya koyduğu beşeri ve ekonomik etkinlikleri kendi ilkeleri çerçevesinde inceleyerek sonuçlarını açıklayan bir bilim dalıdır (Şahin,1998,s.27). İnsanlar yaşayabilmek ve yaşam düzeylerini yükseltebilmek için çeşitli bilgilere ihtiyaç duyarlar. Bunlardan birisi de coğrafi bilgilerdir. Coğrafi bilgiler ancak coğrafya öğrenimiyle edinilir. Okullarda coğrafya öğretmenin iki temel amacı olduğu belirtilmektedir. Bunlardan birincisi; Bir disiplin olarak Coğrafya bilimini tanıtmak ve öğretmek, ikincisi ise öğrencilerin içinde yaşadıkları dünyayı anlamalarını sağlamaktır. Eğitim sistemi içerisinde Coğrafyanın amacı yerler hakkında öğrencilere ezberleyecekleri bilgiler yüklemek değil, bu yerlerdeki insan çevre etkileşimlerini farklı ölçeklerde anlamalarını da sağlamaktır (Arı,2010,s.11). Coğrafya, insanlara bağımsız çok yönlü ve yaratıcı düşünebilen, edindikleri bilgileri günlük yaşantılarında kullanabilen, çevrelerindeki sosyal, kültürel ve ekonomik olaylarla ilgilenme alışkanlığı kazandıran bir bilimdir (Akbulut,2004,s.66). Coğrafya biliminin merkezinde de diğer bilimlerde olduğu gibi

insanoğlu ve mekân bulunmaktadır. Bu nedenle insanın tüm faaliyetleri ve bu faaliyetlerin mekânla olan ilişkileri coğrafya disiplininin ilgi alanına girmektedir (Karakuyu,2010,s.361). Dolayısıyla coğrafya eğitiminin en önemli amaçlarından biri, yaşadığı çevreye duyarlı ve çevre sorunlarının çözümüne aktif katılan bireyler yetişmesini sağlamaktır (Gökçe ve Kaya, 2009,s.164).

Çevre sorunları bilimi veya ekoloji, yeryüzünün dengesini etkileyen ya da bundan etkilenen durumları ortaya koyar ve bu sorunların çözümü için alternatif çözüm yolları üretir. Bu çevre sorunlarından birisi de afetlerdir. Afetler ve Coğrafya kavramlarının anlamları incelendiğinde; aralarında çok sıkı bir bağlantı olduğu görülür. Çünkü ikisinin de inceleme alanı yeryüzü yani dünyadır (Özey, 2011,s.2).

Dünyada insanlar hemen hemen her gün jeolojik, meteorolojik ve çevresel nedenlerden dolayı, doğal ya da teknolojik felaketlerle karşı karşıya kalmaktadır (Varol,2007,s.127).

Afet en geniş tanımı ile; toplumun yaşamını, yaptığı kayıplar nedeniyle fiziksel, ekonomik ve sosyal anlamda etkileyen, gündelik yaşamı ve insan faaliyetlerini yavaşlatan, durduran ya da kesintiye uğratan doğal, teknolojik veya insan kaynaklı olaylardır (Özey, 2011; Ergünay, 2007; Savaş, Durduran ve Geymen, 2008; Erkal ve Değerliyurt, 2009; Şahin ve Sipahioğlu, 2009).

Başka bir tanımında ise afet; canlı ve cansız doğal çevreye büyük zarar veren büyük oranda can ve mal kaybına neden olan olağan dışı, doğal ve beşeri olaylar olarak tanımlanmaktadır (Şahin, Sipahioğlu, 2003,s.5). Bu anlamda bakıldığında afetler; doğal olaylar sonucu ortaya çıkan doğal afetler ve İnsanların birtakım etkileri sonucu ortaya çıkan beşeri afetler olmak üzere iki şekilde incelenir (Şahin, Sipahioğlu,2003,s.5).

Doğal afet kavramı; İnsanlar tarafından önlenmesi mümkün olmayan çığ, sel, fırtına, heyelan, deprem, dolu vb. felaketlerden her biridir. Doğal afetler; doğal olarak, çok kısa bir zamanda meydana gelirler. Sonuçları itibariyle çok fazla can ve mal kaybına neden olurlar ve afet başladıktan sonra insanlar tarafından durdurulması ve bu afetlerin engellenmesi mümkün değildir (Özey, 2011, s.1). Bu çalışmada kullanılan "Doğal" kelimesi anlam olarak olayın "mümkün, normal" olmasından ziyade sadece olayın "doğa ile ilişkili" olduğu anlamında kullanılmıştır. Bu nedenle doğa olayları ile bağlantılı olarak meydana gelen afetler dünya üzerinde insanlığın ortaya çıkışından itibaren hep vardır. Canlı ve cansız varlıkların zarar görmesine neden olan doğa

olaylarının günümüzde miktarları, sayıları, çeşitleri, şiddetleri ve etkili oldukları zaman aralıkları hızla ve katlanarak artmaktadır (Şahin ve Sipahioğlu, 2003,s.6). Doğal afetlerin birçoğunun meydana gelmesinde çeşitli derecelerde insanların da etkisi vardır. Hatta bazı durumlarda tehlikeli doğa olaylarının meydana gelmesinde tetik rolü oynayan insanlardır. Ancak olayı hazırlayan etkenler ve olayın oluşması, esas olarak oranın doğal özelliklerine dayanır. Örneğin; Bazı bölgelerde görülen yamaç-kütle hareketlerinin esas nedeni: yamaç dengesinin bozulmasıdır. Bu bozulma doğal faktörlerden kaynaklanabildiği gibi, köprü, yol, tünel, baraj yapımı, taş ve maden ocağı açılması gibi insanların çeşitli etkinlikleri ile de olabilir (Şahin ve Sipahioğlu, 2003,s.6).

Birçok bilim adamı yıllar süren araştırmalarında tehlikelerin gelişini önceden haberdar etmek veya en az kayıpla kurtulabilmemizi sağlamak için bu doğal afetlerin kaynakları ve hareketleri hakkında bilgi edinmeye çalışıyorlar. (Aksoy,2010,s.10).

İnsanlık gelmiş olduğu bilgi ve teknoloji düzeyine rağmen, doğal afetlere neden olabilen sel, çığ, deprem, volkanik patlama, kuraklık ve fırtınalar gibi doğal olayların meydana gelişi üzerinde herhangi bir etkiye sahip değildir. Özellikle bunların önlenmesi açısından insanların yapabilecekleri çok sınırlıdır. Bugün ve gelecekte meydana gelebilecek afetler karşısında yapılabilecek en etkili hareket, bu afetlerin etkilerinden kurtulmak veya bunların toplum üzerindeki etkilerini en aza indirmek için araştırmalar yapmak, çeşitli programlar geliştirmek ve bunları teoriden uygulama alanına geçirmektir. İşte insanların yaşadıkları çevrede oluşan doğal olaylardan haberdar olmaları, bunları tüm ayrıntılarına kadar tanımaları ve bu olayların tekrarlanması durumunda bu olaylardan hiç etkilenmeme veya en az etkilenmelerine olanak sağlayan çalışmaların tümüne "Afet Yönetimi" denilmektedir (Kadioğlu,2008,s.72).

Afet yönetimi çok basamaklı ve aşamalı bir süreçtir. Çok basamaklıdır, çünkü uluslararası kurumlar, devlet, yerel yönetimler, çeşitli meslek odaları, üniversiteler, sivil toplum örgütleri, şirketler ve bireyler bu sürecin belirli noktalarında yer alırlar. Çok aşamalıdır, çünkü afetleri önleme ve zararları azaltma, hazırlıklı olma, tahmin ve erken uyarı, kurtarma ve ilkyardım, düzenleme, yeniden inşa etme gibi birçok aşamayı içerir (Marşap, 2005,s.1464).

Afet yönetimi içinde önemli olan ilk unsur riskin yönetilmesidir. Burada da karşımıza eğitim çıkmaktadır. Afet eğitimi ile ilgili sorumluluk üstlenen kurum ve kuruluşlar için

temel yaklaşım ise afetler konusunda bilgi, beceri ve sorumluluk sahibi, karar alma süreçlerine katılan, dinamik ve üretken bir birey yaratmaktır (Akın,2007,s.45).

Afetlerle ilgili belli bir kabiliyet oluşturma çalışmalarının temelinde eğitim ve eğitim programları yer alır. Hâlihazırda eğitilmiş insan gücüne sahip olmadan, meydana gelen doğal ve beşeri afetlerle mücadele için, mevcut fiziki kapasiteleri etkin bir şekilde kullanabilmek mümkün değildir. Büyük harcamalar yapılarak oluşturulan altyapı tesisleri ve teknolojik sistemlerin, afetleri önleme ve afetlerin zararlarını azaltma bakımından faydalı olabilmesi ancak iyi eğitilmiş iş gücüne ve afet bilinci yüksek bireylerden oluşan bir toplumun var oluşuna bağlıdır. Afet bilincini geliştirebilmiş ve bu kültürü kazanmış toplumların afetlerle mücadele yetenekleri daha yüksektir. Afet bilincinin gelişmesi de toplumu oluşturan bireyler kadar kuruluşların da afetlerle ilgili olarak doğru bilgilerle donatılması ve kendine özgü programlarla eğitilmesi ile gerçekleşir (Başbuğ, Erkan, Özmen, Güler,2011,s.2).

Toplumun her kesiminde afet bilincini oluşturmak, toplumu olumlu davranışlara yönlendirmek oluşabilecek tehlikelerden minimum etkilenip, can ve mal kaybını en aza indirmenin yollarından bir tanesidir. Ancak bu durumda, afet bilinci oluşturulmuş toplumlarda, bu zararların yaratacağı kayıpları önlemek için, örgütlü ve sistemli çözümler ortaya koymak mümkün olacaktır. Tüm çözüm yolları, halkın afetler konusunda eğitimden geçirilmesi ile anlam kazanacaktır. Böylelikle, doğa olaylarının afet veya felaket haline gelmeden göğüslenmesi, benzer doğa olayları ile birlikte yaşamayı öğrenmiş ülkelerde görüldüğü gibi ülkemizde de mümkün olabilecektir. Kişilerin afet gibi öngörülemeyen olaylarla başa çıkabilme konusundaki davranışları, bu duruma hazırlıklı olma, bilgi ve bilinç düzeyleri ile belirlenmektedir. Özellikle gençlerde afetlere ilişkin bilgi düzeyinin belirlenmesi ve buna yönelik bilgi düzeyi artırıcı çalışmaların bulunması afet yönetimi için ilave destek sağlayacaktır (İnal, Kocagöz, Turan,2012,s.16).

Her şeyden önce dünya üzerinde afetlerin var olduğu ve geçmişte olduğu gibi gelecekte de olabileceğini, tüm dünya toplumları kabullenmelidir. Ayrıca afetlerin sürekli olarak artış eğilimi gösteren etkilerinin özellikle ülke ekonomileri üzerindeki ağır etkisi afet risklerinin azaltılması konusunun artık daha da karmaşık ve zor bir süreç ile karşı karşıya olunduğuna işaret etmektedir (CRED, 2011: 16). Afetlerin varlığını belirli bir toplumsal grubun kabul etmesi yetmez. Özellikle ülke yöneticileri de bu konuda daha bilinçli bir hale gelmelidir. Çünkü toplumlarda afet bilinci için önerilen çözüm yolları, çoğu kez yöneticilere, insanlara ve ülkelere maddi açıdan

ters düşebilmektedir. Bu sebeple tüm toplumlar afetlere karşı daha hassas bir şekilde yetiştirilmelidir. Bu da ancak eğitim ile olur. Bu nedenle tüm dünya ülkelerinde çevre sorunları ve afetler ile ilgili dersler okutulmalı, insanlar bu konuda daha bilinçli hale getirilmelidir (Özey,2011,s.273). Özellikle; Ülkemizde 1999 depreminden sonra afet kültürü, afet bilinci ve afet yönetimi konusunda önemli çalışmalar yapılmış ve aşamalar kaydedilmiştir. Bu tür çalışmalar devam etmektedir. En başta T.C.Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı olmak üzere, Sivil Savunma Genel Müdürlüğü, Meteoroloji Genel Müdürlüğü, Milli Eğitim Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Merkezi, Kızılay, Çevre ve Orman Bakanlığı gibi pek çok kurumun yanında üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları da, toplumun eğitilmesi ve bilinçlendirilmesi kapsamında oldukça önemli eğitim ve öğretim programları ortaya koymuşlardır. Aynı zamanda bu konuda kurumlar arasında işbirliği çalışmalarında da önemli mesafeler kaydedilmiştir (AFEM, Kitapçığı, 2007).

Bu kurumlar tarafında pek çok eğitim kursları, toplantılar, seminerler, konferanslar, tatbikatlar, sempozyumlar düzenlenmesi yanında, kitap, broşür, dergi vb. materyallerle de toplumun her kesimine, özellikle çocuk ve gençlere ulaşmaya çalışılmaktadır. Sivil Savunma Genel Müdürlüğü, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Çevre ve Orman Bakanlığı gibi kurumlar da hem internet üzerinde, hem de kitap, afiş, dergi, broşür gibi basılı yayınlarla, ayrıca kamu spotları ile çocuklara ve diğer hedef kitlelere yönelik bilinçlendirme çalışmalarını sürdürmektedirler (Varol, ,2007, s:129).

Milli Eğitim Bakanlığı'nın okul öğretim programlarına afetler ve afet bilinci ile ilgili derslerin konması konusunda çaba sarf ettiği görülmekte, eğitimin tabandan başlatılması konusunda mesafeler kaydettiği dikkat çekmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı, geçmiş yıllarda "Deprem Haftası"nı öğretim müfredatına almıştır. Kandilli Rasathanesi , "Afete Hazırlık Eğitim Programı" ile internet üzerinden özellikle çocuklara, gençlere ayrıca öğretmenlere ve tüm topluma yönelik çok kapsamlı bir eğitim programını sunmaktadır (Varol, ,2007, s:129).

Bu bilgiler dikkate alındığında; erken yaşlardan başlanarak afet kültürünün ve afetle mücadele bilincinin oluşmasına yönelik eğitim programlarının sürekli yenilenmesi ve güncellenmesi ayrıca bu konuda var olan çalışmaların revize edilmesi konusunda çalışmaların da yapılması gerekmektedir. Doğal afet yaşamış ya da yaşama riski altında bulunan bölge insanların hâlihazırda ve ilerideki yıllarda ortaya çıkacak

ihtiyaçlarının giderilmesi için ekonomistlerin, sosyal bilimcilerin ve eğitimcilerin acil ve uygulanabilir bir planlamayla bu konuya daha rasyonel, bilimsel ve pratik çözüm önerileri üretme açısından yaklaşmaları büyük önem arz etmektedir. Özellikle doğal afet türlerinin birçoğunun (deprem, sel, orman yangını, çığ, kar fırtınası, don vb.) sık görüldüğü ölkemizde meselenin ciddiyet ve hassasiyetle üzerinde durulması, ciddi politikaların oluşturulması, gerek kamu kurum ve kuruluşların gerek sivil toplum örgütlerinin bu konuda daha duyarlı ve katılımcı davranması, özellikle erken yaşlardan itibaren afet költürü bilincinin aşılanmasına ilişkin eğitim programlarının davranışa dönüştürülebilir olması ve düzenlenmesi gerekmektedir (Değirmenci ve İlter,2013,s.284).

İnsanları afetler ve afet bilinci konusunda eğitmeden ve doğal afetlere karşı bireylerde bir farkındalık ya da davranış oluşturmadan doğal afetlerin etkilerini azaltmak mümkün değildir (Koç,2013,s.135).

Ortaokul Sosyal Bilgiler Programlarında yer alan doğal afetler konularının kazanımlarının sınıflara göre dağılımı incelendiğinde;

**ORTAOKUL SOSYAL BİLGİLER PROGRAMLARINDA DOĞAL AFETLER
İLKÖĞRETİM SOSYAL BİLGİLER DERSİ 5. SINIF PROGRAMI**

ÖĞRENME ALANI: İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER

Tablo 1

5.sınıf Sosyal Bilgiler Programı kazanım dağılımı

ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
BÖLGEMİZİ TANIMALIM	Yaşadığı bölgede görülen bir afet ile bölgenin coğrafi özelliklerini ilişkilendirir.	 “Kızılırmak Türküsü” (Aşık Veysel’in Kızılırmak Türküsü doğal afet bilgisi çerçevesinde incelenir.)	 Yaşanılan bölgede sıkça görülen bir afet seçilecektir. (5,6 ve 7. kazanım)
		 “Film İzliyoruz” (Deprem konulu filmler izlenir.) (5, 6, 7. kazanım)	 Deprem Haftası ile ilişkilendirilecektir.(5,6 ve 7. kazanım)
		 “Geçmişten Günümüze” (Bölgesinde sıkça görülen bir afet ile ilgili sözlü tarih çalışması yapılır.) (6. kazanım)	 Afetten Korunma ve Güvenli Yaşam (7- 5, 6, 10, 11)
		 “Deprem Tatbikatı” (Deprem tatbikatı yapılır.) (7. kazanım)	
		 “Sınıf Tahliye Çantası Hazırlama” (7. kazanım)	

**SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI KAZANIMLARI İLE EŞLEŞEN
ARA DİSİPLİN ALAN KAZANIMLARI TABLOSU**

Tablo 2.

5.sınıf Sosyal Bilgiler Programı ara disiplin alan kazanımları doğal afet konuları dağılımı tablosu

SINIF	ÖĞRENME ALANI / ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI	AFETTEN KORUNMA VE GÜVENLİ YAŞAM KAZANIMLARI
5	İnsanlar Yerler Çevreler: Bölgemizi Tanıyalım	Yaşadığı bölgede görülen doğal afetlere neden olan uygulamaları fark eder.	5. Sınıf tahliye çantası oluşturulması ve malzemelerin sağlanması konusunda aktif görev alır. 6. Posterler hazırlayarak toplumun bu konuda bilgilenmesine destek verir. 10. Farklı mekânlarda bir deprem sırasında yapılması gerekenleri tartışır. 11. Deprem sırasında yapılması gerekenleri, deprem tatbikatında uygular.

İLKÖĞRETİM SOSYAL BİLGİLER DERSİ 6. SINIF ÖĞRETİM PROGRAMI

ÖĞRENME ALANI: KÜRESEL BAĞLANTILAR

Tablo 3.

6.sınıf Sosyal Bilgiler Programı doğal afetler konusu kazanım durumu tablosu

ÜNİTE	KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
ÜLKEMİZ VE DÜNYA	4-Ülkemizin diğer ülkelerle doğal afetlerde ve çevre sorunlarında dayanışma ve işbirliği içinde olmasının önemini fark eder.		Doğrudan verilecek değer: Yardımseverlik Dayanışma

Ortaokul Sosyal Bilgiler Programı sınıflar düzeyinde incelendiğinde aşağıdaki durumlar karşımıza çıkmaktadır.

1. Ortaokul Sosyal Bilgiler Öğretim Programı incelendiğinde doğal afetlere ilişkin kazanımların her sınıf düzeyinde verilmediği görülmektedir. Programda en fazla kazanımın 5. sınıf düzeyinde olduğu, 7 ve 8.sınıf düzeyinde kazanım olmadığı görülmüştür.
2. Doğal afetlere ilişkin doğrudan ve dolaylı kazanımların öğrenme alanlarına göre dağılımına bakıldığında ise en çok kazanımın 5.sınıf “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” ünitesinde yer aldığı görülmektedir.
3. Etkinlikler açısından bakıldığında programda; doğal afetlerle ilişkili olabilecek etkinliklerin yine 5. sınıf “ İnsanlar, Yerler ve Çevreler ” ünitesinde yer aldığı saptanmıştır.
4. Programda etkinliklerin kazanımlara göre sınıf düzeyleri açısından tutarlılık gösterdiği dikkati çekmektedir.

5. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında etkinliklerin öğrenme alanlarına göre dağılımına bakıldığında; en yüksek oranda “İnsanlar, Yerler ve çevreler” öğrenme alanında yer aldığı görülmektedir.

6. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında; dayanışma, hoşgörü, duyarlılık, sorumluluk, bilimsellik, sevgi ve saygı, vatanseverlik gibi tutum ve değerlerin, insan ve doğa etkileşiminin, çevreye karşı duyarlılığın, milli ve vatani değerlere bağlılığın önemine vurgu yapılmıştır. Ayrıca bu değerlere bağlılığın ve sorumluluk duygusunun önemli olduğu üzerinde de durulmuştur. Bu tutum ve değerler doğal afetler (sorumluluk, duyarlılık ve afet bilinci) açısından da son derece önemlidir.

Sonuç olarak Ortaokul Sosyal Bilgiler Programına bakıldığında doğal afetler ve afet bilinci ile ilgili kazanımların genellikle 5. sınıfta verildiği, 6.sınıfta çok kısa bir şekilde “ Küresel bağlantılar ” ünitesinde dayanışma kazanımıyla verilmeye çalışıldığı, 7 ve 8.sınıfta hiç verilmediği görülmüştür. Bu durumda sadece 5. sınıfta verilen doğal afetler ve afet bilinci kazanımının 7 ve 8. sınıfta hiç verilmemesi, 6.sınıfta ise çok kısa verilmesi tekrar edilmeyen bilginin korunması zorluğunu karşımıza çıkarmaktadır. Ayrıca bu kazanımların öğrenciler üzerinde doğal afet bilinci ve duyarlılığının artırılması gerekliliği bir gerçektir. Bu bağlamda öğrenciler ile çeşitli bilimsel aktiviteler yapılmalı, doğal çevrede kısa ve uzun arazi çalışmaları, bilimsel geziler düzenlenebilmeli ve bunlara benzer bazı etkinlikler program içerisine katılmalıdır.

1.2. Problem Cümlesi

Ortaokul Sosyal Bilgiler Programında yer alan doğal afet konularına yönelik; öğrencilerin programın hedef ve kazanımlarına ulaşma düzeyine ilişkin görüşleri ile bilinç ve farkındalık düzeylerine ilişkin görüşleri nelerdir?

1.3. Alt Problemler

1-Ortaokul Sosyal Bilgiler Programında yer alan doğal afet konularına yönelik hedef ve kazanımlara ulaşma düzeyine ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?

2-Ortaokul Sosyal Bilgiler Programında yer alan doğal afet konularına yönelik öğrencilerin doğal afet bilinç düzeylerine ilişkin görüşleri nelerdir?

3-Ortaokul Sosyal Bilgiler Programında yer alan doğal afet konularına yönelik öğrencilerin farkındalık durumuna ilişkin görüşleri nelerdir?

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, ülkemiz açısından her dönem önemli bir sorun olarak varlığını sürdüren afetler konusunun önemini vurgulayarak, ortaokul düzeyinde Burdur ili kapsamında ve il merkezinde bulunan öğrencilerimizin bu konuda yeterli bilince sahip olup olmadıklarını tespit etmek, bu bilinci büyük ölçüde kazandıracak olan Ortaokul Sosyal Bilgiler Programının doğal afet bilincine ilişkin farkındalıklarına yönelik hedeflere ulaşılabilirliğini değerlendirerek afet bilincinin öneminin farkındalığını sağlamaktır.

1.5. Araştırmanın Önemi

Afetlere dirençli bir toplum inşası, Dünya üzerinde meydana gelen afetlerin verdiği zararları en aza indirmek, toplumda afetlere karşı önlem alma ve zararları azaltma bilincini yerleştirmek en önemli amaçlar arasındadır. Afet bilinci ile donatılmış bir toplumda, afetlerden önce, afet sırası ve sonrasında yapılacaklara dair temel bilgiler eğitim ile toplumlara yerleşmiş olacağından bireyler, kendileri, yakın çevreleri ve içinde yaşadıkları toplum için sorumluluk alabilecek duruma geleceklerdir. Bu bilincin sağlanmasına temelden başlanmalıdır. Bu nedenle ilk ve ortaokul dönemleri, bu çağdaki bireylerin afet bilincine sahip olmasında çok büyük önem arz etmektedir. Öğrencilerdeki bu donanım ve bilinç, afet zararlarını azaltmanın en önemli unsurlarından biri olacaktır. Bu donanım ve bilince ulaşmada öğretim programlarının önemli bir rolü vardır. Öğretim programlarında öğrencilerin temel afet bilincine ulaşmalarını sağlayacak kazanım, etkinlik, uygulama ne kadar fazla ve her kademeye yayılmış olursa bireylerde afet bilinci oluşturulması o kadar etkili ve kolay olacaktır.

1.6. Sayıtlar

Bu araştırmada kullanılacak olan ölçeğin ölçmek istenilen niteliği saptadığı varsayılmaktadır.

Bu araştırmada seçilen örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anket formlarını yanıtlarken görüş ve düşüncelerini objektif ve içten olarak yansıtmış oldukları kabul edilmiştir.

1.7. Sınırlılıklar

- Bu çalışma 2014-2015 Eğitim Öğretim yılında bahar dönemi ile;
- Burdur il merkezindeki 8. sınıf öğrencileri ile;
- Veri toplama aracı olarak öğrencilere uygulanan doğal afet bilinç düzeylerinin saptanmasına yönelik 40 maddelik ölçek ile sınırlıdır.

1.8. Tanımlar

1.8.1. Coğrafya

İnsanların içinde yaşadığı çevrenin doğal özelliklerini, insan ile doğal çevre etkileşimini ve bu etkileşim sonucu insanın ortaya koyduğu beşeri ve ekonomik etkinlikleri kendi ilkeleri çerçevesinde inceleyerek sonuçlarını açıklayan bir bilim dalıdır (Şahin,1998,s.27).

1.8.2. Doğal

“Doğal” kelimesi anlam olarak olayın “mümkün, normal” olmasından ziyade sadece olayın “doğa ile ilişkili” olduğu anlamında kullanılmıştır. (Şahin ve Sipahioğlu, 2003,s.6).

1.8.3. Afet

Afetler toplumun kendi kaynaklarıyla çözüm üretmesini zorlaştıran, doğal, teknolojik veya insan kaynaklı olaylardır. Tehlikelerin bir afete dönüşebilmesi için cana, iş sürekliliğine, mala, doğal çevreye yani insan ve yaşadığı mekâna büyük zarar vermesi gerekmektedir. Bu nedenle Birleşmiş Milletler teşkilatının yaptığı tanıma göre afetler, Dünya üzerinde meydana gelen tehlikelerin; Can, mal, doğal çevre, ekonomi ve kültürel varlıklar üzerinde yaptığı olumsuz etkilerle baş etmeye yerel imkânların tek başına yetmediği durumlardır (AFAD,2011,s.1).

Afet en geniş tanımı ile; Toplumun yaşamını yaptığı kayıplar nedeniyle fiziksel, ekonomik ve sosyal anlamda etkileyen, gündelik yaşamı ve insan faaliyetlerini yavaşlatan, durduran yada kesintiye uğratan doğal, teknolojik veya insan kaynaklı olaylardır (Özey, 2011; Ergünay, 2007; Savaş, Durduran ve Geymen, 2008; Erkal ve Değerliyurt, 2009; Şahin ve Sipahioğlu, 2009).

1.8.4. Doğal Afet

İnsanlar tarafından önlenmesi mümkün olmayan Çiğ, sel, fırtına, heyelan, deprem, dolu vb. felaketlerden her biridir. Doğal afetler; doğal olarak, çok kısa bir zamanda meydana gelirler. Sonuçları itibariyle çok fazla can ve mal kaybına neden olurlar ve afet başladıktan sonra insanlar tarafından durdurulması ve bu afetlerin engellenmesi mümkün değildir (Özey, 2011, s.1).

1.8.5. Afet Yönetimi

İnsanların yaşadıkları çevrede oluşan doğal olaylardan haberdar olmaları, bunları tüm ayrıntılarına kadar tanımaları ve bu olayların tekrarlanması durumunda bu olaylardan hiç etkilenmeme veya en az etkilenmelerine olanak sağlayan çalışmaların tümüne "Afet Yönetimi" denilmektedir (Kadıoğlu,2008,s.72).

BÖLÜM II

Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

2.1. Kuramsal Çerçeve

2.1.1. Afet

Afetler toplumun kendi kaynaklarıyla çözüm üretmesini zorlaştıran, doğal, teknolojik veya insan kaynaklı olaylardır. Tehlikelerin bir afete dönüşebilmesi için cana, iş sürekliliğine, mala, doğal çevreye yani insan ve yaşadığı mekâna büyük zarar vermesi gerekmektedir. Bu nedenle Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nın yaptığı tanıma göre afetler, Dünya üzerinde meydana gelen tehlikelerin; can, mal, doğal çevre, ekonomi ve kültürel varlıklar üzerinde yaptığı olumsuz etkilerle baş etmeye yerel imkânların tek başına yetmediği durumlardır (AFAD,2011,s.1).

Deprem, çığ, sel, heyelan, fırtına gibi doğa olayları, bölge ve ülke düzeyinde ya da uluslar arası yardıma ihtiyaç duyacak büyüklükte can ve mal kayıplarına neden olduklarında doğal afet olarak tanımlanır. Buradan bakıldığında afetler meydana gelen bir olaydan ziyade olayın doğurduğu sonuçtur (AFAD,2011,s.1).

Afetlerin doğurduğu sonuçlara baktığımızda, en başta can ve mal kaybına neden oldukları görülür. Can kayıpları canlıların ölmesi; mal kayıpları ise eşya, araç, bina ve tarım alanlarının ve ekonomik faaliyetlerinin zarar görmesidir (AFAD,2011,s.1). Afetler toplumun hep beraber ve örgütlü biçimde hazırlıklı olması gereken en önemli toplumsal ve çevresel sorunlar arasındadır (Güler ve Çobanoğlu,1994,s.11).

Afet; afetlerden etkilenen toplumun yalnızca kendi olanaklarını kullanarak başa çıkma kabiliyetini aşan yaygın, insani, maddi ya da çevresel kayıplara sebep olarak toplumun yaşantısını ciddi şekilde aksaması anlamına gelir. Genel bir tanımlamayla afet , “Doğal kaynaklı veya insanların neden olduğu, bir toplumun normal işleyişini etkileyen, toplumun yalnızca kendi kaynaklarını kullanarak önleme yetisinin ötesindeki, geniş boyutlu insan, materyal, çevresel kayıplara yol açarak bozan, felaket derecesindeki olaylar” dır (UKKDF, 2001,s. 32).

Afetle mücadelede toplumların meydana gelebilecek tehlikeleri, riskleri algılama düzeyi önem taşımaktadır. Eğer toplumun afetlerin neden olabileceği sorunları, tehlikeleri, riskleri anlama ve algılama düzeyi düşük ise afetleri minimum seviyeye çekme ve hazırlık anlamında önlemler almadığı, diğer yandan eğer riskleri algılama

ve anlama düzeyi yüksek ise, bu konuda hazırlık yaptığı ve sorun üzerinde odaklandığı, toplum ile birlikte hareket ettiği görülmektedir (Paton ve Johnson, 2001,s. 271). Ülkemizde doğal afetler sık yaşanmasına rağmen afetlere karşı hazırlıklı olma, önlem alma, sorun çözme konularındaki yetersizlikler ve afet kültürünün olmaması da toplumun afetler karşısında dayanıklılığını azaltan bir durumdur. Bu durum, genel olarak kent bilinci, kentleşmenin gelişmemesi gibi sorunlarla karşımıza çıkmaktadır. Afetler karşısında güvenlik kültürünün gelişmemiş olması, bilinçsizlik, güvenlik kaygısının ekonomik nedenlerden ötürü geri plana itilmesi de ülkemizde doğal afetler karşısında riskleri artıran bir başka unsurdur. Afetler karşısında sergilenen “kaderci” anlayış da bu durumun en somut yansımasıdır (Balamir, 2002,s. 40; Karancı ve Akşit, 2000,s.405).

Yeryüzünde görülen afetlerin birçoğu doğal kökenlidir. Ancak bu tür olaylar insanların faaliyetleri sonucunda karşımıza afet olarak çıkmaktadır. Örneğin; deprem tamamen doğal kökenli bir olaydır. Ancak depremin olumsuz etkilerinin ortaya çıkmasında, afete dönüşmesinde insan birinci derece sorumludur. Örneğin; Japonya’da Richter ölçeğine göre 6 büyüklüğünde meydana gelen bir deprem sonuçları itibarı ile çoğunlukla bir doğa olayı olarak ortaya çıkarken ülkemizde aynı büyüklükte meydana gelen bir deprem, farklı bölgelerde değişik olmak şartıyla büyük oranda can ve mal kayıplarına yol açarak bir afet özelliği kazanmaktadır. Yine 2006 yılının ekim ayında Batman, Şanlıurfa, Mardin, Şırnak, Diyarbakır ve İstanbul başta olmak üzere ülkemizin birçok bölgesinde meydana gelen aşırı yağışlar neticesinde sel baskınları görülmüş ve birçok insan hayatını kaybetmiş iken sel felaketleri ile sık sık karşı karşıya gelen İngiltere’de can ve mal kayıpları ülkemizdeki kadar büyük boyutlarda olmamaktadır. Başta bilim insanları olmak üzere, kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri ve medya mensupları sel felaketlerinin nedenini çoğunlukla küresel ısınma ve çarpık kentleşmenin bir sonucu olarak göstermişlerdir. Bu açıdan bakıldığında yağışlar bir afet değildir. Ancak afet boyutuna ulaşmasını insanlar tetiklemiştir.

Sonuç olarak doğal afetlerin birçoğunun afet boyutuna ulaşmasında insanların değişik derecelerde etkisinin olduğunu unutmamak gerekir. Yoksa çoğunlukla bizim afet olarak isimlendirdiğimiz her bir olay gerçekte dünyadaki doğal değişim sürecinin bir parçasıdır (Ceylan,2011,s.294).

İnsanların afetlerle karşılaşması ve tanışması insanlık tarihi kadar eskidir. Bilinen en eski kayıtlarda bile dünyanın farklı coğrafyalarında meydana gelen afetlerle ilgili bilgilere rastlanmıştır. Bu afetlerde birçok insan yaşamını yitirmiştir (Erkal ve Değerliyurt, 2009,s.149) . Afetlerin meydana gelmesinde afetin kendisi kadar ortaya çıktığı toplumun kültürel, soysal, politik ve ekonomik özelliklerinin de önemli olduğu bilinen bir gerçektir (Genç, 2007).

Dünyanın değişik bölgelerinde afetlerin etkileri aynı sonuçları doğurmayabilir. Burada en önemli sebep insanların başlarına gelen bu büyük olaylardan çıkardıkları sonuçların ve bu afetlerin yaşanma sıklığının farklılığıdır. Örneğin 17 Ağustos 1999 da Gölcük merkezli meydana gelen 7,4 büyüklüğünde depremde yaklaşık olarak 17000 insanımızı kaybetmemize karşın Japonya'da 2003 yılında Miyagi bölgesinde meydana gelen 7,6 büyüklüğündeki depremde birkaç kişi hayatını kaybetmiştir (Demirci ve Karakuyu, 2004,s.69).

Afetlerin verdiği zararlar genel olarak ortaya çıkan can kayıpları, yaralanmalar, yapısal hasarlar, sebep olduğu sosyal ve ekonomik kayıplarla ölçülmektedir. Bu sorunlar içerisinde en kutsalı ve en önemlisi insan canı olduğu için toplumlarda afetin büyüklüğünü yol açtığı can kaybı ve yaralanmaların büyüklüğü ile değerlendirme eğilimi vardır.

2.1.2. Afetlerin Büyüklüğüne etki eden faktörler

Afetin büyüklüğüne etki eden ana faktörler aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Meydana gelen olayın fiziksel büyüklüğü,
- Meydana gelen olayın yerleşme alanlarına olan uzaklığı,
- Toplumdaki fakirlik ve az gelişmişlik,
- Aşırı Nüfus,
- Afet tehlikesi olan bölgelerdeki hızlı ve denetimsiz kentleşme ve endüstrileşme,
- Ormanların ve doğal çevrenin tahrip edilmesi veya yanlış kullanımı,
- Toplumların bilgisizliği ve eğitim eksikliği,
- Toplumun afetlere karşı önceden alabildiği önlemlerin ulaşabildiği düzey.

Bu faktörlerden birçoğu doğal kökenli değil, aksine insanların aktiviteleriyle ilgilidir (Ergünay, 2002).

2.1.3. Afet çeşitleri

Afetleri meydana geliş hızları ve kökenlerine göre iki gruba ayırmak mümkündür. Afetler meydana geliş hızlarına göre; ani gelişen ve yavaş gelişen olarak ikiye ayrılır. Ani gelişen afetlere örnek; deprem, çığ, su baskınları, çamur akıntıları, volkanik patlamalar, fırtınalar ve tayfunlardır. Bu afet türlerinde önceden hazırlık düzeyi sınırlı olduğu için can ve mal kaybı fazladır. Yavaş gelişen afetler ise kuraklık, erozyon, çölleşme gibi yavaş yavaş ortaya çıkanlardır. Bunlar yavaş geliştikleri için önlem almak daha kolaydır (Özey,2011).

Afetler, Şahin ve Sipahioğlu (2003) ve Özey (2011) in de çalışmalarında belirttikleri gibi kökenlerine göre;

- 1) Jeolojik ve jeomorfolojik afetler (deprem, tsunami, volkanik püskürmeler, her türlü kütle hareketleri),
- 2) Klimatik ve meteorolojik afetler (sel, taşkın, aşırı sıcaklar ve aşırı soğuklar, aşırı kar yağışları, hava kirliliği, kuraklık, etkili rüzgârlar, hortum, tornado, kasırga, yıldırım düşmesi, sis, dolu, çığ, don ve buzlanma, asit yağmurları, El Nino, buzulların erimesi, küresel ısınma ve iklim değişimleri),
- 3) Hidrografik afetler (akarsu taşkınları, akarsuların kirlenmesi, barajların taşması ve yıkılması, göl sularının kirlenmesi, deniz kabarmaları),
- 4) Biyolojik afetler (erozyon, orman yangınları, hayvanların neden olduğu salgınlar, böcek istilaları, çekirge istilaları),
- 5) Sosyal afetler (açlık, kıtlık, insanların toplu bulunduğu yerlerdeki büyük yangınlar bulaşıcı hastalıklar ve salgınlar, savaşlar ve soykırımlar, göçler, terör saldırıları)
- 6) Teknolojik afetler (maden kazaları, petrol tankeri kazaları, nükleer kazalar, endüstriyel kazalar, karayolu, demiryolu, denizyolu, havayolu ulaşımındaki kazalar, NBC silahlarının kullanılması, uzay kazaları) olarak sınıflandırılabilir (Erkal ve Değerliyurt,2009,s.150).

Farklı yer ve iklim koşulları ülkemizin farklı bölgelerinde egemen olduğu için değişik bölgelerimizde daha çok jeolojik ve jeomorfolojik kökenli sel, çığ, kuraklık, deprem, toprak kayması gibi değişik afetler ortaya çıkmaktadır. Bir yandan son zamanlarda görülen bu afetler ile ilgili kurumlar acil yardımlarda bulunurken, diğer yandan da afet öncesi çalışmalarla afetlerden dolayı oluşan her türlü kayıpların azaltılması konusuna diğer bir deyişle afet yönetimi konusunda çalışmalar yapmaktadırlar (Kadioğlu,2011,s.16).

2.1.4. Afet Yönetimi

Afet yönetimi; olası afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılması için, afet öncesi ve sonrasında yapılması gereken, idari, yasal ve teknik çalışmaları belirleyen ve uygulamaya aktaran, bir olayla karşılaşıldığında etkili bir uygulama yapabilmeyi sağlayan ve her olaydan elde edilen derslerin ışığında mevcut sistemi geliştiren bir yönetim biçimi veya uzmanlık alanı olarak tanımlanabilir (Özey,2011,s.267).

Afet yönetiminin en temel görevi can ve mal kaybını azaltmak ve toplumu doğal, teknolojik ve beşeri faktörlü afetlerden korumaktır. Bunu yaparken hazırlıklı olma, koruma, müdahale, iyileştirme ve zarar azaltma gibi öğeleri içeren riske dayalı, kapsamlı bir afet ve acil durum yönetim sisteminde halka öncülük etmeli ve destek verilmelidir. Son zamanlarda modern afet yönetimi, afete hazırlıklı olmakla birlikte afetleri önlemenin önemini vurgulamaktadır. Bu nedenle, bizde bu radikal dönüşümü düşünmeli ve güvenli bir gelecek için modern afet yönetimi kapsamında tüm afetlere hazırlıklı olmalıyız (Kadıoğlu,2006,s:1).

Sosyal yaşamı alt üst edecek herhangi bir afet ortaya çıkmadan, olası can ve mal kayıplarına karşı korunma ve afetin olumsuz etkilerini en az zararlarla atlama amacıyla çeşitli önlemlerin alınması gerekmektedir. Bu önlemlerin tümü afet yönetimi sürecinin ilk safhası olan "Afet Öncesi" safhasını oluşturmaktadır (Ergünay,2007,s.268).

Afet öncesi safhayı şöyle özetleyebiliriz;

- * Olası afetlerden toplumun en az zararlarla kurtulabilmesi için gerekli teknik, yönetsel ve yasal önlemlerin afetten önce alınması;
- * Afetleri önlemenin mümkün olduğu hallerde afetin önlenmesi, mümkün olmadığı hallerde ise afet sonrası kurtarma, ilk yardım ve iyileştirme çalışmalarının mümkün olan en hızlı zamanda verimli ve etkin şekilde gerçekleşmesinin sağlanması;
- * Afet zararlarının azaltılması çalışmalarının ülkenin kalkınma aşamalarının tamamında dikkate alınarak riskin azaltılabilir ve çalışmaların sürdürülebilir bir trende kavuşturulması;

- * Son olarak, Toplumdaki bireylerin afetlerin zararlarından en alt düzeyde etkilenmesi için gerekli bilgileri elde etmelerini amaçlayan eğitim programlarının düzenlenmesi ve bu programlara katılımın en üst düzeyde gerçekleşmesini sağlayıcı çalışmaların yapılması, gibi faaliyetler afet öncesi safhayı oluşturmaktadır (Ergünay,2007,s.268).

Bu tür faaliyetlerin etkin bir şekilde anlam kazanabilmesi için toplumların afet kültürü anlayışına sahip olması gerekmektedir. Afet kültürü; meydana gelen afetler karşısında insanlar tarafından geliştirilen ve paylaşılan bilgi ve davranış kalıplarının tamamı olarak değerlendirilebilir (Özşahin ve Kaymaz,2013,s.1).

2.1.5. Afet yönetimini gerektiren haller

Afet yönetimini gerektiren haller aşağıdaki gibi sınıflandırılabilir:

- 1) Deprem ve tsunami,
- 2) Sel baskınları,
- 3) Çığ düşmesi, toprak kayması ve kaya düşmesi,
- 4) Büyük çaplı kazalar (kara, deniz ve havada meydana gelen kazalar),
- 5) Diğer önemli meteorolojik afetler,
- 6) Tehlikeli ve salgın hastalıklar,
- 7) Büyük yangınlar
- 8) Nükleer ve kimyasal madde kazaları (Kadioğlu,2011).

2.1.6. Türkiye’de Afet Çeşitleri, Yönetim ve Eğitimi

Ülkemizde 1950-2008 yıllarına ait Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğü Afet Etüt ve Hasar Tespit Daire Başkanlığı verilerine göre meydana gelen afet zararlarının %55’ini depremler, %21’ini heyelanlar, %8’ini su baskınları, %7’sini kaya düşmesi ve %2’sini ise çığ düşmesi oluşturmaktadır. Tüm afet olaylarından yaklaşık 284.996 afetzede etkilenmiştir. Ülkemizdeki yerleşim birimlerinin %43,75’i, bir başka deyişle neredeyse yarısına yakını en az bir afet olayına maruz kalmış ya da kalmaktadır (Gökçe,Özden ve Demir,2008,s.112).

Tablo 4

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğü Afet Etüt ve Hasar Tespit Daire Başkanlığı; Türkiye’de afetlerin mekansal ve istatistiksel dağılımı afet bilgileri envanterine göre; 1950-2008 yılları arasında ülkemizde meydana gelen bazı doğal afetlerin sayısal verileri(Gökçe, Özden ve Demir,2008,s.10).

AFETLER	AFET OLAY SAYISI	ETKİLENEN TOPLAM AFETZEDE	AFETLERDEN ETKİLENME ORANLARI
HEYELAN	13494	59345	%20,8
KAYA	2956	19422	%6,8
SU BASKINI	4067	22157	%7,77
DEPREM	5318	158241	%55,52
DİĞER	1175	9237	%3,2
ÇİĞ ÇOKLU AFETLER	731	4384	%1,5
TASNİF EDİLMEMİŞLER	2024	12210	%4,2
	42	0	0
TOPLAM	29807	284996	%100

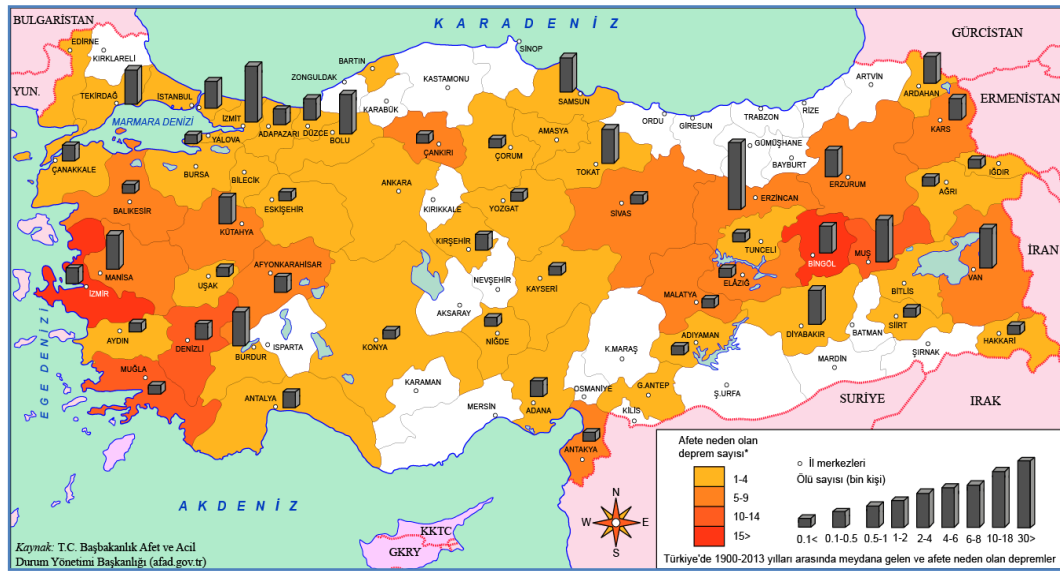
*Deprem için olay sayısı, Meydana gelen depremlerde etkilenen ve gerektiğinde birden çok kez etüt edilen ve hasar tespit çalışması yapılan yerleşim birimleri sayısını belirtmektedir.**Çoklu afetler, bir yerleşim biriminde aynı anda meydana gelen birden fazla afet olayları anlamındadır.

Ülkemizin sahip olduğu jeolojik ve coğrafi yapı, bu coğrafyanın sel, çığ, toprak kayması ve yıkıcı depremler ile sıklıkla karşılaşmasına neden olmaktadır (Çakmak,

2001,s. 21; Pehlivanlı ve Ataman, 1977; Keleş, 2002). Türkiye’de son 70 yıldır doğal afetler sebebiyle hayatını kaybeden insan sayısı yaklaşık olarak 100.000; hasar gören konut sayısı 600.000 ve çeşitli şekillerde depremde etkilenen konut sayısı 500.000 civarındadır. Ülkemizde diğer doğal afetlere göre en sık meydana gelen ve etkileri itibarıyla en yıkıcı olan afet türü depremlerdir (Erten ve diğerleri, 2003: 334). Türkiye doğal yapısı, coğrafi konumu, fiziksel, sosyal ve ekonomik dirençsizlikleri nedeniyle başta depremler olmak üzere sel, heyelan, çığ, kuraklık, orman yangınları gibi afetlere çok sık maruz kalmaktadır. Bilindiği üzere doğal afetler genelde önlenemez olarak ifade edilirken, bu tehlikelerin afete dönüşmesi ancak toplumların baş edebilme mekanizmaları aşıldığında ve bu toplulukların afetlerin etkilerini yönetmeleri mümkün olmadığında ortaya çıkmaktadır (World Disasters Report, 2009:7).

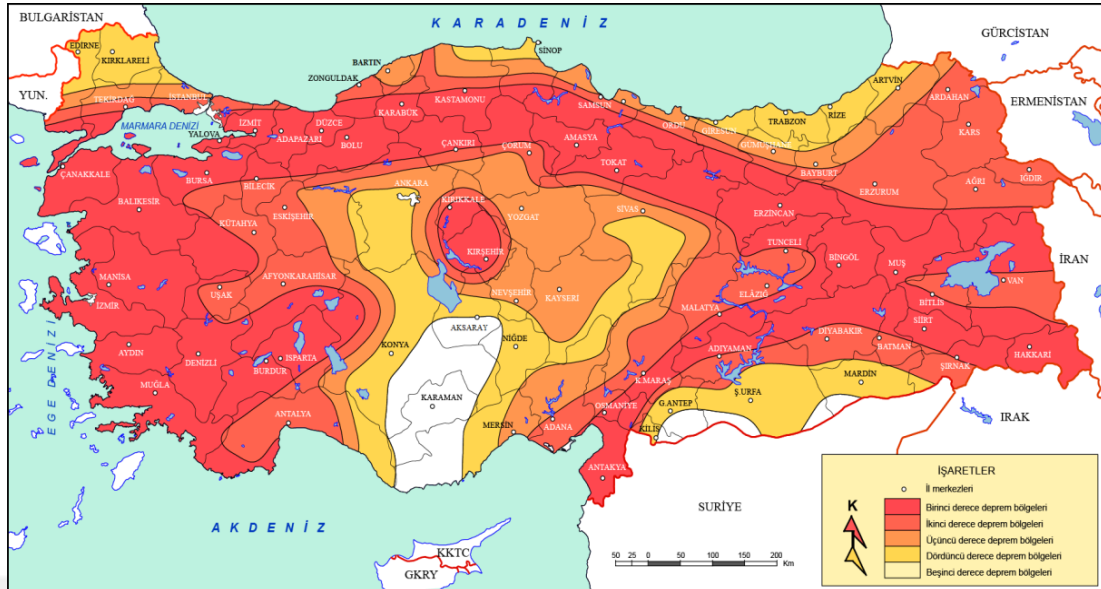
2.1.6.1. Ülkemizdeki Bazı Önemli Afet çeşitleri

Türkiye Alp-Himalaya (Akdeniz) deprem kuşağı üzerinde yer alır (Şahin ve Sipahioğlu,2003). Ülke topraklarının yarıya yakını 1. derece deprem bölgesidir (Özmen vd.,1997). Türkiye nüfusunun 1.derece deprem bölgesinde yaklaşık % 44’ü yaşamaktadır (Avcı, 2011). Bu bağlamda Türkiye’de meydana gelen doğal afetlerin en etkili olanı depremler olarak öne çıkmaktadır (Genç, 2007) (Şekil-1) ve (Şekil-2).

Kaynak:T.C.Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (R.Saygılı 2014) Ölçek: 1:5000000

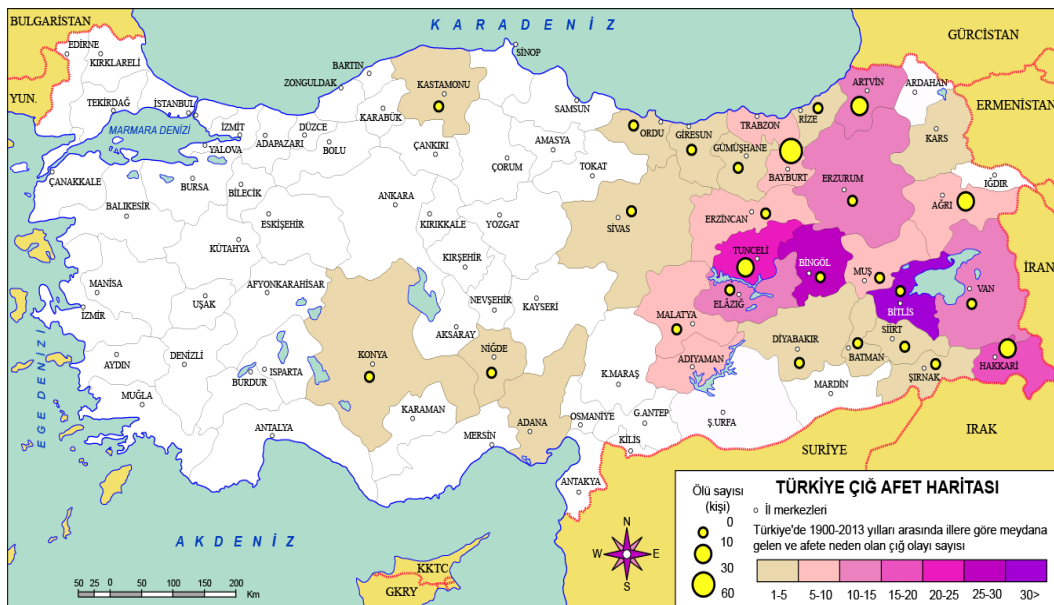
Şekil 1. Türkiye Deprem-Can kaybı Haritası

Kaynak:T.C.Bayındırlık ve İskan Bakanlığı (R.Saygılı 2014)

Şekil 2. Türkiye Deprem bölgeleri haritası

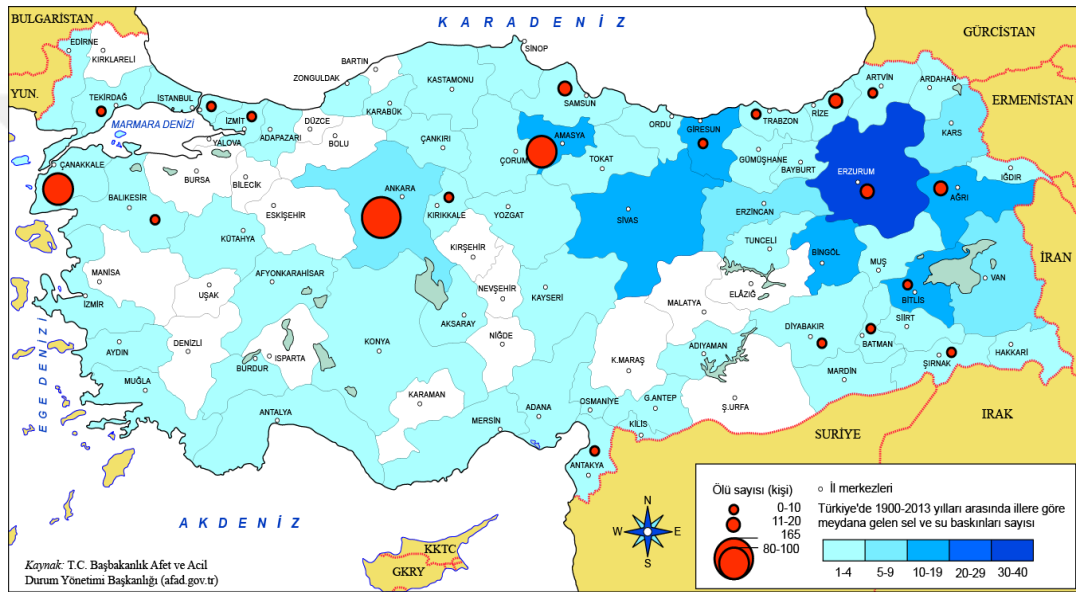
Ülkemiz bölgelerinin önemli bir kısmı, topografya, bitki örtüsü, iklim ve yaşanan meteorolojik olaylar nedeniyle çığ riski altındadır. Bu olayların en sık görüldüğü veya çığ oluşumu için daha uygun koşullara sahip olan alanlar Türkiye'nin kuzey, kuzeydoğu ve doğu kesimleri ile Güneydoğu Anadolu Bölgesinin güneydoğu kesimlerindeki dağlık ve eğimli arazilerdir (Şahin ve Sipahioğlu, 2003) (Şekil-3).

Kaynak:T.C.Bayındırlık ve İskan Bakanlığı (R.Saygılı 2014)

Şekil 3. Türkiye Çığ Afet Haritası.

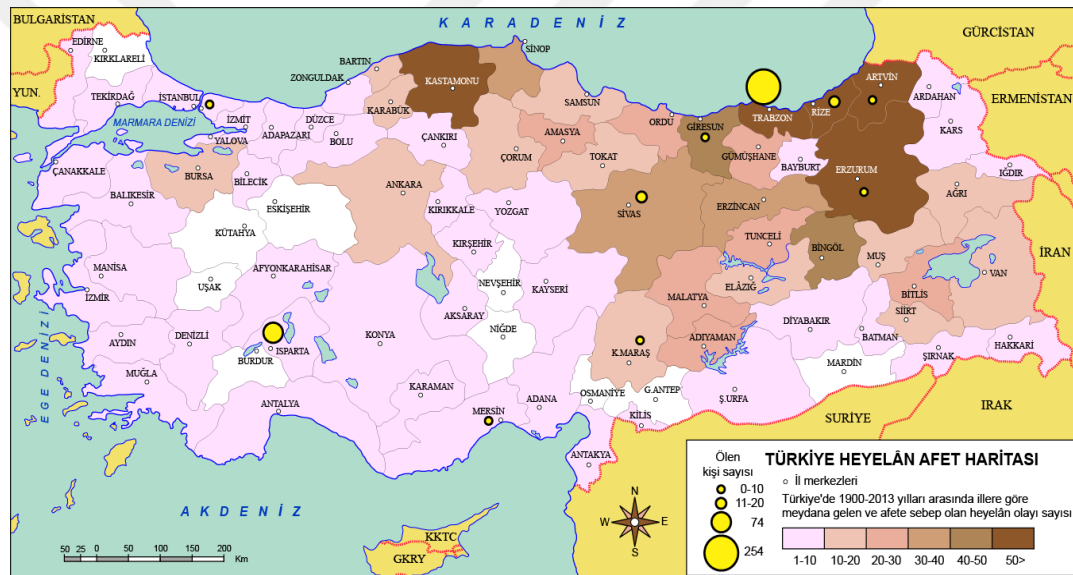
Ülkemizde önemli oranda can ve mal kaybının görüldüğü afet türlerinden birisi de sel ve su baskınlarıdır. Bu nedenle sel ve su baskınları sebebiyle her yıl yaklaşık olarak 100 milyon dolar civarında ekonomik kayıp yaşanmaktadır. Örneğin ülkemizde 23-25 Ağustos 2015 tarihinde Artvin Hopa'da yaşanan sel ve heyelan ile çeşitli ihmaller sonucunda birçok vatandaşımız hayatını kaybetmiş, yaralanmış ve maddi hasar meydana gelmiştir.(Şekil-4)

Kaynak:T.C.Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (Ölçek: 1:5000000 R.Saygılı 2014)

Şekil 4. Türkiye Sel ve Su baskınları Afet Haritası.

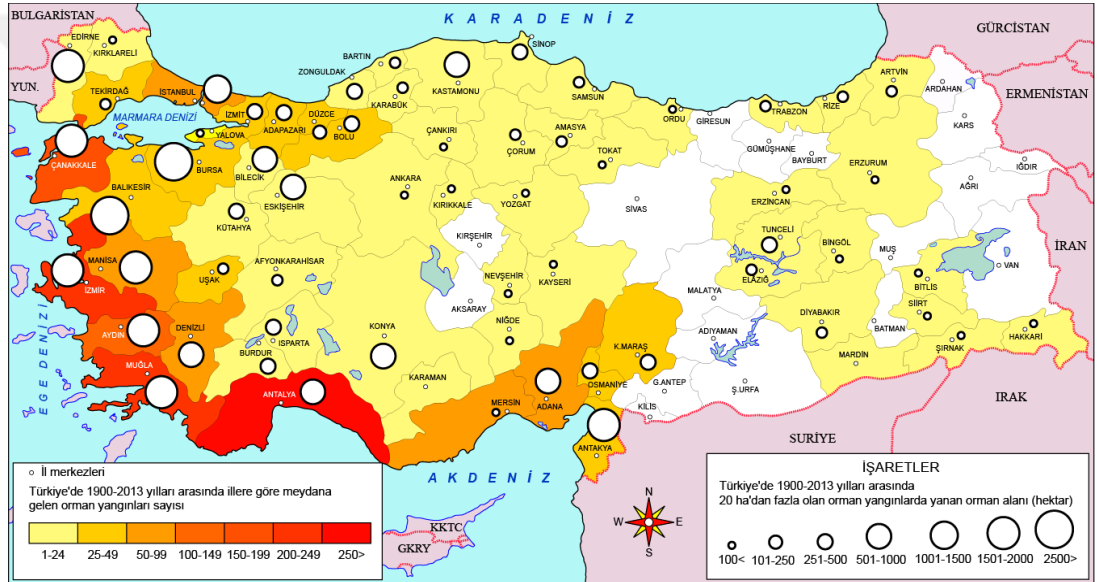
Türkiye’de zarar verici potansiyele sahip bir diğer afet türü de heyelanlardır (Duman vd., 2005; Akgün ve Türk, 2010; Akıncı vd., 2010; Ceylan, 2001; Reis ve Yomralıoğlu, 2005; Baltacı vd., 2010; Akıncı vd., 2010; Akbulut, 2011). Ülkemizin son 50 yıllık afet profili incelendiğinde heyelanların gerçekleşme oranı bakımından çok yüksek bir yüzde ile çok sık gerçekleşebilecek bir doğal afet olduğu görülmektedir. Zira bu afet için yapılan değerlendirmelerde Türkiye’nin birçok bölge ve yöresinin heyelan afetinden farklı ölçü ve büyüklükte etkilendiği bildirilmektedir. (Gökçe vd., 2008; Akıncı vd., 2010; Dağ ve Bulut, 2012) (Şekil-5).

Kaynak:T.C.Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (R.Saygılı 2014)

Şekil 5. Türkiye Heyelan Afet Haritası.

Ülkemiz hem doğal, hem de beşeri kökenli olarak meydana gelen orman yangınlarının tehdidi altında bulunan bir ülkedir. Nitekim Türkiye'nin gerek sosyo-ekonomik, gerekse doğal koşulları bu afetin gerçekleşmesine imkân vermektedir (Şahin ve Sipahioğlu, 2003). Özellikle Türkiye'nin Akdeniz ve Ege bölgelerindeki iğne yapraklı ormanlarında özellikle yaz mevsiminde karşılaşma ihtimali yüksek olan bir afettir (Çanakçıoğlu, 1993; Küçükosmanoğlu, 1994) (Şekil-6).

Kaynak:T.C.Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (Ölçek: 1:5000000 R.Saygılı 2014)

Şekil 6. Türkiye Orman Yangınları Haritası.

2.1.6.2. Ülkemizde Afet yönetim ve Eğitimi

Ülkemizde afet yönetimine yönelik çalışmalar afet öncesi, anı ve sonrasında farklı kurum ve kuruluşlar tarafından yapılır. Bu konuda afet öncesi, sırası ve sonrasında stratejik amaç, hedef ve politikaları belirleyen hükümettir. Hükümet, afet anında ilgili devlet kurumları ile kendine göre tanımladığı bir “Kriz Yönetimi”ne geçer. Ülkemizdeki afet yönetimi ve eğitimi ile ilgili en önemli kurum Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığıdır. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) afetlerden önce hükümetin aldığı stratejik karar ve politikalara uygun bir şekilde ülkenin stratejik planlarını ve eylem programlarını araştırır geliştirir. AFAD aynı zamanda bir afet anı ve sonrasında farklı kentleri kapsayan acil durum müdahale vb. operasyonları koordine eder. Valiler ise afet öncesinde, AFAD’ ın belirlediği ulusal afet stratejisi ve eylem planı doğrultusunda afet risk yönetimi çalışmalarını yaptırmak ile yükümlüdür. Bir afet anında ise valiler kendi şehirlerindeki acil durum operasyonlarını daha çok taktiksel seviyede yönlendirip idare edebilirler. Fakat Kaymakamlar ve Belediye Başkanları ilgili birimleri ile afet sonrası bölgelerindeki acil durumlara müdahale vb. operasyonları yerinden yönetmekten ve operasyonları yerine getirmekten sorumludur(AFAD).

Afet Yönetimi kısaca;

- Afet risklerinin azaltılması,
- Afetlerin şiddetinin ve oluşturacağı kötü sonuçlarının zararlarının önlenmesi ve azaltılması,
- Senaryo ve olası hasar ve ihtiyaçların tahmin edilmesi,
- Acil durumlara müdahaleye planlama ve hazırlık,
- Eğitim ve tatbikatlar,
- Erken uyarı, tahmin, izleme,
- Afet sonrası hızlı etki ve ihtiyaç analizi,
- Afet anında hızlı ve etkili müdahale ve iyileştirme,
- Afet sonrası iyileştirme ve rehabilitasyon vb. için sürekli, bütünlük, kapsamlı, çok sektörlü, çok disiplinli sosyoekonomik yöntem, planlama ve önlemlerin uygulanması faaliyetlerinin tümüdür.

Böylece afet yönetiminin temel hedef ve amaçları:

- 1.Can ve mal kaybına yol açabilecek riskleri minimum seviyeye indirerek, olası kayıp ve riskleri önlenmek
2. Afetlerden birinci derecede zarar görenleri kurtarmak
3. Mal-mülk, doğal çevre, kültür ve tabiat varlıklarını korumak

4. Afet sonrasında hayatı normalinden daha iyi bir şekle dönüştürmek

5. İş sürekliliğini, hizmetlerin devamını ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak şeklinde özetlenebilir (Kadioğlu,2011,s:49).

Bu veya benzeri başlıklar altında toplanan amaçlar, afet yönetimi çalışmalarının sadece afet sırasında ya da sonrasında yapılacak müdahaleyle sınırlı kalamayacağını gösterir. Afetler olmadan gerekli önlemlerin alınmasının, en az afet sırasındaki etkin müdahale kadar önemli olduğu, hatta bunların bir bütünün parçaları olduğu ortadadır. Afet yönetimi durağan değildir. “dinamik ve yaşayan” bir yönetimdir; sürekli yenilenmeli, gözden geçirilerek güncellenmeli ve geliştirilmelidir. Afet yönetimi evrelerinin başarıyla ve etkin bir şekilde uygulanması, yapılacak organizasyonun olası tüm afetlerin göz önünde bulundurulması ve sorumluluğun paylaşılmasıyla mümkün olabilir (Kadioğlu,2011,s:49).

Ülkemizde bugüne kadar yaşanan afetlerde ortaya çıkan can ve mal kaybının büyük bir kısmı, halkımızın afetlere nasıl hazırlanacağını ve afetlerde nasıl davranacağını bilmemesinden kaynaklanmaktadır. Afetleri hiç önlem almadan korkuyla beklenen bir felaketten, başa çıkılabilir bir soruna dönüştürmek ancak afetler öncesinde verilebilecek sistemli ve programlı eğitimlerle mümkündür. Bu nedenle atılabilecek en önemli adım, toplumdaki bireylerin ve ailelilerin eğitilmesidir. Ülkemizde 2012 yılında başlayan “Afete Hazır Türkiye-Afet Bilinci Eğitimleri Çalıştayı” ile bu konuda önemli adımlar atılmış, Toplumun tüm katmanlarının bilinçlendirilmesi hedef olarak ortaya konmuş, Bu bağlamda AFAD, 2013 yılını eğitim yılı ilan ederek “Afete hazır bir Türkiye için Bilinçlendirme ve Eğitim seferberliği” başlatmıştır. Bu seferberliğin birçok adımından biri olan “Afete hazır Okul” seferberliği kapsamında Milli Eğitim il, ilçe ve şube müdürlerine eğitimler verilmiş, bu eğitimler yurt çapında yaygınlaştırılmıştır (AFAD, s.32).

Ülkemizde doğal afetlere ilişkin gerçekçi ve kapsamlı politikalar ilk olarak 1939 yılında meydana gelen Erzincan Depremi sonrası geliştirilmeye başlanmış; 1959 yılında çıkarılan 7269 sayılı “Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun” ile konuyla ilgili yasal boşluk giderilmeye çalışılmıştır. Afetlerle ilgili yasal düzenlemeler 1988 yılında devletin tüm imkânlarının afet bölgesine en hızlı şekilde ulaşmasını ve afetzede vatandaşlara en etkin ilk müdahalenin yapılmasını sağlamak amacıyla çıkarılan “Afetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esaslarına Dair Yönetmelik” ile devam etmiştir.(AFAD) Türkiye’de afet yönetimi ve koordinasyonu alanında dönüm noktası ise 17 Ağustos 1999 Marmara Depremi’dir. Büyük can ve mal kaybına ayrıca geniş çaplı hasara neden olan bu deprem, ülkemizde afet yönetimi konusunun tekrar gözden geçirilme

zorunluluğunu acı bir şekilde ortaya koymuştur. Eşgüdüm sağlanması gereken kurumların afetlerle ilgili yetki ve sorumluluklarının yeniden tanımlanması ihtiyacı afet ve acil durumlarda yetki ve koordinasyonun tek bir elde toplanmasını zaruri kılmıştır. Bu doğrultuda afetlerle ilgili olarak görev yapan İçişleri Bakanlığı'na bağlı Sivil Savunma Genel Müdürlüğü, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'na bağlı Afet İşleri Genel Müdürlüğü ve Başbakanlığa bağlı Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü kapatılarak 2009 yılında çıkarılan 5902 sayılı yasa ile Başbakanlığa bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı kurularak yetki ve sorumluluklar tek bir çatı altında toplanmıştır (AFAD).

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, görev tanımını afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılması, afetlere müdahale edilmesi ve afet sonrasındaki iyileştirme çalışmalarının süratle tamamlanması amacıyla gereken faaliyetlerin planlanması, yönlendirilmesi, desteklenmesi, koordine edilmesi ve etkin uygulanması için ülkenin tüm kurum ve kuruluşları arasında işbirliğini sağlayan, çok yönlü, çok aktörlü, bu alanda kaynakların rasyonel kullanılmasını gözeten, faaliyetlerinde disiplinler arası çalışmayı esas alan iş odaklı, esnek ve dinamik yapıda teşkil edilmiş bir kurum olarak yapmıştır (AFAD).

Afet eğitimleri, meydana gelebilecek riskler hakkında, halkın bilinç düzeyini arttırmayı, bilgilendirme yoluyla toplumda afetlerden korunma davranışının gelişmesini ve yerleşmesini amaçlar. İlk olarak okullarda başlayan afetler ve güvenli yaşam konulu eğitimlerin desteklenip yaygınlaştırılması ve sivil toplum kuruluşlarının bu faaliyette yer almaları gereklidir. Güvenli ve kaliteli bir yaşam talebinde bulunacak toplumun yaratılması için bireylerde afet bilinci mutlaka geliştirilmelidir. Amaçları, konuları ve hedef kitesine göre belirli içeriklere sahip, afetlerle ilgili eğitimler düzenlenmelidir (Başbuğ, Özmen ve Güler, 2011, s,2).

Afetle müdahale döneminde yapılacak çalışmalara yönelik arama-kurtarma, ilkyardım, afet tıbbı, psikolojik destek ve gönüllü hizmetler konularındaki eğitimler bugüne kadar yapılan başarılı örnekler arasında bulunmaktadır. Afetlerle ilgili eğitimler amaçları, konuları ve hedef kitesine bağlı olarak belirli içeriklerle farklı sürelerde düzenlenmelidir. Afetle müdahale döneminde yapılacak çalışmalara yönelik arama-kurtarma, ilkyardım, afet tıbbı, psikolojik destek, gönüllü hizmetler gibi eğitimlerle afet sahasında görev alacak uygun nitelikli kişiler eğitilir. Afet öncesi dönemde zarar azaltma çalışmalarını yürüteceklere ise kurumsal afet eğitimleri verilmektedir. Toplum afet eğitimleri için, yetiştirilecek kimselerin temel afet bilgilerini

en etkili şekilde hangi yöntem ve materyallerle anlatacaklarını öğrendikleri 'eğiticilerin eğitimi' programları bulunmaktadır (Başbuğ, Özmen ve Güler,2011,s,2). Farklı ülkelerdeki afet eğitimi ile ilgili durumlar incelendiğinde; afet eğitimi İngiltere' de bütüncül (holistic approach) bir eğitim anlayışı ile öğretilirken, Japonya ve Amerika'da bölünmüş bir yaklaşımla (seperated approach) öğretilmektedir. Bütüncül yaklaşım benimsenen eğitimlerde, çocukların hayatları boyunca karşılaşılabilecekleri afetler ile ilgili tüm riskler ve bunlardan nasıl korunacaklarına dair tüm tehlikeli durumlar öğretilmektedir. Farklı türdeki tehlike ve afetleri kapsayan bütüncül yaklaşımlı eğitimler daha çok tehlike ya da güvenlik eğitimi (risk or safety education) olarak da bilinmektedir. Japonya ve Amerika'daki bölünmüş yaklaşım benimsenen afet eğitimi ise, sadece doğal tehlikeleri içermektedir, trafik güvenliği eğitimi gibi diğer tehlikeli durumları içermemektedir. Ülkemize baktığımızda ise, afet eğitimi sadece doğal afetleri kapsamakta ve diğer derslerin içerisinde alt disiplin olarak işlenmektedir. Buradan yola çıkarak, Türkiye'deki afet eğitimi programının bölünmüş yaklaşıma daha yakın olduğu sonucuna varılabilir (Dolunay ve Erdur-Baker,s:268).

2005 yılında okullarımızda uygulanmaya başlayan yeni program içerisinde afet eğitimi de kendisine yer bulmuştur. Uygulanmaya başlayan bu yeni programın önemli bir özelliği de ana disiplinlerin yanı sıra ara disiplinlerle de öğrencilerin farklı konuları günlük hayatlarına aktarmalarının sağlanmaya çalışılmasıdır (Dolunay ve Erdur-Baker,s:268).

MEB'in yenilenen 2005 programında Sosyal Bilgiler (4. ve 5.sınıf) dersleri incelendiğinde afet eğitimi; İnsanlar, Yerler ve Çevreler: Yaşadığımız Yer (4.sınıf) ile Yerler ve Çevreler: Bölgemizi Tanıyalım (5.sınıf) ünitelerinde karşımıza çıkmaktadır. Fen ve Teknoloji dersi programına baktığımızda ise 4. , 7. ve 8. sınıflarda afet eğitimine yönelik kazanımlar görülürken 5. ve 6. sınıflarda ise afet eğitimine yönelik herhangi bir kazanım ya da etkinlik yer almamaktadır. Afet eğitimine ait kazanımlar Fen ve Teknoloji dersinde 4. sınıflarda Dünya ve Evren/ Gezegenimiz Dünya ünitesi içinde,7.sınıflarda Canlılar ve Hayat/İnsan ve Çevre, Fiziksel Olaylar/Yaşamımızdaki Elektrik, 8.sınıflarda ise Dünya ve Evren/Doğal Süreçler ünitelerinde işlenmektedir (Dolunay ve Erdur-Baker,s:269).

Eğitim sistemimizde yer bulan afet eğitiminin yanı sıra ülkemizde bulunan çeşitli sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve yerel yönetimler tarafından da afet eğitimi hakkında öğrencilere yönelik olarak bilinçlendirme çalışmaları düzenlenmiştir. Bu çalışmalara örnek verecek olursak, Kızılay'ın öncülüğünde hazırlanan "Güvenli Yaşamı Öğreniyorum" kitabı gösterilebilir. Bu kitap, 4. sınıf ve üzeri öğrenciler için afetten korunma, hazırlık üzerine bilgiler içermektedir ve hem öğretmenler hem

çocuklar için ayrı olarak hazırlanmıştır. Ayrıca, Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü (KRDAE) tarafından Afete Hazırlık Eğitim Projesi (AHEP) hazırlanmıştır. Bu proje kapsamında 4 eğitim programı planlanmıştır: 1) Temel Afet Bilinci (ABCD) , 2) Yapısal Olmayan Tehlikelerin Azaltılması (YOTA) , 3) Depreme Karşı Yapısal Bilinç (DKYB) , 4) Sivil Savunma Görevlileri, Toplum Afet Gönüllüsü ve Halkın Afete Hazırlık Eğitim Programı (SSG-TAG). Bu programların, Milli Eğitim Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sivil Savunma Genel Müdürlüğü ve Türkiye Kızılay /Amerikan Kızılhaçı ile yapılan protokoller çerçevesinde STK'lar ve halk eğitimcileri ile toplumun farklı kesimlerine ulaştırılması hedeflenmektedir.

Bir diğer afet eğitim materyali ise Afete Hazırlık Eğitim Birimi (AHEB) tarafından İstanbul'da kurulmuş olan "Deprem Park"tır. Bu park, uygulamalı eğitim vererek teorik eğitimleri tamamlamaktadır. AHEB, MEB okullarının eğitim-öğretim dönemi içerisinde her hafta 4.-8. sınıf olan yaklaşık 250 öğrenciye "Temel Afet Bilinci" ve "Deprem Park Eğitimleri" vermeye devam etmektedir. Proje kapsamındaki bu eğitimlerin dışında "Okullarda Afete Hazırlık El Kitabı", CD'ler ve bilgi kartları gibi farklı materyaller hazırlanmıştır (Dolunay ve Erdur-Baker,s:270).

Afet eğitimi ve yapılan çalışmalar anlamında Dünyada bu tür olaylara fazlası ile maruz kalmış olan Japonya örneğini incelemekte fayda vardır. Japonya'da 1990'ların başlarına kadar eğitim materyalleri sadece film, broşür ve küçük kitapçıklardan oluşuyordu. 1995 yılında Kobe Depremi'nden sonra afet eğitim programında ve kullanılan eğitim materyallerinde (yazılım ve CD ROM) önemli değişiklikler olmuştur. Toplumlar genellikle başlarına büyük felaketler geldikten sonra bu tür felaketler ile ilgili ek çalışmalara önem vermektedir.

Bizde de 17 Ağustos bir milattır. Japonya, Kobe depremi ile toplumun farkındalığını arttırma, afet yönetiminde görev alan liderleri destekleme ve eğitim kurumlarında afet önleme uzmanı yetiştirme gibi afet önleme programları uygulamaya başlamıştır (Dolunay ve Erdur-Baker,s:270).

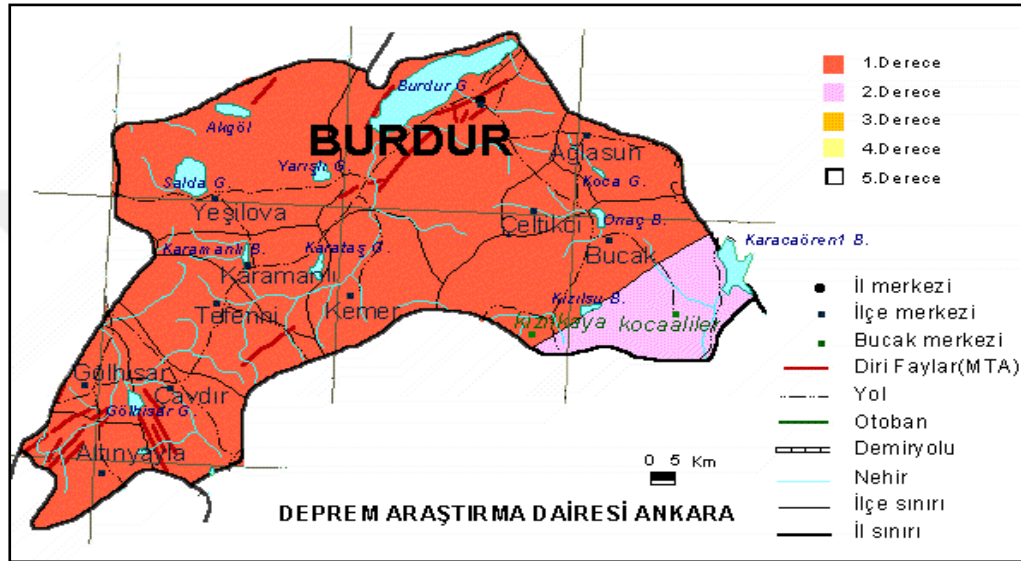
Japonya'daki afet eğitiminin özellikleri şu şekilde görülmektedir: Okullarda uygulamaya konulan afet eğitimi, uygulanan öğretim programına paralel olarak ya da seçmeli ders olarak yer almaktadır. Bu süreçte, afet eğitimi çeşitli yaratıcı aktiviteler ve atölye çalışmaları ile desteklenmektedir. İlkokul için okuma materyalleri Kobe Depremi'ni yaşamış kişilerin tecrübelerini, depremin nedenlerini ve temel afet önleme bilgilerini içermektedir. Ayrıca, öğrencilerin ailelerin de katılımı sağlanarak farklı aktiviteler yapılmaktadır. Örneğin; ilkokul öğrencileri ve ailelerinin afetleri

birlikte öğrenmelerine fırsat yaratmak için “Afet Önleme Günü” düzenlenmektedir. Bu etkinliklerde, aileler çocuklarıyla birlikte, deprem sırasında düşebilecek eşyaları tespit etme, yapay düzeneklerle deprem anını tecrübe etme ve yangın söndürme, ilk yardım gibi etkinliklere katılabilmektedir.

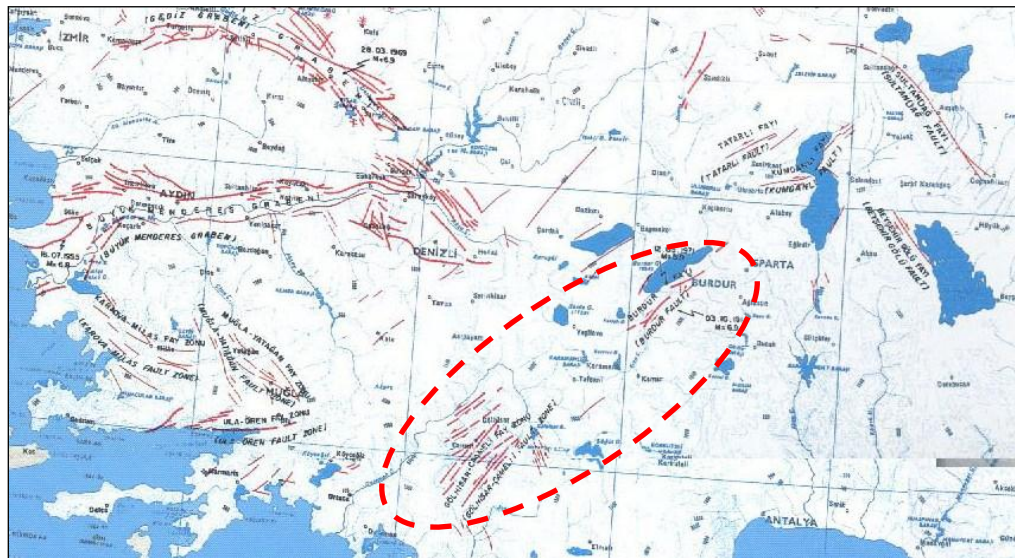
İlkokuldan sonraki öğrenciler için seviyelerine göre daha farklı materyaller hazırlanmaktadır. Bu materyaller, depremin mekanizması, depremin zararları ve acil yaşam kurtarma teknikleri gibi spesifik afet önleme bilgilerini içermektedir. Lise öğrencileri için de afetler ile ilgili özel bir ders bulunmaktadır. Bu derste hedef Kobe Depremi’ni yaşamış kişilerin tecrübelerini gelecek nesillere aktarmalarını sağlamak ve halkın içinde risk azaltıcı rolünü üstlenecek liderleri yetiştirmektir. Bu programda, depremi yaşamış itfaiyeciler, yöneticiler, mimarlar ya da halktan birilerinin tecrübelerini anlatması yoluyla ders işlenmektedir. Bu süreçte , lise öğrencileri Kobe Depremi’nin anma törenine katılmakta ve 3.,4.,5, ve 6. sınıf öğrencileriyle beraber afet önleme haritası yapma ya da şehri gözlemlene gibi ortak çalışmaları yürütmektedirler. (Dolunay ve Erdur-Baker,s:272).

2.1.6.3. Burdur İli Afetselliği

İlimiz arazilerinin çok büyük bir kısmı 1. derece deprem bölgesinde olup, ilimizin sadece güneydoğu sınırları içerisinde kalan çok küçük bir alan 2. derece deprem bölgesine girmektedir. Deprem üretme potansiyeli yüksek Burdur Fay zonu il için önemli olup 1914 M=7.0,1971 M=6.2 bu fay zonunun oluşturduğu en yeni hasar yapıcı depremler olarak kayda geçmiştir (Şekil-7) ve (Şekil-8).

Şekil 7. Burdur İli Afet Harita (BİAM)

Şekil 8. Burdur ve yakın çevresinin Diri Fay Haritası (BİAM)

2.1.6.4. İlimizde Olan Bazı Doğal Afetler

Fethiye ile Burdur arasında uzanım gösteren, Burdur fayı (Şekil-8) yakın zamanda birçok deprem oluşturmuş, önemli kırık hatlarından biridir. 1995 yılında oluşan Dinar depremi ile 17 Ağustos 1999 Marmara depremleri, Burdur fay zonu üzerindeki gerilimi artırmıştır. Marmara depreminden sonra, Burdur'un güneyinde Yassıgüme yöresinde oluşan, K 35 B gidişli tansiyon kırıkları, Burdur fay zonu üzerindeki deformasyonlarla ilgilidir. Aşağıdaki tabloda ilimizi etkileyen bazı tarihsel depremler verilmiştir (Şekil 8). Uzun vadede kırılması beklenen fay hattı da aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 5.

İlimizi etkileyen bazı tarihsel depremler (Burdur il Afet Müdürlüğü)

YER	TARİH	ŞİDDET	CAN KAYBI
ISPARTA-BURDUR	4.10.1914	6.9	2500
DİNAR	7.8.1925	5.9	3
TORBALI	31.3.1928	6.5	50
DİKİLİ	22.9.1939	6.6	60
KARABURUN	23.7.1949	6.6	23
SÖKE	16.7.1955	6.8	23
FETHİYE	25.4.1957	7.1	67
ALAŞEHİR	23.5.1969	6.5	53
GEDİZ	28.3.1970	7.2	1086
BURDUR	12.5.1971	5.9	57

Tablo 6.

Burdur'da yaşanan bazı doğal afetler (*Kayıtlara geçmiş*) (Burdur il Afet Müdürlüğü)

Tarih	Yer	Afet Türü
18.07.1990	Göhlisar Depremi Evciler Köyü	Deprem
02.01.1996	Burdur Merkez İlçe Tekke Köyü	Kaya Düşmesi
02.02.1993	Göhlisar Yamadı Köyü	Kaya Düşmesi
21.07.1996	Burdur Merkez İğdeli Köyü	Sel Baskını
1969	Çeltikçi Güvenli Köyü	Heyelan
1971	Yeşilova Kayadibi Köyü	Deprem
1914	Burdur Merkez	Deprem

Burdur ilinde zemin şartları, klimatolojik olaylar ve sismik hareketler sık sık heyelan, kaya düşmesi vb. doğal afetleri meydana getirmektedir. Öyle ki bazı yıllarda bu tür olaylardan dolayı il içerisinde bazı köylerin ve yerleşim birimlerinin yerlerinin değiştirildiği görülmektedir. Örneğin Bucak Taşyayla (Devri)köyü heyelan nedeniyle yeri değiştirilen bir köydür.

Burdur ilinde Kaya düşmesi olayı daha çok Torosların kuzey yamacında yer alan Bucak ve Çavdır ilçelerinde gözlemlenmektedir. Ayrıca Yeşilova ilçesine bağlı yerleşim birimlerinde de meydana geldiği gözlemlenmiştir.

Su baskını olayı Burdur havzasında yer alan ilimiz Merkez, Yeşilova ve Çavdır ilçelerinde bazı yıllarda gözlemlenmektedir (AFAD

2.1.7. Afet bilinci

Bilinç düzeyinin artırılması; bireyleri, toplumları ve kurumları, hasar görebilirlikleri ve yaşam düzenlerinde afetlerin olumsuz etkileri konusunda bilinçlendirme sürecidir. Gerekli bilgi ile donatıldıklarında yaşam çevrelerini daha iyi anlayabilir ve yönetiminde daha aktif bir rol alabilirler. Bugünün çocuklarının yarının toplumunu oluşturacağı gerçeğinden hareketle; bilinçlendirme çabaları, özellikle okul çocuklarını ve eğitimcileri hedeflemekte olup; çocukların çevreleri ve olası tehlikeler hakkında bilinçlendirilmeleri, afet zararlarının azaltılması ve sürdürülebilir kalkınmaya yönelik olarak gelecekteki eylemleri etkileyecektir (Gökçe, Özden ve Demir,2008,s.108).

Halkın katılımı olmadan afetlere karşı hazırlıklı olmanın mümkün olamayacağı bir gerçektir. Bunun için birçok STK, özel ve kamu kurum ve kuruluşları tarafından verilen afetlere hazırlık eğitimleri daha çok katılımcılığa ve beceriye yönelik olmalı; topluma doğruluğu şüphe getirmeyen ortak mesajlar verilmelidir. Bu nedenle de, “yanlış kadercilik anlayışı” dâhil olmak üzere artık toplumumuzu afetler ve acil durum yönetimi konularındaki yanlış ön yargılardan ve duygusal saplantılardan arındıracak, tutum ve davranışlarında iyi yönde köklü değişikliklere yol açabilecek kapsamlı eğitim ve öğretim çalışmalarına ihtiyaç vardır (Kadioğlu,s.154).

Böylece, ülkemizde artık “insanlarımızı enkaz altından nasıl kurtarıyoruz?” düşüncesiyle yapılan çalışmaların yerini, “insanlarımız enkaz altında kalmasını!” düşüncesiyle yapılacak olan çalışmalar almalı yanlış inanç ve anlayışların düzeltilmesine öncelik verilmelidir. Bunun için öncelikle afetler, afetlerin ilahi yönü, kader, kaza, tevekkül ve sorumluluk konularının toplumumuz da artık doğru şekilde algılanıp, yine doğru olmak şartıyla bir dil ve fikir birliği oluşturulması gerekmektedir (Kadioğlu,s.154).

Okullar ve çocuklar için kamu kurtarma ekipleri afet anında, günün saatine göre, başta okullar olmak üzere toplu bulunan ortak yaşam alanlarına öncelik vermek durumundadır. Bu ve başka nedenlerle uzman ekiplerin mahallelerdeki afet alanlarına ulaşmaları zaman alabilir. Bu nedenle okullarımızda etkin afet yönetimi ancak aynı komuta sistemi, dil ve yöntemlerinin kullanabilmesi ile birlikte basit bir organizasyon yapısıyla gerçekleştirilebilir. Böylece acil durumların organizasyonel

yapısı, normal durumdaki yapı ile uyumlu olmalı ve önceden hazırlanacak olan afet acil yardım planlarında da yer almalıdır (Gürkaynak ve diğ., 2004).

Acil durumlara müdahale ekiplerinin aynı anda ve koordine hareket edebilmesi için ülke genelinde bir standart Olay Komuta Sisteminin yaygınlaştırılarak afet öncesi, sırası ve sonrasında kullanılması sağlanmalıdır. Bu kapsamda okullarımızda uygulanacak olan standart olay komuta sistemi uygulamada önemli yararlar sağlayacaktır. Okullarımızdaki afet acil yardım planı ve hazırlıkları da bu anlayışla ele alınmalıdır. Öğretmenlerimizin toplumdaki lider rolünü de göz önüne alarak, planlama başta olmak üzere afet yönetimi bilgilerini eğitimcilerimize aktarmak, afet yönetiminde öğretmenin aktif katılımını sağlayarak onların bu alandaki becerilerini geliştirmek hedeflenmelidir (Gürkaynak ve diğ., 2004). Her il/ilçenin deprem zararlarını azaltma ve hazırlık sürecinde, okul çağındaki genç nüfusun afetlere karşı eğitilmesi ve okullar için acil durum eylem planları oluşturularak bilgi ve planla güçlendirilmesi sağlanmalıdır. Bu şekilde, toplumun afetlere hazırlıklı hale getirilmesine temel oluşturabilecek bir çalışma sistematigi ortaya konulmalıdır. Projede, il/ilçe civarında olabilecek büyük bir depremin (ve depremin tetiklediği yangın, su baskını, kimyasal serpinti vb. tehlikelerin) tehdit ettiği okul çağındaki çocukları deprem anında doğru davranışa yöneltecek eğitim metotları farklı boyutları ile uygulanmalıdır (Kadioğlu,2008, s.16).

Deprem sonrası okulların il ve ilçe ile beraber hareket etmesi, il ve ilçe kaynaklarına ihtiyaç duymadan kendilerine yeterli olabilmeleri için plan ve hazırlıkların çok yönlü bir model aracılığı ile değerlendirilmesi ve önerilerin geliştirilmesi sağlanmalıdır. Bugün Türkiye’de ilk ve orta öğretim ders kitaplarında afetlere ve afet kültürüne verilen önem, toplumu oluşturan bireylerde güçlü bir afet bilinci ortaya koymak için yeterli değildir. Aynı şekilde, yüksek programlarında da afetlerle ilgili konulara ve derslere yeterince yer verilmemektedir. İlk ve orta öğretimde afet bilincini aşılama ve doğru davranış şeklini öğretmeye yönelik konular yaşama dönük olarak yaparak ve yaşayarak öğrenmeye uygun bir şekilde ders programlarına ilave edilmeli; yüksek öğretim programlarında ise afet bilinci, afet kültürü, afet tehlikesi ve riski ile afet zararlarının azaltılması konularında temel bilgileri içeren zorunlu dersler programa eklenmelidir. Bunlara ilave olarak, çocuklara yönelik çeşitli aktiviteler, şarkılar, oyunlar, çocuk tiyatroları, çizgi filmleri, boyama kitapları, eğitim parkları gibi projeler geliştirilip uygulanması gerekmektedir (Kadioğlu,2008 ,s.16).

2.2. İlgili Yayın Ve Araştırmalar

Bu başlıkta Dünya’da ve Türkiye’de konu ile ilgili yapılan yayın ve araştırmalara yer verilmiştir.

2.2.1. Türkiye’de Yapılan İlgili Yayın Ve Araştırmalar

Erdur-Baker ve Dolunay (2012) “*Türkiye ve Japonya’da Afet Eğitimi*” isimli çalışmalarında Türkiye’deki afet yönetimine eleştirel bir bakış açısı getirmişlerdir. Bu çalışmalarında öğretmenlerin afet eğitimindeki eksikliklerden, ders kazanımları ile hedef eksikliğinden ders programlarındaki afet eğitimi ile ilgili kopukluktan ve materyal eksikliğinden bahsetmişlerdir.

Cin ve Akbaş (2012) “*İlköğretim Programlarında Doğal Afet Eğitiminin Yeri*” isimli çalışmasında okul çağındaki çocukların afet bilincine sahip olmalarında okul ve ailenin önemini vurgulamıştır.

Başbuğ, Özmen ve Güler (2011) “*Türkiye’de Afet zarar azaltımını sürdürülebilir eğitimle sağlamak*” isimli çalışmasında güvenli ve kaliteli bir yaşam talebinde bulunacak toplumun yaratılması için bireylerde afet bilincinin mutlaka geliştirilmesinin önemini vurgulamıştır.

Gökçe, Özden ve Demir (2008) “*Türkiye’de Afetlerin mekansal ve istatistiksel dağılımı*” isimli çalışmasında bugünün çocuklarının yarının toplumunu oluşturacağı gerçeğinden hareketle afet bilinci kazandırma çabalarının okul çağındaki önemine vurgu yapmıştır.

Kadıoğlu (2008) “*Afet Yönetiminin Temel İlkeleri* “ isimli çalışmasında okullarımızdaki çocukların bir afet karşısında olumlu davranışa yöneleceği metot ve materyallerin geliştirilmesi üzerinde durmuştur.

Öcal(2005) “*İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Deprem Eğitiminin Değerlendirilmesi*” isimli çalışmasında Okullardaki öğretmenlerin afetler konusundaki eğitim eksikliğini önemli bir sorun olarak görmüştür.

Gürkaynak ve diğerleri (2004) “*Kızılay ile Güvenli Yaşamı Öğreniyorum*” isimli çalışmasında okullarımızdaki afet sırası ve sonrasındaki acil durum organizasyonlarındaki sıkıntılardan bahsetmiştir.

2.2.2.Dünya’da Yapılan İlgili Yayın Ve Araştırmalar

Paton ve Johnson (2001) ‘Disasters and Communities: Vulnerability, Resilience and Preparedness’ isimli çalışmalarında; Afetle mücadelede toplumların tehlikeyi, riskleri algılama düzeyinin önem taşıdığını, eğer toplumun afetin neden olabileceği tehlikeleri, riskleri algılama düzeyi düşük ise afet azaltımı ve hazırlık anlamında önlemler almadığı, diğer yandan eğer riskleri algılama düzeyi yüksek ise, hazırlık yaptığı ve problem üzerinde odaklandığı, toplumsal olarak hareket ettiğini belirtmişlerdir.

Mc Entire (2001) “Triggering Agents, Vulnerabilities and DisasterReduction: Towards a Holistic Paradigm” isimli çalışmasında Doğal afetlerin ortaya çıkmasında, doğa olayının kendisi kadar afetin meydana geldiği toplumun sosyal, politik ve ekonomik özelliklerinin de önemini vurgulamıştır.

BÖLÜM III

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve verilerin analizine yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma betimsel nitelikte bir alan araştırması olup tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel araştırmalar; geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar,2012:77).

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini Burdur il merkezinde bulunan 13 ortaokul ve bu okullarda 8.sınıfta öğrenim gören 1095 öğrenci oluşturmuştur. Evren aynı zamanda örneklem olarak kabul edildiğinden ayrıca örneklem seçimine gidilmemiştir.

Tablo 7.

Anket çalışması yürütülen Okulların listesi

SIRA NO	OKUL/KURUM	ARAŞTIRMANIN BAŞLAMA TARİHİ	ARAŞTIRMANIN BİTİŞ TARİHİ
1	BURDUR - MERKEZ - Suna Uzal Ortaokulu	16.02.2015	23.02.2015
2	BURDUR - MERKEZ - Gazi Ortaokulu	16.02.2015	23.02.2015
3	BURDUR - MERKEZ - Şeker Ortaokulu	16.02.2015	23.02.2015
4	BURDUR - MERKEZ - Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Ortaokulu	16.02.2015	23.02.2015
5	BURDUR - MERKEZ - Türk Hava Kurumu Ortaokulu	16.02.2015	23.02.2015
6	BURDUR - MERKEZ - Abdi Özeren İmam Hatip Ortaokulu	16.02.2015	23.02.2015
7	BURDUR - MERKEZ - Türkiye Yardım Sevenler Ortaokulu	16.02.2015	23.02.2015
8	BURDUR - MERKEZ - Kemal Solmaz Ortaokulu	16.02.2015	23.02.2015
9	BURDUR - MERKEZ - Hüsnü Bayer Ortaokulu	16.02.2015	23.02.2015
10	BURDUR - MERKEZ - İstiklal Ortaokulu	16.02.2015	23.02.2015
11	BURDUR - MERKEZ - Taşkapı Ortaokulu	16.02.2015	23.02.2015
12	BURDUR - MERKEZ - Gökçebağ Ortaokulu	16.02.2015	23.02.2015
13	BURDUR - MERKEZ - Yazıköy Ortaokulu	16.02.2015	23.02.2015

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmacı tarafından kitaplar, süreli yayınlar (gazete ve dergi) ,tezler, başvuru eserleri (ansiklopediler vd.) , resmi yayınlar (istatistikler) incelenerek, *öğrencilerin farkındalık, bilinç düzeyleri ve görüşlerine ilişkin* 46 maddelik bir anket hazırlanmıştır. Uzman görüşü alınarak (n=5) pilot uygulama 451 öğrenci ile yapılmıştır. Uygulama sonucunda nihai anket 40 madde olarak belirlenmiştir. Anketin α güvenilirlik katsayısı ($\alpha=.728$) olarak bulunmuştur. Son şekli verilen anket Burdur il merkezinde 13 okulda bulunan 1095 öğrenciye uygulanmıştır. Okullara verilen anketlerin tümü öğrenciler tarafından doldurulmuştur. Araştırma sonucunda 1095 öğrenciden anket eksiksiz olarak teslim alınmıştır. Araştırma ile ilgili anket uygulaması okullarda tamamlandıktan sonra bilgi toplamak üzere verilen anket formlarının hepsi teker teker kontrol edilmiş, veriler bilgisayar ortamına girilmiştir.

3.4 Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında anket, 2014-2015 eğitim öğretim bahar yarıyılında şubat ayı içinde, Burdur ili merkez ilçede ve merkeze bağlı köylerde bulunan 13 ortaokulda öğrenim gören 8.sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Ölçek uygulanmadan önce tüm kurumlardan gerekli izinler alınmıştır.Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan izin dilekçesi ile anket uygulanacak okullara gidilmiş, Yapılacak çalışma ile ilgili olarak okul müdürleri ve öğretmenler bilgilendirilmiştir. Uygulanacak olan anket öğretmenlere teslim edilmiş, saptanan belirli bir günde gidilerek geri alınmıştır (Ek-3).

3.5. Verilerin Analizi

Anket sonucunda elde edilen veriler **SPSS 19(Statistics Data Editor)** programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde f,% hesaplamaları kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

Bulgular ve Yorum

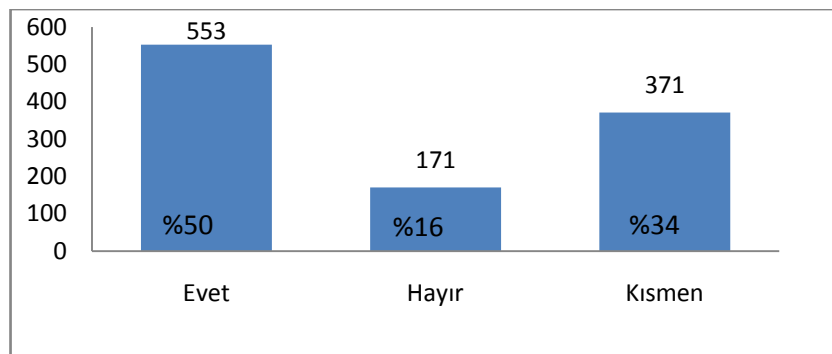
Burdur şehrinde yaşayan ve ortaokulda öğrenim gören 1095 sekizinci sınıf öğrencisinden oluşan anket grubumuzda Ortaokul Sosyal Bilgiler Programında yer alan Doğal Afetler konularına yönelik öğrencilerin farkındalık, bilinç düzeyleri ve görüşlerinin incelenmesi(Burdur İli Örneği) konulu tezin alt problemlerine ilişkin bulgular ve yorumlar aşağıda sunulmuştur.

4.1. 1.Alt Probleme ilişkin Bulgular ve Yorumlar

Ölçekte yer alan ilk soru “ **Afete karşı bilinçli olduğunuzu düşünüyor musunuz ?**” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 8 ve Şekil-9’da verilmiştir.

Tablo 8. Afete karşı bilinçli olduğunuzu düşünüyor musunuz? Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	553	%50
Hayır	171	%16
Kısmen	371	%34
Toplam	1095	%100

Soru 1

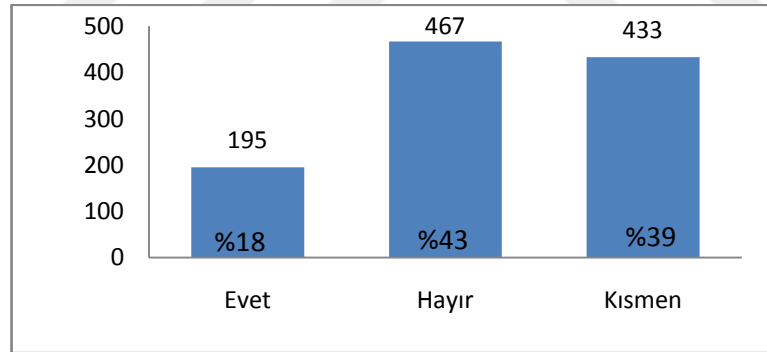
Şekil 9. “Afete karşı bilinçli olduğunuzu düşünüyor musunuz ?” sorusu grafiği.

Tablo 8’de ve şekil 9’da görüldüğü gibi 8.sınıf öğrencilerinin %50’si bilinçli olduğunu düşünürken kalan %50’lik kısım *kısmen* ya da *hayır* cevabı ile bilinç düzeylerinin istenilen seviyede olmadığını ifade etmiştir. Bu sonuçla okullarımızda afet bilinci ile ilgili konular, öğretim programları ilgili olarak öğrencilerin %50 sinin afetlere karşı bilinçli olmadığı sonucuna ulaşmak mümkündür.

Ölçekte yer alan 2. soru “**Çevrenizdeki insanları afet konusunda bilinçli buluyor musunuz?**” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 9 ‘da ve Şekil 10’da verilmiştir.

Tablo 9. Çevrenizdeki insanları afet konusunda bilinçli buluyor musunuz? Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	195	%18
Hayır	467	%43
Kısmen	433	%39
Toplam	1095	%100

Soru 2

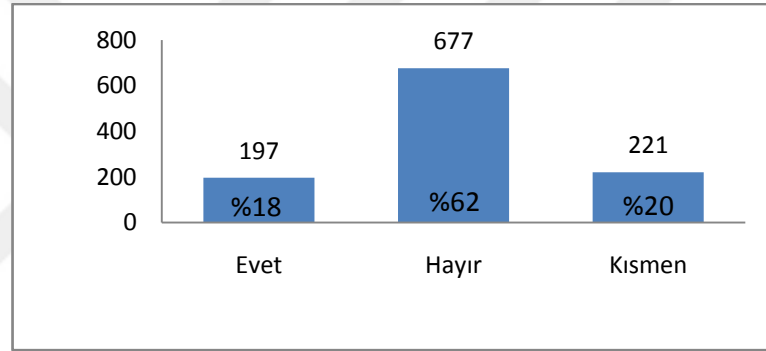
Şekil 10 . “Çevrenizdeki insanları afet konusunda bilinçli buluyor musunuz?” sorusu grafiği.

Tablo 9’da ve şekil 10’da görüldüğü gibi öğrencilerimiz çevrelerindeki insanların afet bilinci konusunda %18’lik bir oranda bilinçli olduklarını belirten *evet* yanıtını vermişlerdir. Bu durumda öğrencilerimizin %43’ü *hayır*,%39’u *kısmen* cevabını vererek çevrelerindeki insanların afet bilinci konusunda yetersiz olduklarını düşünmektedirler. Bu sonuç okullar ile beraber farklı kurumlarında aktif hale gelmesi ile toplumda afet bilinci oluşması için topyekûn bir çalışmanın gerekliliğini de ortaya koymaktadır.

Ölçekte yer alan 3.soru **“Aile fertleriniz daha önce afete hazırlık eğitimi aldı mı?”** sorusuna ilişkin bulgular Tablo 10 ‘de ve Şekil 11’de verilmiştir.

Tablo 10 .Aile fertleriniz daha önce afete hazırlık eğitimi aldı mı? Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	197	%18
Hayır	677	%62
Kısmen	221	%20
Toplam	1095	%100

Soru 3

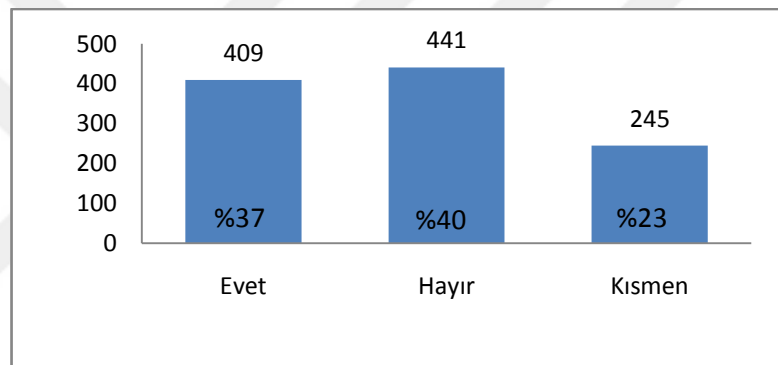
Şekil 11. “Aile fertleriniz daha önce afete hazırlık eğitimi aldı mı?” sorusu grafiği.

Tablo 10’da ve şekil 11’de görüldüğü gibi öğrencilerimiz bildikleri kadarıyla aile fertlerinin afete hazır olmadığını belirten kesim %62; *kısmen* hazır olduklarını belirten kesim %20 lik bir orana ulaşmıştır. Bu soruya verilen yanıtlar afete hazırlık noktasında aile fertlerinin eğitiminin sadece toplumun belirli kesimlerinde yapılamayacağını, yeterli miktarda eğitim oranına ulaşabilmek için topyekûn ve yoğun halk tabakalarının eğitilmesini mümkün kılan eğitim çalışmalarının yapılması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Ölçekte yer alan 4.soru “**Afet sırası ya da sonrası için eğitim aldınız mı ?**” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 11 ‘de ve Şekil 12’de verilmiştir.

Tablo 11.**Afet sırası ya da sonrası için eğitim aldınız mı?**
Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	409	%37
Hayır	441	%40
Kısmen	245	%23
Toplam	1095	%100

Soru 4

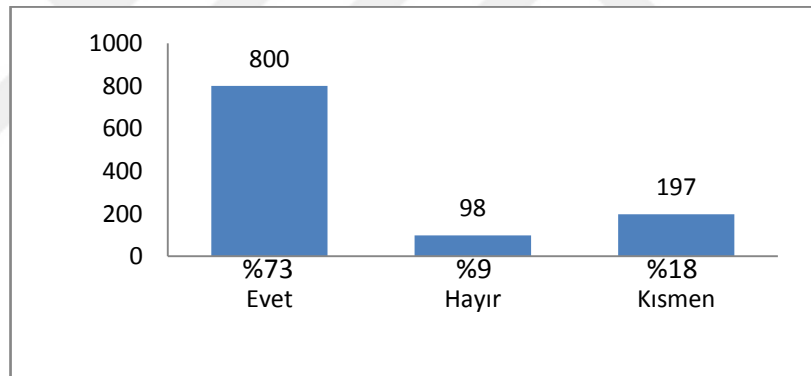
Şekil 12. “Afet sırası ya da sonrası için eğitim aldınız mı ?” sorusu grafiği.

Tablo 11’de ve şekil 12’de görüldüğü gibi Öğrencilerimizin %37 si bu soruya *evet* yanıtını vermiştir. Ankete katılan diğer öğrenciler ise afet eğitimi konusunda *kısmen* bilgi sahibi olduklarını ya da eğitim almadıklarını ifade etmişlerdir. Türkiye’de okullarda afet eğitimi konusunda bazı etkinlikler yapılmaktadır. Bu etkinliklerin en çok dikkati çekenleri belirli haftalarda yapılan deprem tatbikatı, yangın tatbikatı gibi etkinliklerdir. Ayrıca yine okullarımızda bazı afetler ile ilgili seminer ve bilgilendirme toplantıları da yapılmaktadır. Ancak bu soruya verilen yanıtlar öğrencilerimizin afet sırası ve sonrası için yeterli eğitim alamadığı sonucunu göstermektedir.

Ölçekte yer alan 5. soru **“Yaşadığınız bölgede afet riski var mı?”** sorusuna ilişkin bulgular Tablo 12 ‘de ve Şekil 13’de verilmiştir.

Tablo 12. *Yaşadığınız bölgede afet riski var mı?* Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	800	%73
Hayır	98	%9
Kısmen	197	%18
Toplam	1095	%100

Soru 5

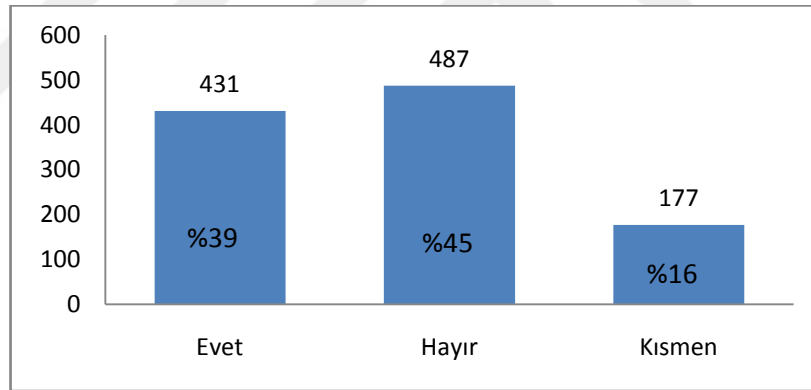
Şekil 13 . “Yaşadığınız bölgede afet riski var mı?” sorusu grafiği.

Tablo 12’de ve şekil 13’de görüldüğü gibi Öğrencilerimizin %73’ünün bu soruya evet Burdur ve çevresinde afet riski vardır cevabını verdiği görülmektedir. Bu cevaplardan Burdur’da ortaokul öğrencilerinin büyük çoğunluğunun yaşadıkları coğrafyanın içerdiği doğal afet tehditlerinden en az birisi hakkında bilgi sahibi olduklarını çıkartmak mümkündür. Bu sonuç Burdur ilinin yakın geçmişte yaşadığı deprem etkinliği ile yakından alakalı gibi görünmektedir.

Ölçekte yer alan 6. soru **“AFAD kelimesinin açılımını biliyor musunuz?”** sorusuna ilişkin bulgular Tablo 13’de ve Şekil 14’de verilmiştir.

Tablo 13 **“AFAD kelimesinin açılımını biliyor musunuz?”** Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	431	%39
Hayır	487	%45
Kısmen	177	%16
Toplam	1095	%100

Soru 6

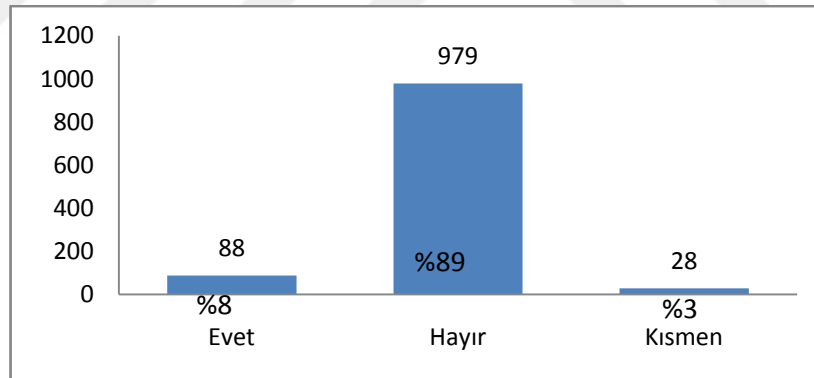
Şekil 14. “AFAD kelimesinin açılımını biliyor musunuz?” sorusu grafiği.

Tablo 13 ve şekil 14’de görüldüğü gibi afetlerle ilgili olarak görev yapan İçişleri Bakanlığı’na bağlı Sivil Savunma Genel Müdürlüğü, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı’na bağlı Afet İşleri Genel Müdürlüğü ve Başbakanlığa bağlı Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü kapatılarak 2009 yılında çıkarılan 5902 sayılı yasa ile Başbakanlığa bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı kurularak yetki ve sorumlulukları tek bir çatı altında birleştirilerek kurulmuştur. Öğrencilerimizin %45 i AFAD kelimesinin açılımını bilmemektedir.

Ölçekte yer alan 7.soru “ **Size ait afet acil durum kartı taşıyor musunuz?**” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 14’de ve Şekil 15’da verilmiştir.

Tablo 14. “Size ait afet acil durum kartı taşıyor musunuz?” Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	88	%8
Hayır	979	%89
Kısmen	28	%3
Toplam	1095	%100

Soru 7

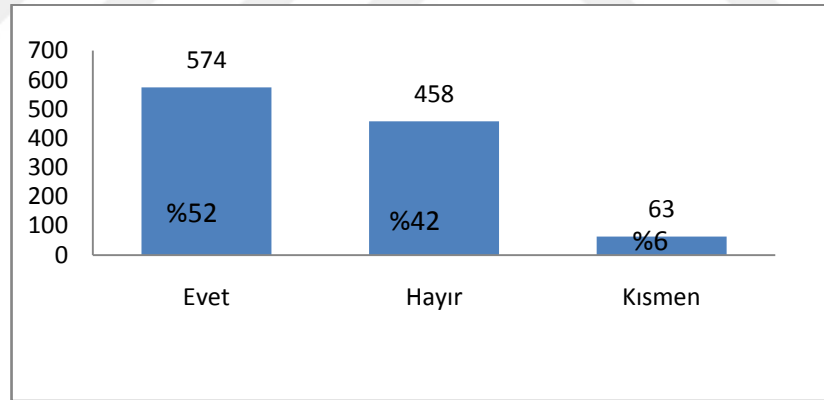
Şekil 15. “Size ait afet acil durum kartı taşıyor musunuz?” sorusu grafiği.

Tablo 14 ve şekil 15’de görüldüğü gibi olası bir afet ve acil durumla karşılaştığımızda sürekli rahatsızlığımız, kullandığımız ilaçlar, alerji durumumuz ve kan grubumuz gibi bilgileri içeren ve yanımızda bulunması, bize daha doğru ve hızlı müdahale yapılmasını sağlayan afet acil durum kartından öğrencilerimizin %89 unun haberdar olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu cevaplar ile öğrencilerimizin afet acil durum kartı hakkında bilgi sahibi olmadıkları durumu da ortaya çıkmaktadır.

Ölçekte yer alan 8.soru **“Son zamanlarda herhangi bir deprem tatbikatına katıldınız mı?”** sorusuna ilişkin bulgular Tablo 15’de ve Şekil 16’da verilmiştir.

Tablo 15. “Son zamanlarda herhangi bir deprem tatbikatına katıldınız mı?” Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	574	%52
Hayır	458	%42
Kısmen	63	%6
Toplam	1095	%100

Soru 8

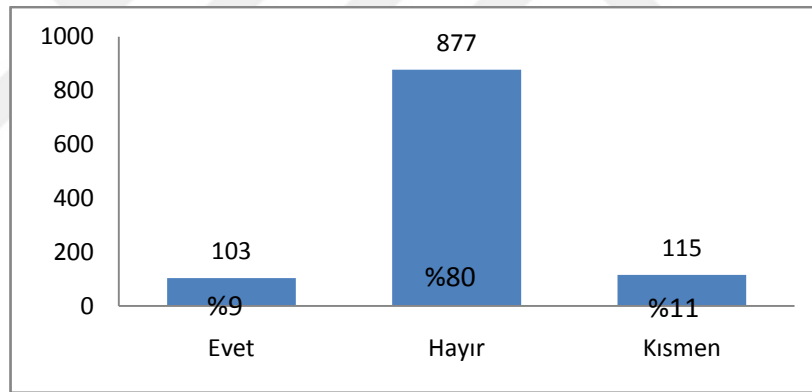
Şekil 16 . “Son zamanlarda herhangi bir deprem tatbikatına katıldınız mı?” sorusu grafiği.

Tablo 15 ve şekil 16’da görüldüğü gibi okullarımızda genellikle mart ayının ilk haftasında deprem tatbikatı yapılmaktadır. Öğrencilerimiz bu soruya %52’lik bir oran ile “ *evet katıldım*” şeklinde cevap vermişlerdir. Okullarımızda genellikle mart ayının ilk haftasında deprem tatbikatı yapılmaktadır. Bizim anketimiz şubat ayında yapıldığı için bu soruya verilen *evet* cevabının düşük çıkma olasılığı yüksektir.

Ölçekte yer alan 9.soru **“Aile fertlerinizle zaman zaman evde afetlerle ilgili tatbikat yapıyor musunuz?”** sorusuna ilişkin bulgular Tablo 16’da ve Şekil 17’da verilmiştir.

Tablo 16. “Aile fertlerinizle zaman zaman evde afetlerle ilgili tatbikat yapıyor musunuz?” Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	103	%9
Hayır	877	%80
Kısmen	115	%11
Toplam	1095	%100

Soru 9

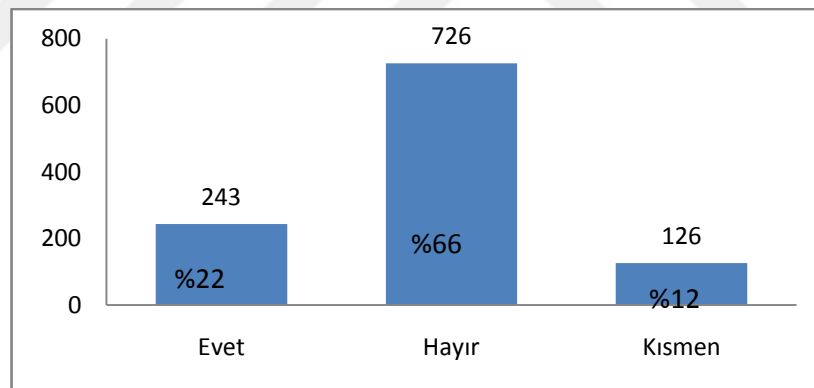
Şekil 17 . “Aile fertlerinizle zaman zaman evde afetlerle ilgili tatbikat yapıyor musunuz?” sorusu grafiği.

Tablo 16 ve şekil 17’de görüldüğü gibi öğrencilerimizin %80 lik bir kısmı ailesi ile evde afetler ile ilgili herhangi bir tatbikat yapmadığını belirtmiştir. Türkiye birçok doğal afeti sıklıkla yaşayan bir ülkedir. Bizim ülkemizde öğrencilerin bu kadar yüksek bir oranda ailesi ile beraber afetlere yönelik *uygulama yapmıyorum* cevabı vermesi çok düşündürücüdür.

Ölçekte yer alan 10.soru **“Aileniz fertleriyle afet sırasında evinizde ya da dışarıda nerede buluşup ne yapacağınızı konuştunuz mu?”** sorusuna ilişkin bulgular Tablo 17’de ve Şekil 18’de verilmiştir.

Tablo 17. **“Aileniz fertleriyle afet sırasında evinizde ya da dışarıda nerede buluşup ne yapacağınızı konuştunuz mu?”** Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	243	%22
Hayır	726	%66
Kısmen	126	%12
Toplam	1095	%100

Soru 10

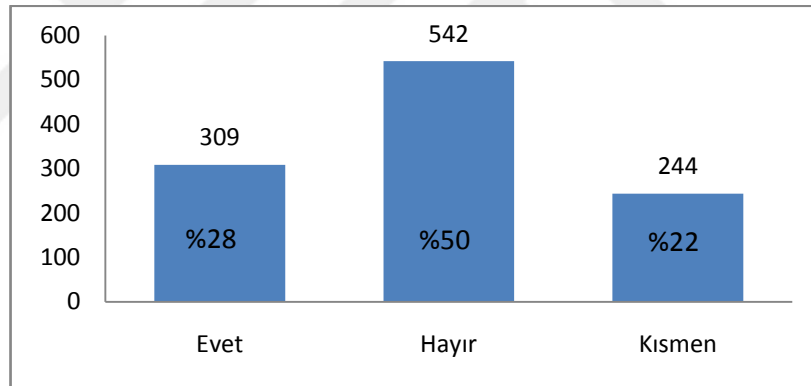
Şekil 18 . **“Aileniz fertleriyle afet sırasında evinizde ya da dışarıda nerede buluşup ne yapacağınızı konuştunuz mu?”** sorusu grafiği.

Tablo 17 ve şekil 18’de görüldüğü gibi verilen cevaplara göre grubun %66 sı olası bir afette aile ile bir buluşma yeri belirlememiştir.

Ölçekte yer alan 11.soruda öğrencilerimize “**Evinizde eşyalarınızı zemine ve duvara sabitlediniz mi?**” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 18’de ve Şekil 19’da verilmiştir.

Tablo 18. “Evinizde eşyalarınızı zemine ve duvara sabitlediniz mi?” Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	309	%28
Hayır	542	%50
Kısmen	244	%22
Toplam	1095	%100

Soru 11

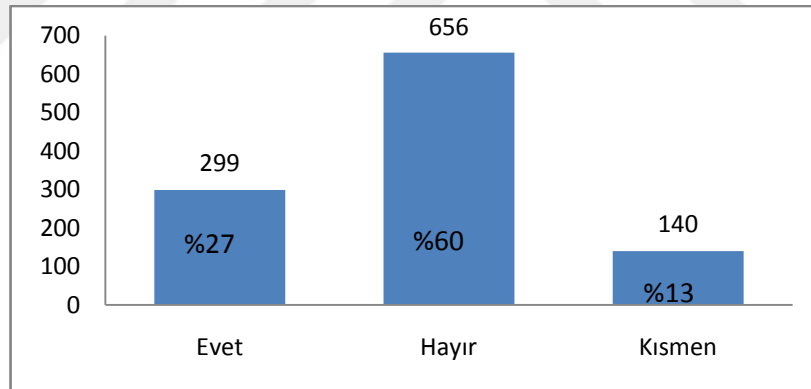
Şekil 19. “Evinizde eşyalarınızı zemine ve duvara sabitlediniz mi?” sorusu grafiği.

Tablo 18 ve şekil 19’da görüldüğü gibi özellikle deprem tehlikesi açısından önemli bir konu olan eşyaların duvara sabitlenmesi hususunda öğrencilerimiz %50 hayır ve %22 kısmen seçeneklerini işaretlemişlerdir. Bu durum doğal afetlere hazırlık aşaması açısından olumsuz bir durumdur. Zira doğal afetlerde özellikle depremlerde önemli miktarda ölüm ve yaralanma binadaki eşya, araç ve gereçlerin insanlara zarar vermesinden kaynaklanmaktadır.

Ölçekte yer alan 12.soru "**Sizi olası bir afet durumunda arayacak, sağlığınıza tespit ya da kontrol edecek yakınlarınızı belirlediniz mi?**" sorusuna ilişkin bulgular Tablo 19'da ve Şekil 20'de verilmiştir.

Tablo 19. "**Sizi olası bir afet durumunda arayacak, sağlığınıza tespit ya da kontrol edecek yakınlarınızı belirlediniz mi?**" Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	299	%27
Hayır	656	%60
Kısmen	140	%13
Toplam	1095	%100

Soru 12

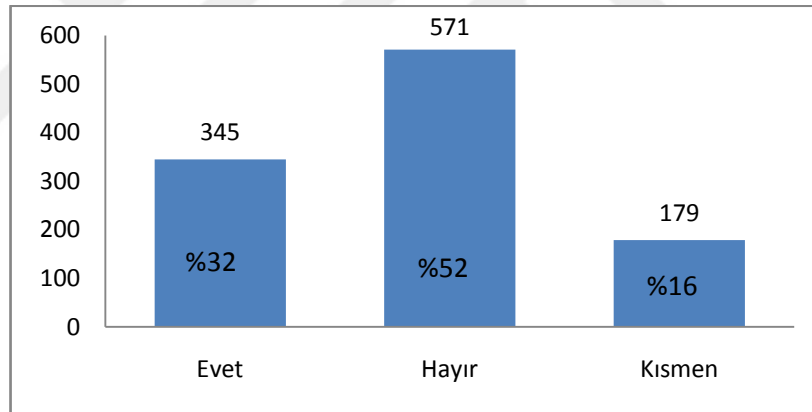
Şekil 20 . "**Sizi olası bir afet durumunda arayacak, sağlığınıza tespit ya da kontrol edecek yakınlarınızı belirlediniz mi?**" sorusu grafiği.

Tablo 19 ve şekil 20'de görüldüğü gibi doğal afet sonrası hazırlık aşamalarından birisi olan bu konuda öğrencilerimiz %60 lık bir oranda *hayır* cevabı vererek bu konuda da ciddi sıkıntılarımız olduğunu ortaya koymuştur.

Ölçekte yer alan 13.soru "**Yaşadığınız apartman ya da evin daha önceden zemin etüt çalışması yaptırıldı mı?**" sorusuna ilişkin bulgular Tablo 20'de ve Şekil 21'de verilmiştir.

Tablo 20. "**Yaşadığınız apartman ya da evin daha önceden zemin etüt çalışması yaptırıldı mı?**" Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	345	%32
Hayır	571	%52
Kısmen	179	%16
Toplam	1095	%100

Soru 13

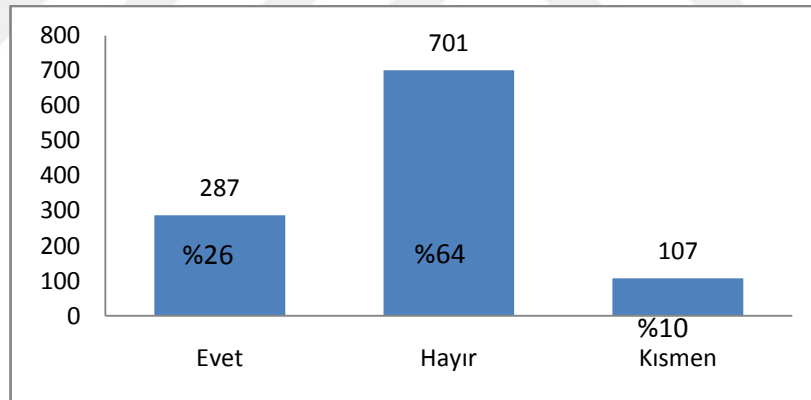
Şekil 21 . "**Yaşadığınız apartman ya da evin daha önceden zemin etüt çalışması yaptırıldı mı?**" sorusu grafiği.

Tablo 20 ve şekil 21'de görüldüğü gibi öğrencilerimizin bilgileri dâhilinde cevaplamaları istenen bu soruya %52 si *hayır* cevabını vermiştir. Binaların zemin etüt çalışması bunların planları gibi konular oldukça teknik konulardır. Böylesi teknik bir konuya ankete katılan öğrencilerin yarısının *evet* cevabını vermesi önemli, olumlu bir durum olarak düşünülmelidir.

Ölçekte yer alan 14. soru “**Sizin ve ailenizin önemli kayıtlarının(Tapu, Nüfus Cüzdanı vb.) kopyaları evin dışında bir yerde saklanıyor mu?**” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 21’de ve Şekil 22’de verilmiştir.

Tablo 21. “Sizin ve ailenizin önemli kayıtlarının(Tapu, Nüfus cüzdanı vb.) kopyaları evin dışında bir yerde saklanıyor mu?” Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	287	%26
Hayır	701	%64
Kısmen	107	%10
Toplam	1095	%100

Soru 14

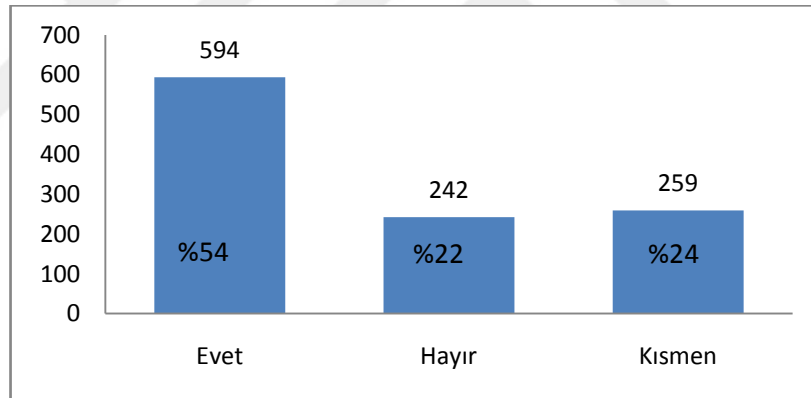
Şekil 22 . “Sizin ve ailenizin önemli kayıtlarının(Tapu, Nüfus Cüzdanı vb.) kopyaları evin dışında bir yerde saklanıyor mu?” sorusu grafiği.

Tablo 21 ve şekil 22’de görüldüğü gibi doğal afet sonu hazırlık aşamalarından bir tanesi olan bu aşamada öğrencilerimizin %64’ü bu soruya *hayır* cevabı vermişlerdir. Bu orandaki *hayır* öğrencilerimizin ve ailelerinin doğal afet sonrası muhtemel sorunlara karşı hazırlıksız olabileceklerini göstermektedir.

Ölçekte yer alan 15.soru "**Siz ve ailenizin üyeleri acil durumda su-elektrik-gaz vanalarının nasıl kapatılacağını biliyor musunuz?**" sorusuna ilişkin bulgular Tablo 22 'de ve Şekil 23'de verilmiştir.

Tablo 22. "**Siz ve ailenizin üyeleri acil durumda su-elektrik-gaz vanalarının nasıl kapatılacağını biliyor musunuz?**" Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	594	%54
Hayır	242	%22
Kısmen	259	%24
Toplam	1095	%100

Soru 15

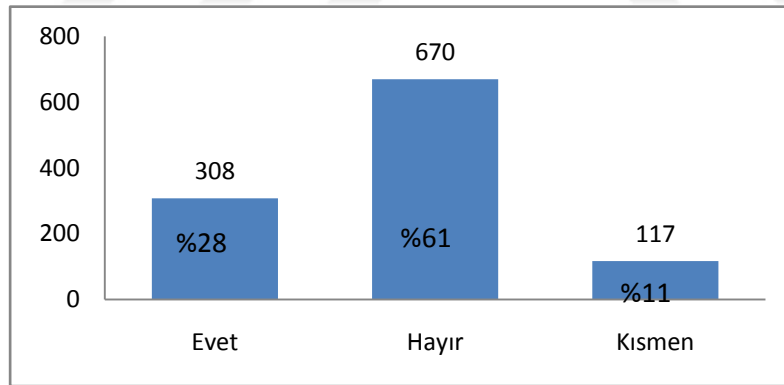
Şekil 23 . "**Siz ve ailenizin üyeleri acil durumda su-elektrik-gaz vanalarının nasıl kapatılacağını biliyor musunuz?**" sorusu grafiği.

Tablo 22 ve şekil 23'de görüldüğü gibi bu soruda aile üyelerinin belirli zamanlarda evlerde tatbikat yapmaları ile çözümlenebilecek sorunlardan bir tanesi sorgulanmaktadır. Öğrencilerimizin %22 si evde bulunan vanaların nasıl kapatılacağını ya da nerede olduklarını bilmiyorum şeklinde cevap vermektedir. Bu oranda bir cevap doğal afetlerden sonra özellikle ölüm ve yaralanmalı olayların ev önemli sebeplerinden birisinin öğrencilerin önemli bir sayısı tarafından bilinmediğini ortaya koymaktadır.

Ölçekte yer alan 16.soru **“Yaşadığınız evin ya da apartmanın her katında duman algılayıcı, yangın alarmı var mı?”** sorusuna ilişkin bulgular Tablo 23’de ve Şekil 24’de verilmiştir.

Tablo 23. “Yaşadığınız evin ya da apartmanın her katında duman algılayıcı, yangın alarmı var mı” Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	308	%28
Hayır	670	%61
Kısmen	117	%11
Toplam	1095	%100

Soru 16

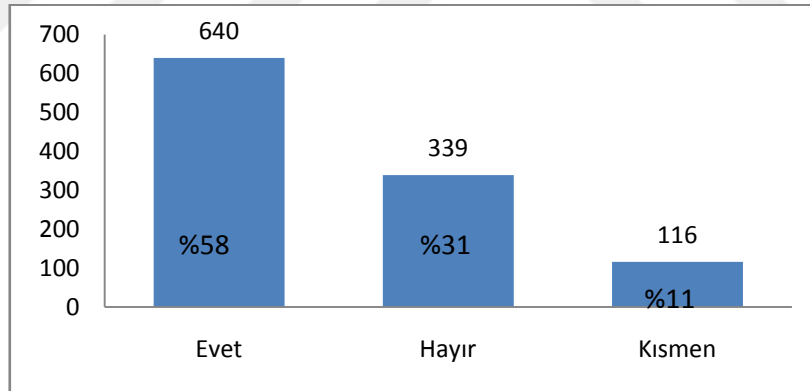
Şekil 24 . “Yaşadığınız evin ya da apartmanın her katında duman algılayıcı, yangın alarmı var mı?” sorusu grafiği.

Tablo 23 ve şekil 24’de görüldüğü gibi ankete katılan öğrencilerin %61 i evlerinde bir erken uyarı sistemi olmadığını söylemiştir. Bu orandaki *hayır* cevabı, öğrencilerimizin yaşadıkları mekânlarda aniden gelişen ve ülkemizde özellikle kış mevsiminde çok sayıda can kaybına neden olan duman, yangın, gaz sızıntısı vs. durumlarında yeterli tedbir olmadığını ortaya koymaktadır.

Ölçekte yer alan 17. soru **“Evinizde ve aracınızda yangın söndürme cihazı var mı?”** sorusuna ilişkin bulgular Tablo 24’de ve Şekil 25’de verilmiştir.

Tablo 24. **“Evinizde ve aracınızda yangın söndürme cihazı var mı?”** Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	640	%58
Hayır	339	%31
Kısmen	116	%11
Toplam	1095	%100

Soru 17

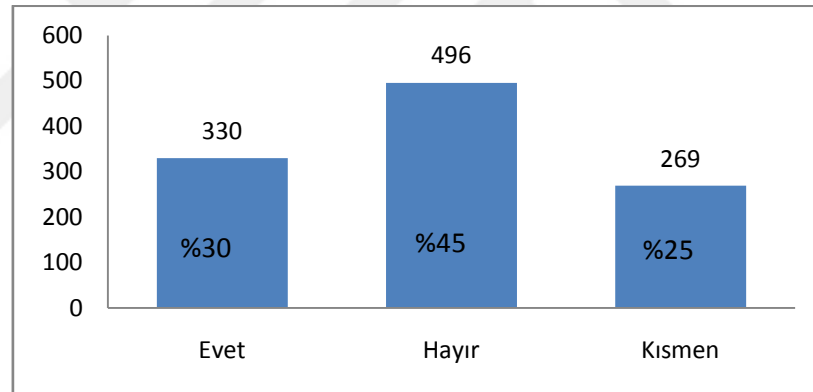
Şekil 25 . “Evinizde ve aracınızda yangın söndürme cihazı var mı?” sorusu grafiği.

Tablo 24 ve şekil 25’de görüldüğü gibi öğrencilerimizin %58’i bu soruya “evet” yanıtını vermiştir. Bu oranda evet cevabı olumlu gibi görünmekte ise de yinede bu oranın çok yeterli olduğu söylenemez.

Ölçekte yer alan 18.soru "**Yangın söndürme cihazını ailenizdeki her fert kullanmasını biliyor mu?**" sorusuna ilişkin bulgular Tablo 25'de ve Şekil 26'de verilmiştir.

Tablo 25. "**Yangın söndürme cihazını ailenizdeki her fert kullanmasını biliyor mu?**" Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	330	%30
Hayır	496	%45
Kısmen	269	%25
Toplam	1095	%100

Soru 18

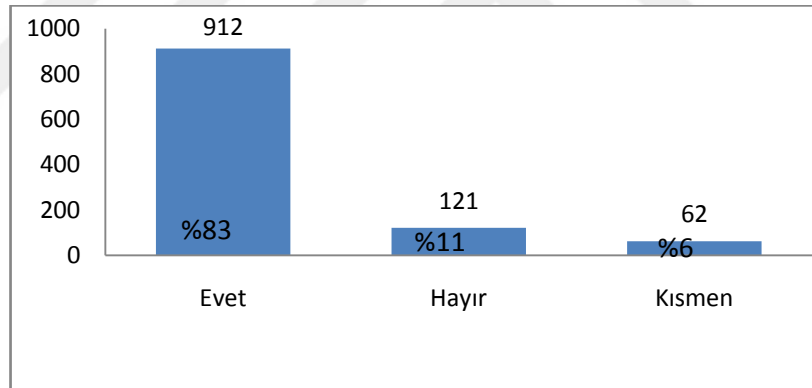
Şekil 26 . "Yangın söndürme cihazını ailenizdeki her fert kullanmasını biliyor mu?" sorusu grafiği.

Tablo 25 ve şekil 26'da görüldüğü gibi öğrencilerimiz bu soruya %45'lik *hayır*; %25'lik bir oranda da *kısmen* yanıtını vermiştir. Bu durum; öğrencilerin yangın söndürme cihazlarının kullanımı konusunda bazı sıkıntılar yaşadığını ortaya koymaktadır. Evlerinde ya da araçlarında yangın söndürme cihazı bulunan öğrencilerden bile bu cihazları kullanmakta güçlük çeken ya da hiç kullanmayan olduğu ortaya çıkmaktadır.

Ölçekte yer alan 19.soru "**Yangını gördüğünüzde ilk haber vereceğiniz yeri biliyor musunuz?**" sorusuna ilişkin bulgular Tablo 26'da ve Şekil 27'de verilmiştir.

Tablo 26. "**Yangını gördüğünüzde ilk haber vereceğiniz yeri biliyor musunuz?**" Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	912	%83
Hayır	121	%11
Kısmen	62	%6
Toplam	1095	%100

Soru 19

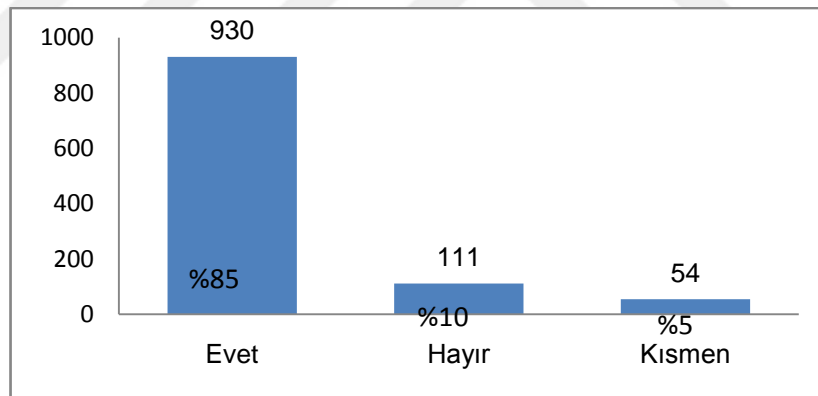
Şekil 27 . "**Yangını gördüğünüzde ilk haber vereceğiniz yeri biliyor musunuz?**" sorusu grafiği.

Tablo 26 ve şekil 27'de görüldüğü gibi bu soruya öğrencilerimizin %83 ü evet yanıtını vermişlerdir. Bu oran oldukça yüksek bir orandır ve ulusal iletişim, basın yayın kanalları vasıtasıyla yapılan çağrılar, tanıtımların ne kadar etkili olduğunu bir bakıma ortaya koymaktadır.

Ölçekte yer alan 20.soru **“Yangın ihbarının hattının numarasını biliyor musunuz?”** sorusuna ilişkin bulgular Tablo 27’de ve Şekil 28’de verilmiştir.

Tablo 27. **“Yangın ihbarının hattının numarasını biliyor musunuz?”** Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	930	%85
Hayır	111	%10
Kısmen	54	%5
Toplam	1095	%100

Soru 20

Şekil 28. **“Yangın ihbarının hattının numarasını biliyor musunuz?”** sorusu grafiği.

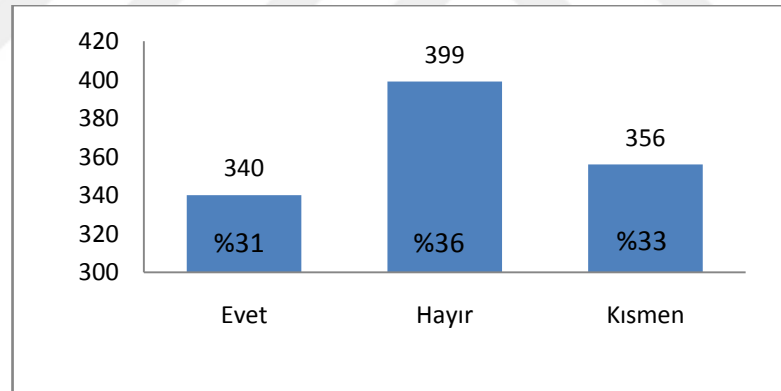
Tablo 27 ve şekil 28’de görüldüğü gibi bu soruya da öğrencilerimizin %85 i evet cevabı vermiştir.110 yangın ihbar telefonunu ankete katılan öğrencilerin büyük kısmının bilmesi bu soru çerçevesinde gerekli hedefe ulaşıldığını göstermektedir.

4.2. 2.Alt Probleme ilişkin Bulgular ve Yorumlar

Ölçekte yer alan 21. soru “ **Kendinizi olası afetlere karşı hazırlıklı görüyor musunuz?**” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 28 de ve Şekil 29’da verilmiştir.

Tablo 28. *Kendinizi olası afetlere karşı hazırlıklı görüyor musunuz?* Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	340	%31
Hayır	399	%36
Kısmen	356	%33
Toplam	1095	%100

Soru 21

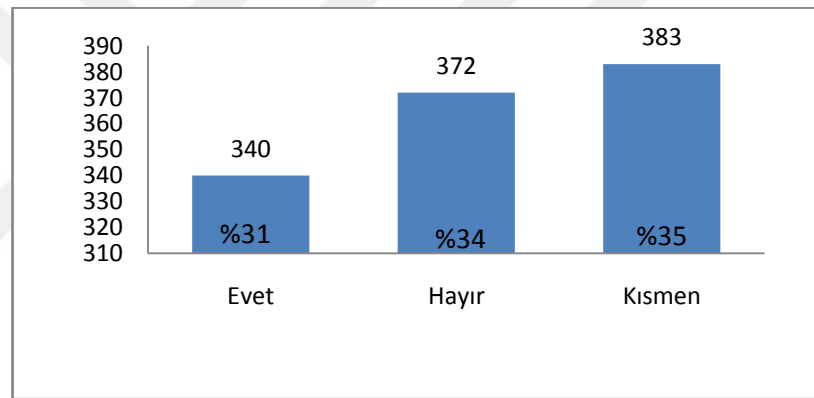
Şekil 29 . “Kendinizi olası afetlere karşı hazırlıklı görüyor musunuz?” sorusu grafiği.

Tablo 28’de ve şekil 29’da görüldüğü gibi kendini afetlere karşı tam olarak hazır gören öğrenci sayısı grubun %31’inde kalmıştır. Kalan %36’lık kısım *hayır*; %33 lük kısım *kısmen* cevabını vererek afetlere karşı hazır olmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu sonuçlar öğrencilerimizin büyük bir kısmının afet bilinci konusunda uygulamaya yönelik eksiklikler taşıdığı durumunu karşımıza çıkarmaktadır.

Ölçekte yer alan 22.soru “**Afete hazırlık konusunda doğrudan, belirli aralıklarla bilgilendiriliyor musunuz ?**” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 29 ‘da ve Şekil 30’da verilmiştir.

Tablo 29. Afete hazırlık konusunda doğrudan, belirli aralıklarla bilgilendiriliyor musunuz? Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	340	%31
Hayır	372	%34
Kısmen	383	%35
Toplam	1095	%100

Soru 22

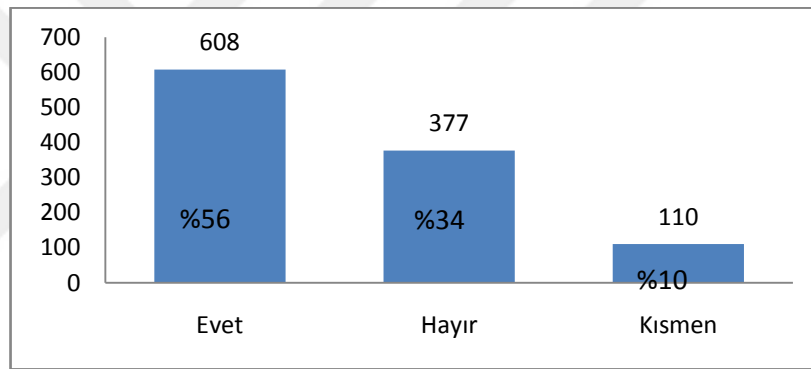
Şekil 30. “Afete hazırlık konusunda doğrudan, belirli aralıklarla bilgilendiriliyor musunuz?” sorusu grafiği.

Tablo 29’da ve şekil 30’da görüldüğü gibi öğrencilerimiz bu soruya; Afetler konusunda belirli aralıklarla *kısmen* ya da tamamen bilgilendirildikleri şeklinde bir cevap vermişlerdir. Bu soruda kısmen yada *evet* cevabını verenlerin oranı %66 dır. Bu sonuç Burdur gibi yakın geçmişinde deprem yaşamış bir şehrin özellikle deprem konusunda öğrenciler hafızasında bilgilendirildiği durumunu ortaya koymaktadır. Ancak oranın %66 oluşu hala gerekli yüksek sayının temin edilemediği, ulaşılamayan, bilgilendirilemeyen önemli miktarda öğrenci kitlesinin bulunduğu sonucunu ortaya koymaktadır.

Ölçekte yer alan 23..soru **“Afetler ve afet bilinci ile ilgili en az bir toplantı yâda seminere katıldınız mı ?”** sorusuna ilişkin bulgular Tablo 30 ‘da ve Şekil 31’de verilmiştir.

Tablo 30. *Afetler ve afet bilinci ile ilgili en az bir toplantı yâda seminere katıldınız mı?* Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	608	%56
Hayır	377	%34
Kısmen	110	%10
Toplam	1095	%100

Soru 23

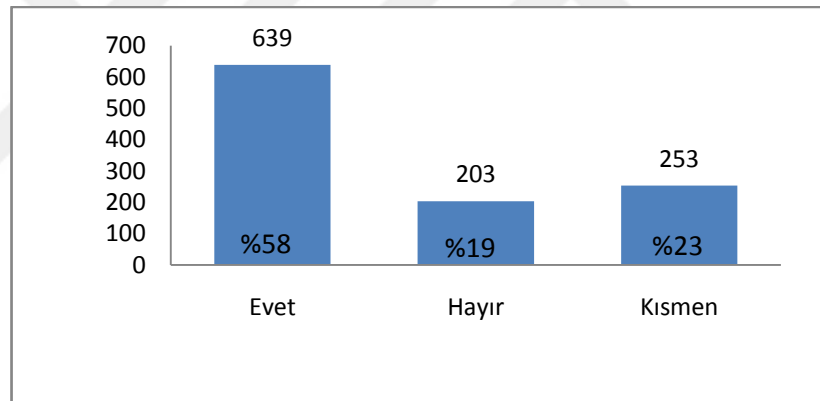
Şekil 31 . “Afetler ve afet bilinci ile ilgili en az bir toplantı yâda seminere katıldınız mı?” sorusu grafiği.

Tablo 30’da ve şekil 31’de görüldüğü gibi öğrencilerimiz bu tür toplantı, seminer ve bilgilendirmelere %56’lık oranda *evet* ;%10’luk oranda da *kısmen* cevabı vermişlerdir. Bu da öğrencilerimizin önemli bir kısmının gerek okullar gerekse çeşitli kurumlar tarafından belirli dönemlerde yapılan bilgilendirme toplantılarına katıldıkları sonucunu da ortaya koymaktadır. Ancak önemli sayıda bireyin böylesi bir bilgilendirme toplantısına katılmadığını da gözden kaçırmamak gerekmektedir.

Ölçekte yer alan 24. soru “**Ortaokul Sosyal Bilgiler ders kitaplarında doğal afetler ile ilgili konular var mı?**” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 31’de ve Şekil 32’de verilmiştir.

Tablo 31.Ortaokul Sosyal Bilgiler ders kitaplarında doğal afetler ile ilgili konular var mı?” Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	639	%58
Hayır	203	%19
Kısmen	253	%23
Toplam	1095	%100

Soru 24

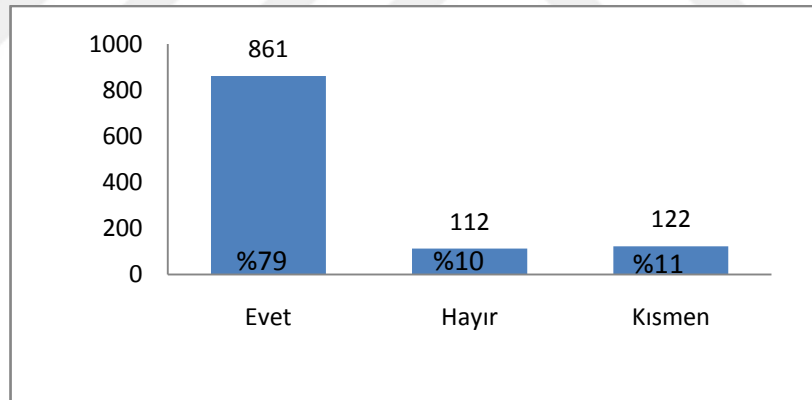
Şekil 32 . “Ortaokul Sosyal Bilgiler ders kitaplarında doğal afetler ile ilgili konular var mı?” sorusu grafiği.

Tablo 31’de ve şekil 32’de görüldüğü gibi öğrencilerimiz bu soruya %58 lik bir evet cevabı vermiştir. Bu soruya verilen cevaplar öğrencilerin neredeyse yarıya yakınının 5.sınıfta okudukları konuları hatırlayamadıklarını ortaya koymaktadır.

Ölçekte yer alan 25. soru **“Doğal afet bilinci ile ilgili etkinliklerin okullarda artırılmasının faydalı olacağını düşünüyor musunuz?”** sorusuna ilişkin bulgular Tablo 32’de ve Şekil 33’de verilmiştir.

Tablo 32. **“Doğal afet bilinci ile ilgili etkinliklerin okullarda artırılmasının faydalı olacağını düşünüyor musunuz?”** Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	861	%79
Hayır	112	%10
Kısmen	122	%11
Toplam	1095	%100

Soru 25

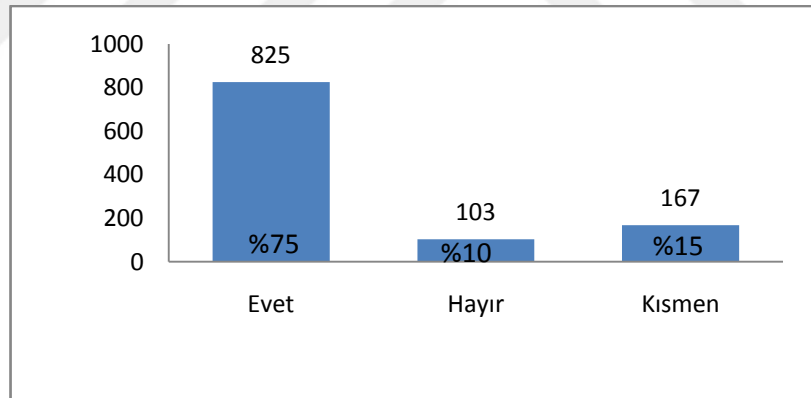
Şekil 33. **“Doğal afet bilinci ile ilgili etkinliklerin okullarda artırılmasının faydalı olacağını düşünüyor musunuz?”** sorusu grafiği.

Tablo 32 ve şekil 33’de görüldüğü gibi öğrencilerimiz burada açık bir şekilde yani %79 luk bir oranla okullarda doğal afet bilinci ile ilgili etkinlikleri yetersiz görmekte ve artırılmasını istemektedir.

Ölçekte yer alan 26.soru **“Doğal Afetler ile ilgili seminer, toplantı, konferans, kamu spotları gibi etkinliklerin artırılması faydalı olur mu ?”** sorusuna ilişkin bulgular Tablo 33’de ve Şekil 34’de verilmiştir.

Tablo 33. **“Doğal Afetler ile ilgili seminer, toplantı, konferans, kamu spotları gibi etkinliklerin artırılması faydalı olur mu?”** Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	825	%75
Hayır	103	%10
Kısmen	167	%15
Toplam	1095	%100

Soru 26

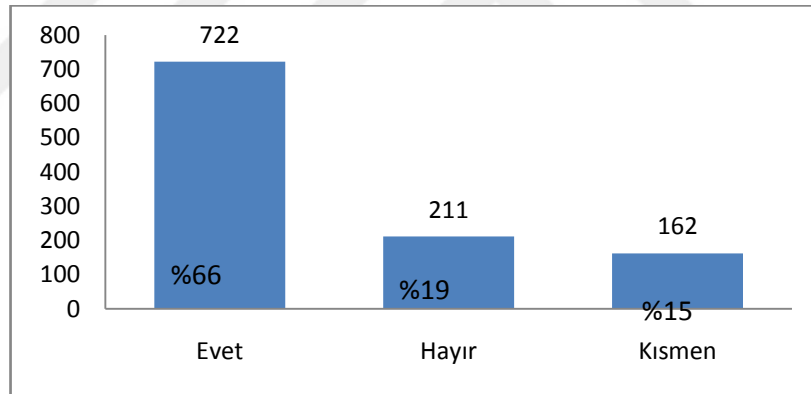
Şekil 34 “Doğal afet bilinci ile ilgili etkinliklerin okullarda artırılmasının faydalı olacağını düşünüyor musunuz?” sorusu grafiği.

Tablo 33 ve şekil 34’de görüldüğü gibi bu soruya verilen cevaplar öğrencilerin büyük çoğunluğunun bu türlü etkinliklerin artırılması gerektiğinin farkında olduğunu ortaya koymaktadır. Zira bu soruya öğrencilerin %75 i evet cevabı vermiştir.

Ölçekte yer alan 27.soru **“Okulunuzun bir afet planı var mı?”** sorusuna ilişkin bulgular Tablo 34’de ve Şekil 35’de verilmiştir.

Tablo 34. “Okulunuzun bir afet planı var mı?”Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	722	%66
Hayır	211	%19
Kısmen	162	%15
Toplam	1095	%100

Soru 27

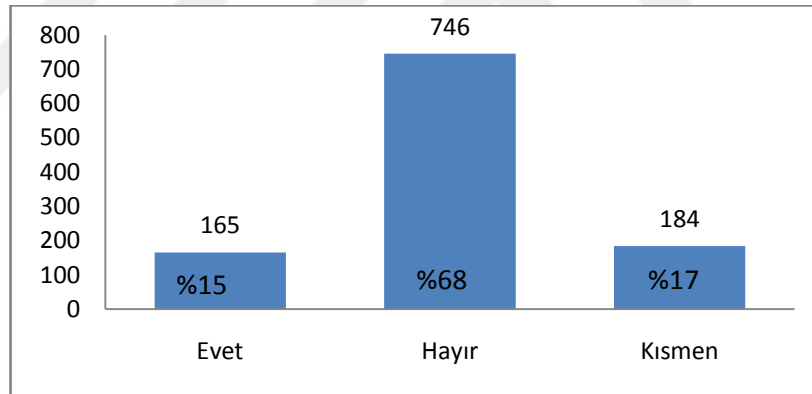
Şekil 35 . “Okulunuzun bir afet planı var mı?” sorusu grafiği.

Tablo 34 ve şekil 35’de görüldüğü gibi bu soruya verilen cevaplar öğrencilerin yarısından fazlasının okullarda bir afet planının varlığından haberdar olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum doğal afet bilinci açısından önemli bir husustur.

Ölçekte yer alan 28.soru “**Afete Hazır Türkiye projesi hakkında bilginiz var mı ?**” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 35’de ve Şekil 36’de verilmiştir.

Tablo 35. “*Afete Hazır Türkiye projesi hakkında bilginiz var mı?*” Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	165	%15
Hayır	746	%68
Kısmen	184	%17
Toplam	1095	%100

Soru 28

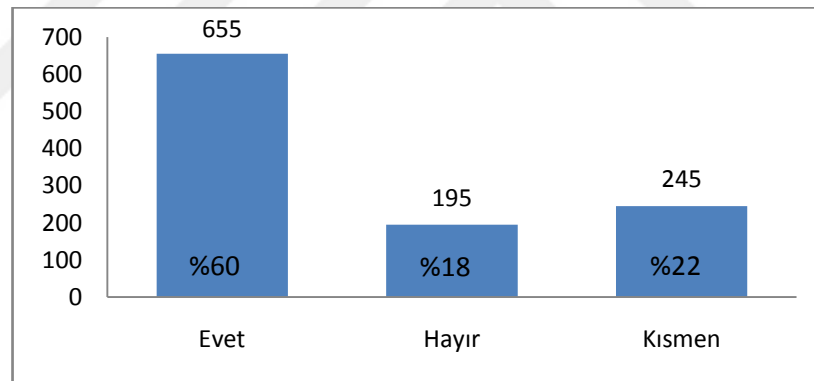
Şekil 36 “Afete Hazır Türkiye projesi hakkında bilginiz var mı?” sorusu grafiği.

Tablo 35 ve şekil 36’da görüldüğü gibi 2014 yılında hayata geçirilen proje kapsamında Tüm Türkiye’de bilinçlendirme çalışmaları yapılmaktadır. Ancak öğrencilerimiz %68 i bu projeden haberdar olmadıklarını ifade etmişlerdir.

Ölçekte yer alan 29.soru “*Afet haberleri ilginizi çekiyor mu ?*” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 36’da ve Şekil 37’de verilmiştir.

Tablo 36. “*Afet haberleri ilginizi çekiyor mu?*” Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	655	%60
Hayır	195	%18
Kısmen	245	%22
Toplam	1095	%100

Soru 29

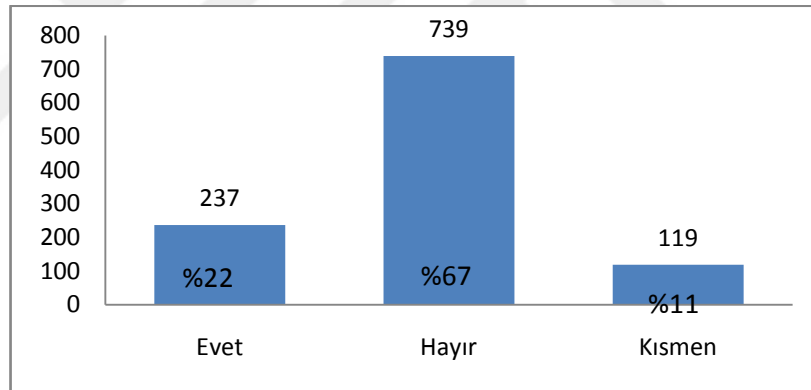
Şekil 37 . “Afet haberleri ilginizi çekiyor mu?” sorusu grafiği.

Tablo 36 ve şekil 37’de görüldüğü gibi ankete katılan öğrencilerimizin %60’ı *evet*, %22’si *kısmen* diyerek afet haberleri ile ilgilendikleri gerçeğini ortaya koymaktadırlar.

Ölçekte yer alan 30.soru “**Evinizde afet çantanız var mı? (İçinde; el feneri, İlk yardım çantası, radyo, yedek pil vs.)**” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 37’de ve Şekil 38’de verilmiştir.

Tablo 37. “**Evinizde Afet çantanız var mı? (İçinde; el feneri, İlk yardım çantası, radyo, yedek pil vs.)** Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	237	%22
Hayır	739	%67
Kısmen	119	%11
Toplam	1095	%100

Soru 30

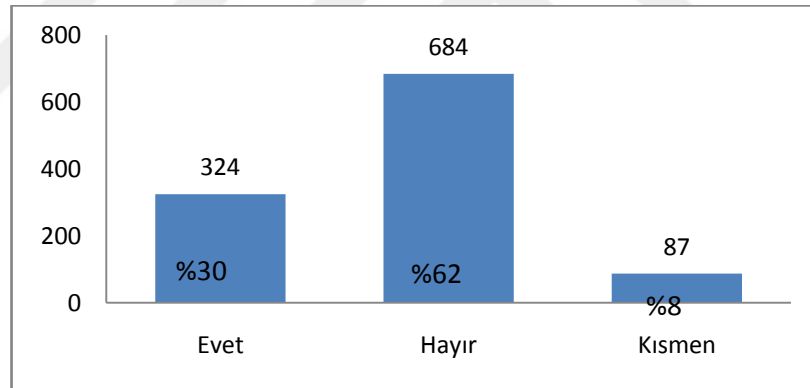
Şekil 38 . “Evinizde afet çantanız var mı? (İçinde; el feneri, İlk yardım çantası, radyo, yedek pil vs.)?” sorusu grafiği.

Tablo 37 ve şekil 38’de görüldüğü gibi bu soruya verilen cevaplar %67’lik bir öğrenci grubunun evinde afet çantasının olmadığı sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Bu soruya verilen cevaplar ailelerin afet öncesi konusunda olduğu gibi afet sonrası konusunda da hazırlıksız olduğu durumunu ortaya koymaktadır.

Ölçekte yer alan 31.soru“**Ailenize ait aracınızda bir afet çantası var mı?**” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 38’de ve Şekil 39’de verilmiştir.

Tablo 38.“**Ailenize ait aracınızda bir afet çantası var mı ?**” Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	324	%30
Hayır	684	%62
Kısmen	87	%8
Toplam	1095	%100

Soru 31

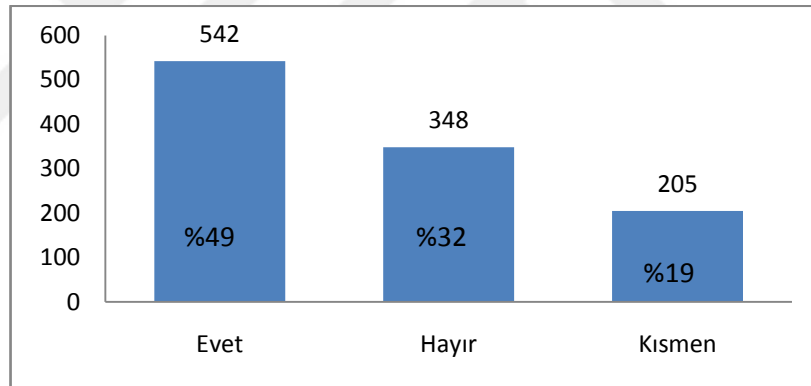
Şekil 39 . “Ailenize ait aracınızda bir afet çantası var mı?” sorusu grafiği.

Tablo 38 ve şekil 39’da görüldüğü gibi %62’lik bir öğrenci grubu ailesine ait araçlarında afet çantası olmadığını ifade etmiştir.

Ölçekte yer alan 32. soru “**Evinizde 72 saat yetecek kadar yiyecek malzemeniz hazır mı? (kuru gıda, konserve vs.)**” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 39’da ve Şekil 40’da verilmiştir.

Tablo 39. “Evinizde 72 saat yetecek kadar yiyecek malzemeniz hazır mı? (Kuru gıda, konserve vs.)?” Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	542	%49
Hayır	348	%32
Kısmen	205	%19
Toplam	1095	%100

Soru 32

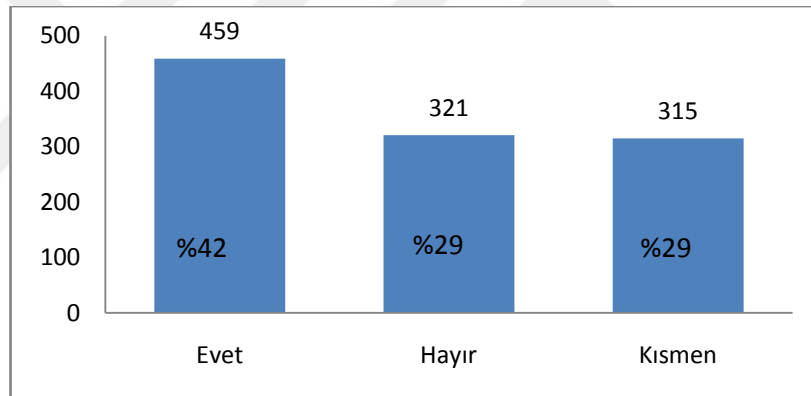
Şekil 40. “Evinizde 72 saat yetecek kadar yiyecek malzemeniz hazır mı? (kuru gıda, konserve vs.)?” sorusu grafiği.

Tablo 39 ve şekil 40’da görüldüğü gibi öğrencilerimiz bilgileri dâhilinde %49 luk bir oranla evlerinde yeterli malzemenin olduğunu ifade etmektedir.

Ölçekte yer alan 33.soru “**Aileniz ev, araba, işyeri ve sizi doğal afetlere karşı sigorta ettirdi mi?**” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 40’da ve Şekil 41’da verilmiştir.

Tablo 40. “Aileniz Ev, araba, işyeri ve sizi Doğal afetlere karşı sigorta ettirdi mi?” Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	459	%42
Hayır	321	%29
Kısmen	315	%29
Toplam	1095	%100

Soru 33

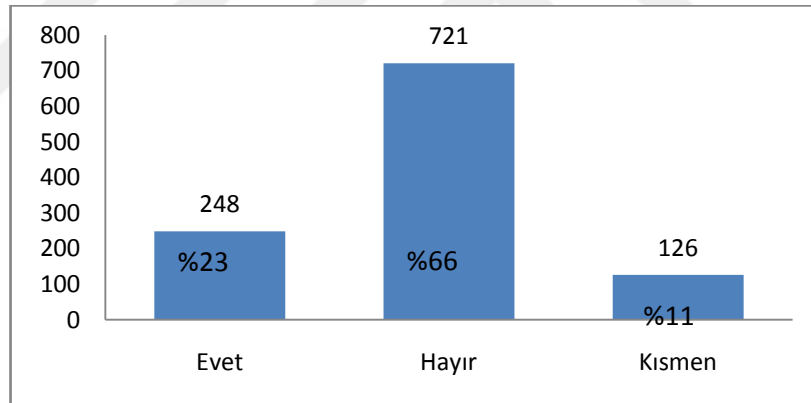
Şekil 41. “Aileniz ev, araba, işyeri ve sizi doğal afetlere karşı sigorta ettirdi mi?” sorusu grafiği.

Tablo 40 ve şekil 41’da görüldüğü gibi öğrencilerimiz bu soruya bilgileri dâhilinde %42’lik oranda doğal afetlere karşı ailelerin ev, araba, iş yerlerini sigortalattıklarını söylemişlerdir.

Ölçekte yer alan 34.soru “**Siz ve aile üyelerinizden biri son üç yılda ilk yardım eğitimi aldınız mı?**” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 41’de ve Şekil 42’de verilmiştir.

Tablo 41.“Siz ve aile üyelerinizden biri son üç yılda İlk Yardım eğitimi aldınız mı?” Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	248	%23
Hayır	721	%66
Kısmen	126	%11
Toplam	1095	%100

Soru 34

Şekil 42 . “Siz ve aile üyelerinizden biri son üç yılda ilk yardım eğitimi aldınız mı?” sorusu grafiği.

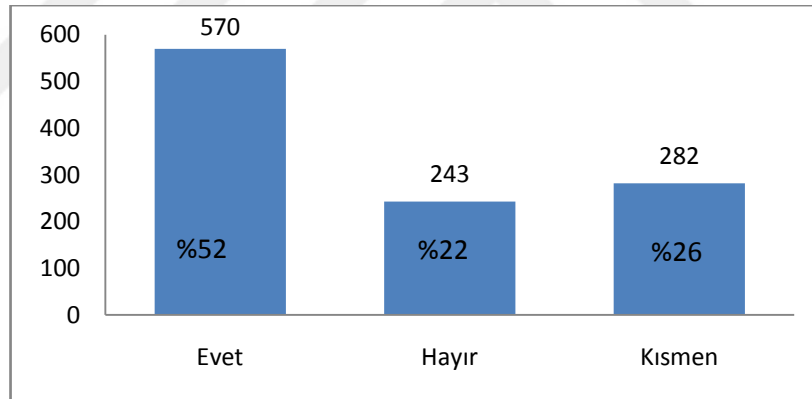
Tablo 41 ve şekil 42’de görüldüğü gibi öğrencilerimiz %66’lık bir oranla bu soruya “*hayır*” cevabını vermişlerdir. Bu orandaki *hayır* cevabı ilkyardım eğitimi konusunda topyekûn bir eğitime ihtiyacımız olduğu gerçeğini karşımıza çıkarmaktadır.

4.3. 3.Alt Probleme ilişkin Bulgular ve Yorumlar

Ölçekte yer alan 35.soru “**Herhangi bir doğal afet olduğunda ne yapacağınıza dair endişeleriniz var mı?**” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 42’de ve Şekil 43’de verilmiştir.

Tablo 42. Herhangi bir doğal afet olduğunda ne yapacağınıza dair endişeleriniz var mı? Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	570	%52
Hayır	243	%22
Kısmen	282	%26
Toplam	1095	%100

Soru 35

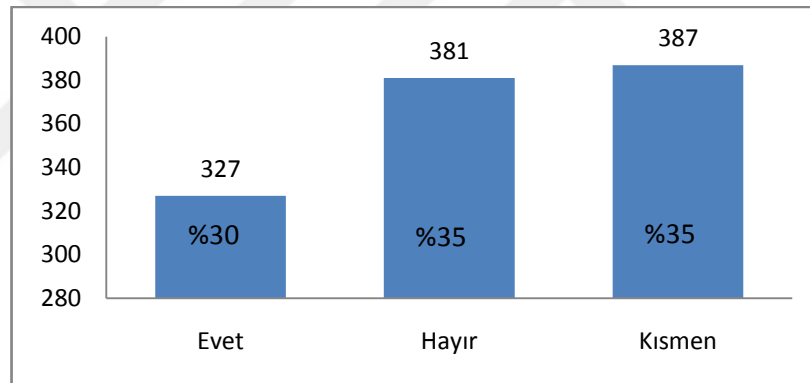
Şekil 43 . “Herhangi bir doğal afet olduğunda ne yapacağınıza dair endişeleriniz var mı?” sorusu grafiği.

Tablo 42’de ve şekil 43’de görüldüğü gibi öğrenciler bu soruya %52 lik bir oranda *evet*, %26 lık bir oranla *kısmen* yanıtını vermiştir. Buradan yola çıkarak yaklaşık olarak %78’lik bir öğrenci grubunun herhangi bir afette ne yapacağını tam olarak bilemediği sonucuna ulaşılabilir. Bu sonuç afet bilinci konusunda var olan uygulamada yetersizlikler konusunu ortaya koymaktadır.

Ölçekte yer alan 36.soru “**Ders kitaplarında afet bilinci konusunda yeterli bilgilendirme yapılmış mı ?**” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 43’de ve Şekil 44’da verilmiştir.

Tablo 43. *Ders kitaplarında afet bilinci konusunda yeterli bilgilendirme yapılmış mı?* Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	327	%30
Hayır	381	%35
Kısmen	387	%35
Toplam	1095	%100

Soru 36

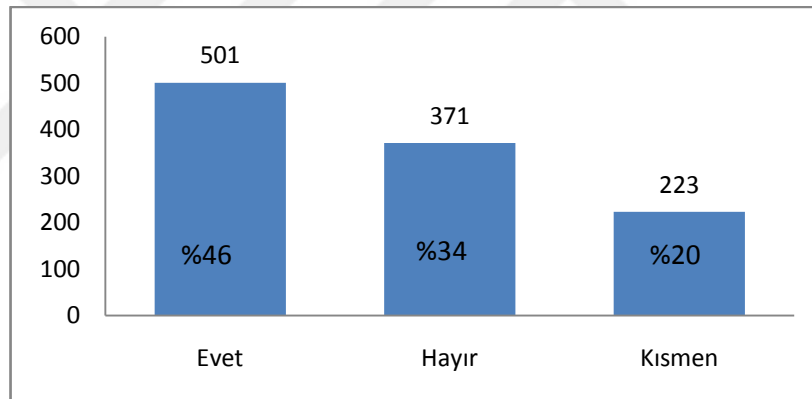
Şekil 44. “Ders kitaplarında afet bilinci konusunda yeterli bilgilendirme yapılmış mı?” sorusu grafiği.

Tablo 43’de ve şekil 44’de görüldüğü gibi öğrencilerimizin %30 u bu soruya *evet* yanıtını vermişlerdir. Bu soruya verilen cevaplar ile; Öğrencilerin daha önce okudukları doğal afetler ile ilgili ve afet bilincini sağlamaya yönelik konuları okudukları halde hatırlayamadıkları sonucu ortaya çıkmaktadır. Oysa Sosyal Bilgiler Programında özellikle 5.sınıfta bu konuya yönelik başlıklar olduğu öğrencilerin bunları ilerleyen yıllarda unuttukları göze çarpmaktadır

Ölçekte yer alan 37.soru **“Her yıl doğal afet bilinci ile ilgili okullarda bilgilendirme yapılıyor mu ?”** sorusuna ilişkin bulgular Tablo 44’de ve Şekil 45’de verilmiştir.

Tablo 44.“Her yıl doğal afet bilinci ile ilgili okullarda bilgilendirme yapılıyor mu ?” Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	501	%46
Hayır	371	%34
Kısmen	223	%20
Toplam	1095	%100

Soru 37

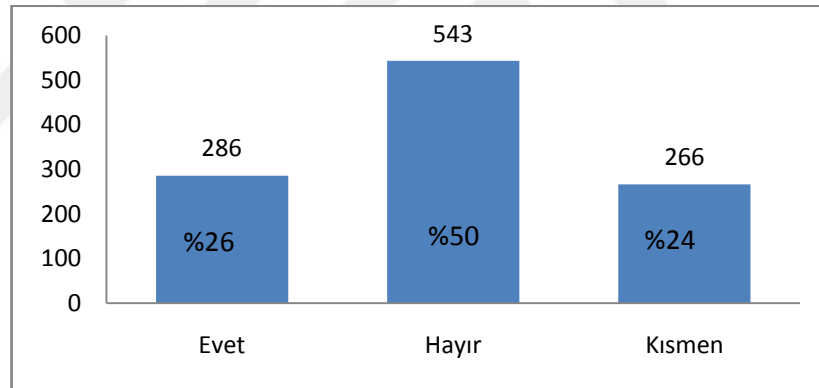
Şekil 45. “Her yıl doğal afet bilinci ile ilgili okullarda bilgilendirme yapılıyor mu?” sorusu grafiği.

Tablo 44’de ve şekil 45’de görüldüğü gibi bu soruya öğrencilerin yarısına yakını *evet* yanıtını vermiştir. Okullarımızda yıl içerisinde yapılan doğal afet bilincine yönelik etkinliklerin kısmen de olsa bu bağlamda fayda sağladığı soruya verilen cevaplar ile kendini göstermektedir. Ancak oranın yarı yarıya oluşu dikkat çekicidir. Özellikle Sivil Savunma haftasında okullarımızda yapılan bilgilendirmelerin burada azda olsa fayda sağladığını bize göstermektedir.

Ölçekte yer alan 38.soru **“Her sınıf seviyesinde ders kitaplarında doğal afet bilinci ile ilgili konular yer alıyor mu?”** sorusuna ilişkin bulgular Tablo 45’de ve Şekil 46’de verilmiştir.

Tablo 45. **“Her sınıf seviyesinde ders kitaplarında doğal afet bilinci ile ilgili konular yer alıyor mu ?”** Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	286	%26
Hayır	543	%50
Kısmen	266	%24
Toplam	1095	%100

Soru 38

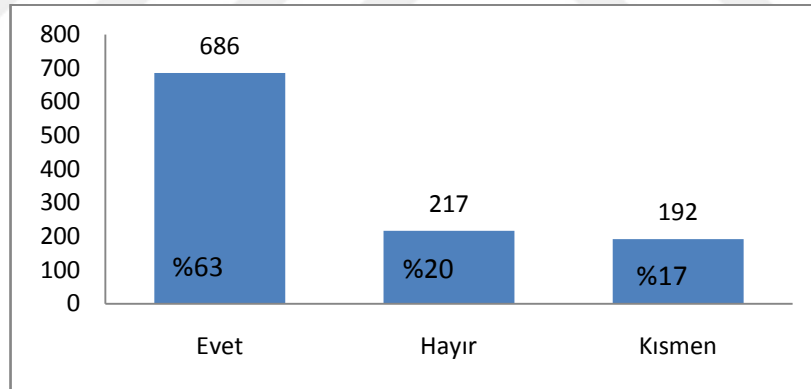
Şekil 46 . “Her sınıf seviyesinde ders kitaplarında doğal afet bilinci ile ilgili konular yer alıyor mu?” sorusu grafiği.

Tablo 45’de ve şekil 46’da görüldüğü gibi öğrenciler bu soruya %50’lik bir oran ile *hayır*,%24’lük bir oranla *kısmen* cevabını vermişlerdir. Oysa yukarıda da bahsedildiği gibi 5. ve 6. sınıf programlarında bu konulardan bahsedilmektedir. 7.ve 8.sınıflarda ise programda doğal afet bilinci ile ilgili konular yer almamaktadır.

Ölçekte yer alan 39.soru “ **Doğal afetler ile ilgili ayrı bir dersin olması fayda sağlar mı ?**” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 46’da ve Şekil 47’de verilmiştir.

Tablo 46. “**Doğal afetler ile ilgili ayrı bir dersin olması fayda sağlar mı ?**” Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	686	%63
Hayır	217	%20
Kısmen	192	%17
Toplam	1095	%100

Soru 39

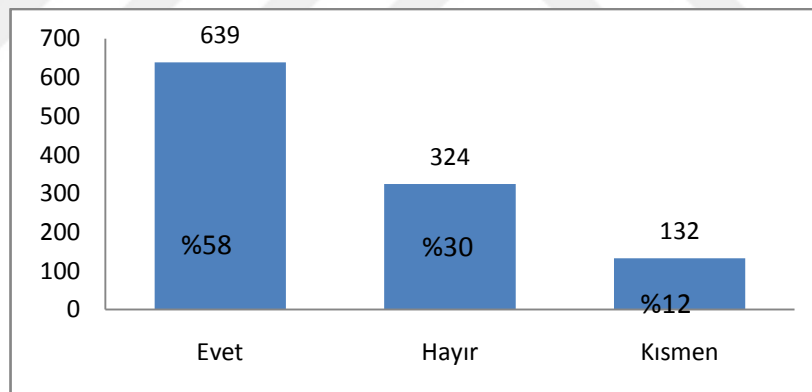
Şekil 47. “Doğal afetler ile ilgili ayrı bir dersin olması fayda sağlar mı?” sorusu grafiği.

Tablo 46 ve şekil 47’de görüldüğü gibi öğrencilerimizin %63 ü bu soruya verdiği cevap ile Doğal afetler ile ilgili ayrı bir dersin olması gerektiği düşüncesini ortaya koymaktadır.

Ölçekte yer alan 40.soru **“Olası bir afet sonrasında şu an yaşadığınız mesken dışında kalabileceğiniz bir mesken var mı?”** sorusuna ilişkin bulgular Tablo 47’de ve Şekil 48’da verilmiştir.

Tablo 47. “Olası bir afet sonrasında şu an yaşadığınız mesken dışında kalabileceğiniz bir mesken var mı?” Sorusuna ilişkin dağılım

Tercihler	f	%
Evet	639	%58
Hayır	324	%30
Kısmen	132	%12
Toplam	1095	%100

Soru 40

Şekil 48. “Olası bir afet sonrasında şu an yaşadığınız mesken dışında kalabileceğiniz bir mesken var mı?” sorusu grafiği.

Tablo 47 ve şekil 48’de görüldüğü gibi bu soruya öğrencilerimiz %58’lik bir oranla evet yanıtı vermişlerdir.

BÖLÜM V

5.Sonuç ve Öneriler

5.1.Sonuç

Afet eğitimleri, toplumlarda afet bilincinin gelişmesi ve afet kültürünün her kesime yerleşmesi için en önemli çalışmalardan olup, geleceğe yönelik yararlarıyla kıyaslandığında hemen hiç maliyeti olmayan çok önemli yatırımlardır. Afetler ile meydana gelebilecek zararların azaltılması ve afetlerden korunma gibi konularda yapılmış veya yapılmakta olan bu eğitim çalışmalarının devamlı olarak ve gelişmelere ayak uyduracak şekilde aralıksız yapılması ülkeler için büyük önem arz etmektedir.

Doğal afetlerin meydana gelmesini önlemek hemen hemen imkânsızdır, fakat doğal afetlerin insanlar ve çevre üzerindeki olumsuz etkilerini önlemek ya da en düşük düzeye çekmek mümkündür. Toplumlar, doğal afetlerden önce gerekli önlemleri almadıkları ya da çeşitli sebeplerden (ekonomik, sosyal, kültürel) dolayı alamadıkları için zarar görmektedirler.

Toplumda mutlaka bir afet bilinci oluşturulmalıdır. Bu bilinç toplumun her katmanına benimsetilmelidir. İnsanlara sembolik ve teorik çalışmalarla değil gerçeğe yakın tatbikatlarla ve birebir afet eğitimi verilmelidir. Afetlere karşı oluşturulacak toplumsal bilinç, ilkokul çağındaki çocuklardan toplumun bütün yaş kademelerine kadar aşılmalıdır. Afetten korkmak onun zararını azaltmamaktadır.

Eğitim afet zararlarını azaltma çabalarıyla çok yakından ilişkilidir. Afetler bazen ülkelere ağır darbeler vurabilirler ve bu zararın şiddeti, afete maruz kalan toplumun hazırlığını ve eğitim seviyesini yansıtır. Bugün yaygın olarak kabul edilmektedir ki afetlerin üstesinden gelebilmek ve afet sonrası çabuk toparlanmak, ancak temel olan bilgiyi doğru kullanma, onun tüm seviyelerde öğrenilmesi ve davranışa dönüştürülmesi ile mümkün olabilmektedir.

İnsanlığın daha refah ve sağlıklı bir dünyada yaşaması, gelecek nesiller için yaşanabilir bir dünyanın bırakılması açısından Eğitimcilere büyük görevler düşmektedir. Afetlerle ilgili kapasite oluşturma çalışmalarının temelinde eğitim programları vardır. Eğitilmiş insan gücüne sahip olmadan, doğal ve insan kaynaklı afetlerle mücadele için var olan fiziki kapasiteleri etkin bir şekilde kullanmak mümkün değildir. Büyük harcamalar yapılarak gerçekleştirilen altyapı tesisleri ve

teknolojik sistemlerin, afetleri önleme ve zararları azaltma bakımından fayda verebilmesi ancak eğitilmiş iş gücüne ve afet bilinci yüksek olan toplumların var oluşuna bağlıdır. Afet bilincini geliştirebilmiş ve bu kültürü oluşturabilmiş toplumların afetlerle başa çıkabilme yetenekleri daha yüksektir. Bu bilincin gelişmesi de toplumu oluşturan bireyler kadar kurumlarında afetlerle ilgili olarak doğru bilgilerle aydınlatılması ve özgün programlarla eğitilmesi ile gerçekleşebilir. Afet bilincinin eğitim öğretim süresince öğrencilere kazandırılması bu eğitimi almış ve afet bilincine sahip öğretmenlerin rehberliğinde olacaktır.

Ülkemizde afet bilincinin topluma kazandırılması konusunda sıkıntılarımızın olduğu bir gerçektir. Bu bilincin insanlarımızda ne boyutta olduğunu anlayabilmek için çeşitli dönemlerde çeşitli araştırmalar yapılmış ve birtakım sonuçlara varılmıştır. Bizim çalışmamızda bir ankete dayandırılmıştır. Burdur il merkezinde ortaokul programının sonuna gelmiş bir öğrenci kitlesine uygulanan ankette öğrencilerin afet bilinci konusunda yeterli bilgi, uygulama seviyesine ulaşamadıkları görülmektedir. Öğrencilerin önemli bir kısmı kendisini olası bir afete karşı hazır yada bilinçli hissetmemektedir. Burdur ili gibi zaman zaman afetler ile mücadele etmek durumunda kalan bir ilde öğrenim gören öğrencilerimiz afet eğitimi konusunda hem kendilerini hem de çevrelerindeki insanları yeteri kadar donanımlı görmemektedir. Bu da bizleri afet eğitimi konusundaki eksiklerimize karşı düşünmeye sevk etmelidir.

Öğrencilerimiz doğal afetler ile ilgili çeşitli konuların Sosyal Bilgiler Programında bulunduğunu bilmektedirler. Ancak bu konulara yeteri kadar yer verilmediğini de düşünmektedirler. Afetler ile ilgili kitaplarda bilgilendirmelerin olduğunun farkındadırlar ancak bilinç konusunda yeterli düzeyde bilgilendirmenin yapılmadığını ifade etmektedirler. Öğrencilerimiz her sınıf seviyesinde doğal afet bilinci ile ilgili konuların yer alması gerektiğini düşünmektedirler.

Öğrencilerimizin önemli bir kısmı afet bilinci ile ilgili etkinliklerin arttırılmasını istemektedir. Bu tür etkinlikler bilinç oluşturmada önemli bir etkidir. Bilgi ve uygulamanın belirli aralıklarla tekrarlanması bireyi olası problemlere karşı hazırlıklı olmaya itecektir.

Anketimizde öğrencilerimizin uluslararası ve ülke çapında yapılan afetler ile ilgili projelerin (Afete hazır Türkiye projesi, Afet acil durum kartı vb.) farkındalılığında eksikler olduğu görülmektedir. Buradan da kamuoyunun bu projeler ile ilgili yeteri kadar aydınlatılmadığı veya yaygınlaştırılmadığı sonucuna ulaşabiliriz.

Okullarımızda deprem tatbikatıyla sınırlı kalan bilinç oluşturma çabalarının yeterli olmadığı yine öğrencilerimizin gözünden kaçmamaktadır. Depremler tabiki ülkemiz için önemli bir afet çeşididir ancak afet denilince sadece deprem ile ilgili çalışmalar yapılması diğer olası afetler meydana geldiğinde hazırlıksız kalmamıza neden olacaktır.

Afetlere hazırlık çalışmaları (deprem çantası, afet planı, ilk yardım eğitimi, sigorta bilgisi, vanaların yeri, eşya sabitleme vb.) konusunda öğrencilerimizin ve onların gözünde yakın çevrelerinin yeteri kadar hazırlıklı olmadıkları görülmektedir.

Bireyler küçük yaşlardan itibaren afet bilincine sahip olmalıdır. Bu bağlamda en önemli görev önce aileye daha sonra eğitim kurumlarına düşmektedir. Eğitimde afet bilinci için öğretim programlarının bireyin öğretim hayatının her döneminde afet gerçeğini öğrenciye hissettirmesi ile sağlamalıdır. Öğretim programlarındaki afet bilinci ile ilgili durum Cin ve Akbaş (2012) tarafından incelenmiş araştırma sonucunda doğal afetlerle ilgili kazanımlara 6. sınıflarda hiç yer verilmediği, Kazanımların teorik boyutunun uygulama boyutuna göre çok daha fazla olduğu, En çok deprem afetine, en az çığ ve yıldırım afetlerine yer verildiği, Deprem afeti ile ilgili kazanımların tümünün 1. , 2. ve 3. sınıflarda Hayat Bilgisi derslerinde yer bulunduğu, daha üst düzey sınıflarda ise bu afet ile ilgili kazanımlara yer ayrılmadığı, Deprem hariç, diğer doğal afetlerle ilgili en çok kazanımın Fen ve Teknoloji dersi kapsamında olduğu saptanmıştır.

Erdur-Baker ve Dolunay Türkiye'nin Afet Eğitimine eleştirel bir bakış açısı getirmişlerdir. Çalışmalarında; Afet eğitimini sınıflarda uygulayan öğretmenlerin, eğitim süreçlerinde ya da daha sonraki meslek yaşamları süreçlerinde bazı sıkıntıları olduğunu dile getirmişlerdir. Yeterli afet eğitimi bilgisi olmayan öğretmenlerin yeterli ve etkili bir şekilde bu programı uygulaması zorlaşmaktadır. Ders kazanımları ile ara disiplin olan afet eğitimi kazanımlarının arasında bağlantı kurulmaması, kazanımlarla ilgili bazı ifadelerin açık olmaması, etkinliklerin kazanımlar için yeterli olmaması, ara disiplin kavramının tam olarak anlaşılabilmesi gibi kaygılar belirtmişlerdir. Hedeflenen kazanımlar için etkinliğin yeterli olmadığı ve yeterince uygulama içermediği de tespit ettikleri diğer husustur.

Afet eğitimi programını içerik açısından incelediğimizde afet eğitiminin kademeli bir şekilde ilerlemediği, sınıflar arasında kazanımların tekrarlandığı hatta dersler arasında da benzer kazanımların olduğu görülmektedir.

Afet eğitimi programını içerik açısından incelediğimizde göze çarpan bir diğer konunun, ilköğretimin 1-5. sınıfına kadar olan derslerin sadece depreme ilişkin bilgilerin ve uygulamaların olduğu, İlköğretimin 6-8. sınıflarında da diğer doğal afetlere (hortum, heyelan, sel, çığ, orman yangını) ilişkin bilgiler ve uygulamaların olduğudur. Diğer taraftan, hiçbir sınıf düzeyinde insan yapımı afetlere değinilmediği de açıkça görülmektedir. Bunun sonucu olarak, öğrenciler sadece belli afet durumlarını öğrenip diğer afet durumlarıyla karşılaştıklarında ne yapacağını bilemeyebilir. Bu karşımıza önemli bir sorun olarak çıkmaktadır.

Türkiye coğrafi konumu gereği farklı türdeki afetlerle karşılaşma ve bu afetlerin etkileri ile baş etme durumunda kalmaktadır. Bu nedenle, Türkiye afetlerin etkisini azaltmak için toplumu bilinçlendirme çalışmalarını hem okul hem toplum bazında yapmak durumundadır. Türkiye’de ki eğitim sisteminde afet eğitiminin önemi gün geçtikçe artmasına rağmen afet eğitiminin uygulama aşamasında gerek öğretmen yetiştirme gerek eğitim içeriği açısından sorunlarla karşılaşılabilir. Bu sorunlara çözüm bulmak için daha kapsamlı çalışmalar yapılarak ihtiyaçların belirlenmesi ve afet eğitimi konusunda Japonya gibi daha tecrübeli ülkelerin deneyimlerinden faydalanılması için ortak projelerin yapılması ve desteklenmesi önemli bir adım olarak düşünülmektedir. Bunun yanı sıra, sivil toplumun, üniversitelerin, yerel yönetimlerin ve çeşitli kurumların birlikte çalışmaları ve bu çalışmaların yaygınlaştırılıp sürdürülebilirliğinin sağlanması daha etkili bir afet eğitimi sürecini beraberinde getirebileceği Erdur-Baker ve Dolunay tarafından vurgulanmıştır.

5.2.Öneriler

Doğal afetlerden korunabilmek için, Afet bilincinin bireylere tam olarak yerleşebilmesi ve özgün öğretim programlarına ihtiyacımız vardır. Bu öğretim programlarının bireylerin öğrenim hayatının tüm kademelerinde doğal afet bilincine yer vermesi, bilginin tekrarlanması, bireyin bu bilgiyi kullanabilir hale gelmesinde önem arz etmektedir.

Çoğunlukla önceden anlaşılamayan, öngörülemeyen ve kesinlikle engellenemeyen afetlerin gündelik yaşamın olabilecek bir parçası olarak kabul edilmesi ve afetlerle birlikte yaşama kültürünün toplumda yerleştirilmesi gerekir. Bu da ancak tüm toplum afetler konusunda eğitimden geçirilmesi ile mümkün olabilir. Bu amaçla

gerçekleştirilecek topyekûn eğitim seferberliğine kamu ve özel bütün kurum ve kuruluşların katkıda bulunması gerekir.

Okullarımızda Afet bilincinin artırılması için öncelikli olarak bu konuda uzman kadrolara ihtiyaç vardır. Bu nedenle bu programları öğrencilere uygulayacak olan eğitimcilerin afet eğitimi ve bilinci konusunda kendisini yetiştirmiş olması gerekmektedir. Ülkemizde afetler konusunda yetkili bir kurum olan AFAD ile Üniversitelerin Eğitim Fakülteleri ve Milli Eğitim Bakanlığının beraber yürüteceği bir çalışma ile öncelikli olarak Öğretmen adayı ve öğretmenlerin Afetler, Afet öncesi, Afet sonrası, Afet sonrası, Afet bilinci ve İlk yardım konularında uygulamalı olarak uzman kadrolar tarafından eğitilmesi büyük önem arz etmektedir. Ayrıca bu çalışmaların tekrarlanarak bilginin ve davranışın unutulmaması sağlanmalıdır. Bu eğitimi alan kadrolar da okullarda bu çalışmaları öğrenciler ve diğer personel ile belirli bir program dâhilinde tekrarlayarak uygulamalıdır.

Okullarımızda görev yapan öğretmenlere ve üniversitelerdeki öğretmen adaylarına Temel Afet Bilinci ile ilgili seminerler, hizmet içi eğitimler verilerek eğitimcilerin bu konudaki teorik ve uygulama bilgileri artırılmalıdır. Bu eğitimler vaka çalışmalarını, örnek hikâyeleri ve uygulamalı aktiviteleri içermelidir.

Çeşitli afetler ile iç içe yaşayan ülkemizde, belirli bölge merkezleri yada her ilimizde afet müzesi ve afet parkı çalışmaları başlatılmalıdır. Böylelikle toplumun doğal afet bilinci hafızası canlı tutulmalıdır.

Okullarımızda afet bilincini artırabilmek için doğal afet bilincine sahip öğrenciler öncelikle kendisi, ailesi ve yakın çevresi için sonra içinde yaşadığı toplum için bir şeyler yapması gerektiğine inandırılmalı ve bu sorumluluğun yayılması ve genişlemesi için çaba sarf edilmelidir.

Okullarımızda uygulanan programlar çerçevesinde yer alan afetler konularına bakıldığında genellikle deprem, heyelan, sel ve çığ gibi belli başlı doğal afetlerin yer aldığı görülmektedir. Oysa ülkemizdeki afet çeşitleri çok daha fazladır. Bu nedenle uygulanan programlara okulun içinde yer aldığı bölgenin, bölümün, yörenin sıkça karşılaştığı doğal afetlerden başlayarak olası karşılaşma ihtimali bulunan doğal afet çeşitleri de eklenmelidir.

Bunun yanı sıra Ortaokul Sosyal Bilgiler Programında yer alan doğal afetler ve bilinç konuları artırılmalı ve bu konular tüm sınıfların öğretim programlarına yaygınlaştırılmalıdır. Yapılan çalışmalarımızda gördüğümüz gerçeklerden biri

Ortaokul Sosyal Bilgiler Programında afet bilinci konularının hedefe ulaşma noktasında yetersiz olduğudur. Bu noktada daha fazla etkinlik ve kazanımın okul programlarına yayılarak her kademe ve sınıfta verilmesi büyük önem arz etmektedir. Ayrıca tekrarlanan kazanımlar yerine birbirini tamamlayan ve aşamalı olarak ilerleyen (afet nedir, afetlerin oluş nedenleri, nasıl korunurum, diğer kişilere nasıl yardım edebilirim gibi...) bir afet eğitiminin uygulanması afetin farklı boyutlarının öğretilmesi açısından daha faydalı olacaktır. Afet eğitimindeki kazanımların birbirini tamamlar şekilde olması ve kademeli olarak öğretilmesi gereksiz bilgi tekrarlarını ve öğrencilerin sıkılmasını önleyebilir.

Eğitim teknolojilerinin çağımızın modern koşullarına ulaştığı ülkemizde özellikle FATİH projesi ile beraber sınıflarımızda yer alan akıllı tahtaların bu konuda elimizi kuvvetlendiren bir unsur olduğunu unutmamamız gerekir. Bu donanıma sahip olan okullarımızın bu sistemleri afetler konusunda avantaja dönüştürebilmesi için gerekli programlar sağlanarak afetler ile ilgili oyun, animasyon, belgesel, kısa film, sanal gezintiler vb. ile afet bilincinin artırılmasına katkı sağlayacağı düşünülebilir.

Okullarımızda afet eğitimi sadece bilgi düzeyinde değil uygulama düzeyinde de olacak şekilde zamana yayılarak tekrarlanabilir şekilde olmalıdır. Okullarımızda afet bilinci eğitimi ayrı bir ders olarak ya da seçmeli ders olarak programlarda yer almalıdır.

Daha önce pek çok defa çeşitli afetler ile karşı karşıya gelmiş olan Burdur ilimizde Afet müzesi ve Afet köyü gibi çeşitli projeler geliştirilmeli ve öğrenciler buralara getirilerek bilinç düzeyleri arttırılmaya çalışılmalıdır.

Yine ilgili kurumlar ile organize bir şekilde çalışılarak Afetler ile ilgili çeşitli aktivitelere okullarda yer verilmesi (tiyatro, yarışma afet bölgelerine bilgilendirme gezileri gibi) afet bilinci konusunda hedeflerimize ulaşabilmemizde katkı sağlayabilir. Ayrıca bu konuda daha önce afet yaşamış kişilerden, afet sonrası görev yapmış itfaiye personeli, sağlık personelinden yararlanıp deneyimlerin aktarılması bilinç konusunda fayda sağlayacaktır.

Bu konuda gerek okul idareleri tarafından gerek sorumlu kuruluşlar tarafından seminer, konferans, tatbikat gibi etkinliklerin sayısının artırılmasının büyük önemi vardır.

KAYNAKÇA

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, *Afete hazır Türkiye, Afad dergisi, s.3, s:32, 16 Ağustos 2015 tarihinde* , www.afad.gov.tr adresinden alınmıştır.

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı , *afad hakkında*, [http : // www. afad . gov. tr / TR / IcerikDetay . aspx?ID = 1](http://www.afad.gov.tr/TR/icerikDetay.aspx?ID=1) , adresinden 16 Ağustos 2015 tarihinde alınmıştır .

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı .(2011) .*Afetlerde psikolojik ilkyardım*, İstanbul.

Akbulut ,G.(2004). “Coğrafya Ve Aktif Öğretim Yöntemleri” *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi* s:66.Cilt-Sayı: 6-1.

Akgün,A.,Türk, N. (2010). İki ve Çok Değişkenli İstatistik ve Sezgisel Tabanlı Heyelan Duyarlılık Modellerinin Karşılaştırılması: Ayvalık (Balıkesir, Kuzeybatı Türkiye) Örneği. *Jeoloji Mühendisliği Dergisi* 2/34, 85-112.

Akın , D . (Aralık,2007) . *Eğitim ne kadar önemli?* . TMMOB sempozyumunda sunuldu, Ankara .

Akıncı, H. , Doğan, S. , Kılıçoğlu , C., Keçeci, S. B. (2010). Samsun İl Merkezinin Heyelan Duyarlılık Haritasının Üretilmesi. *Harita Teknolojileri Elektronik Dergisi* 2/3, 13-27.

Aksoy,Y.(2010). *Tarihteki önemli doğal afetler*. İstanbul: Karma kitaplar.

Arı,Y.,(2010), “Coğrafyanın Genel Eğitime Katkısı” , Edt.Özey,R,İncekara,S. , *Coğrafya Eğitiminde Kavram Ve Değişimler*,Pegem yayın,Ankara.

Avcı, S. (2011). *Türkiye’de Nüfusun Deprem Bölgelerine Göre Dağılışı (1935-2010)*. Fiziki Coğrafya Araştırmaları: Sistemik ve Bölgesel (Editör: Deniz EKİNCİ), Türk Coğrafya Kurumu Yayınları, Sayı:6, s.: 301-326, İstanbul.

Balamir, Murat , (1999), “Mimari Tasarımda Deprem Bilincinin Geliştirilmesi”, *Mimarlık*, 290: 46-48.

Başbuğ,B.,Özmen,B.ve Güler,H. (Ekim,2011). *Türkiye’de Afet zarar azaltımını sürdürülebilir eğitimle sağlamak*. 1. Türkiye Deprem Mühendisliği ve Sismoloji Konferansı, Ankara.

- Ceylan, A. (2006). Meteorolojik Karakterli Doğal Afetlerin Zamansal ve Bölgesel Dağılımı. <http://www.meteor.gov.tr/2006/arastirma/files/metafetac.pdf> , 20 Eylül 2015 'de erişim sağlanmıştır.
- Ceylan, S. (2011). *Afetler Coğrafyası*. (Ed. Yazıcı, H. ve Koca, M.K.). Ankara: Pegem Akademi Yayınevi.
- Cin, M. ve Akbaş, Y. (Mayıs 2012). 11. *İlköğretim Programlarında Doğal Afet Eğitiminin Yeri, Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu*, Rize.
- Çakmak, N., (2001). "Afet Yönetimiyle İlgili Bilgi Notu", *Yerel Yönetim ve Denetim*, VI (6), 21-23.
- Dağ, S. ve Bulut, F. (2012). Coğrafi Bilgi Sistemleri Tabanlı Heyelan Duyarlılık Haritalarının Hazırlanmasına Bir Örnek: Çayeli (Rize, KD Türkiye). *Jeoloji Mühendisliği Dergisi*, 1/36, 35-62.
- Değirmenci, Y., İter İ. (2013). Coğrafya dersi öğretim programında Afetler, *Marmara Coğrafya dergisi*, 28, 276-303, İstanbul.
- Demirci, A. ve Karakuyu, M. (2004). Afet yönetiminde bilgi teknolojilerinin Rolü, *Doğu Coğrafya dergisi*, 9, (12), 67-101. *Dergisi*, C.6, S.1, (65-77).
- Dolunay, F ve , Erdur-Baker, Ö. (Nisan 2012) .3rd International Conference on New Trends in Education and Their Implications ,Türkiye ve Japonya`da Afet Eğitimi, s:267 ,Pegem yayıncılık bildiriler kitabı, Antalya.
- Durduran, S. ve Geymen, A. (Ekim 2008) .*Türkiye`de Afet Bilgi Sistemi Çalışmalarının Genel Bir Değerlendirilmesi*, Erciyes Üniversitesi 2. Uzaktan Algılama ve Coğrafi Bilgi Sistemleri Sempozyumu , s: 1-9, Kayseri.
- Ergünat, O. (Şubat, 1996). "Afet Yönetimi Nedir? Nasıl Olmalıdır?", *Erzincan ve Dinar Deneyimleri Işığında Türkiye'nin Deprem Sorunlarına Çözüm Arayışları*, TÜBİTAK Deprem Sempozyumu Bildiriler Kitabı, s. 268, Ankara.
- Ergünay, O. (Aralık 2007). *Türkiye'nin Afet Profili*. TMMOB Afet Sempozyumu Bildiriler Kitabı, İMO Kongre ve Kültür Merkezi, 1-14, Ankara.

- Ergünay, O.,(2002). *Afete Hazırlık ve Afet Yönetimi Raporu*. Türkiye Kızılay Derneği.
- Erkal,T.,Değerliyurt,M.(2009). Türkiye’de Afet Yönetimi. *Doğu Coğrafya dergisi*, 22;147-164.
- Erten, E.,Yeğin, M. ve başk., (2003), “*Planlama Sürecinde Yönetmeliklerin Afetler Açısından Etkin Hâle Getirilmesi*”, Kocaeli Deprem Sempozyumu, 333-342.
- Genç, F. N. (2007). Türkiye’de Doğal Afetler ve Doğal Afetlerde Risk Yönetimi. *Stratejik Araştırmalar Dergisi* ,9, 201-226.
- Genç, F. N.(2007).*Türkiye’de Kentleşme ve Doğal Afet Riskleri ile İlişkisi*. Afet Sempozyumu, TMMOB,İnşaat Mühendisleri Odası,s: 349-358, Ankara.
- Gökçe, N. ,Kaya, E. (2009). “Coğrafya Dersi Öğretim Programında Küresel İklim Değişikliği”. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22; 157–168.
- Gökçe,O.,Özden,Ş.ve Demir,A.(2008).*Türkiye’de Afetlerin mekansal ve istatistiksel dağılımı*, Afad, Ankara.
- Güler,Ç ve Çobanoğlu,Z. (1994). *Afetler*. s.11. Ankara : Aydoğdu ofset.
- Gürkaynak,Ğ,M.Kadioğlu ve H.A. Poydak, (2004). *Kızılay ile Güvenli Yaşamı Öğreniyorum*, Öğretmen Kitabı, ISBN-975-92079-2. Ankara, Türkiye Kızılay Derneği.
- İnal,E.Kocagöz,S.ve Turan,M.(2012).Temel Afet Bilinç ve Hazırlık Düzeyinin Saptanmasına Yönelik Bir Araştırma. *Türkiye Acil Tıp Dergisi*,12(1),15-19.
- Kadioğlu, M. (2011) . Afet Yönetimi Beklenilmeyeni Beklemek , En Kötüsünü Yönetmek ,(Editör:Yılmaz,M.),*T.C. Marmara Belediyeler Birliği Yayını*: 2011, Yayın No: 65, İstanbul.
- Kadioğlu, M., 2006: *Afetler Konusunda Kamuoyunun Bilinçlendirilmesi ve Eğitimi*; Kadioglu, M. ve Özdamar, E. “*Afet Yönetiminin Temel İlkeleri*” . 2. Baskı, s. 67-80, JICA Türkiye Ofisi Yayınları No: 1, Ankara.
- Kadioğlu, M.,(Mart 2008), *Küresel iklim değişikliğine uyum stratejileri*. Kar Hidrolojisi Sempozyumu Bildiri Kitabı, DSİ 8. Bölge Müd. Yay., 69-94.Erzurum.
- Karakuyu, M. (2010). *Coğrafya Eğitiminde Öğretmen Olmak ve Öğretmen Kalabilmek*. (Ed. R.Özey , A. Demirci). İstanbul: Aktif Yayınevi.

- Karancı,N. ve Akşit, B. (2000), “Building Disaster-Resistant Communities: Lessons Learned from Past Earthquakes in Turkey and Suggestions For Future”, *International Journal of Mass Emergencies And Disasters*, XVIII (3) 403-416.
- Karasar,N.(2012).Bilimsel Araştırma Yöntemi,(24.Baskı).Ankara:Nobel Yayıncılık.
- Keleş, Ruşen, (1985). “Türkiye’de Anakent Yönetimi”, *Amme İdaresi Dergisi*, XVIII (2) 69-82.
- Knight, L.(2009). World Disasters Report. Focus on Early Warning, Early Action, International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies, Geneva, Switzerland. <http://www.ifrc.org/Global/WDR2009-full.pdf> adresinden 2015 yılında ulaşılmıştır.
- Koç,H.(2013).Türk basınının doğal afetlere ilişkin bakış açısını belirlemeye yönelik bir inceleme, *Zfwt,Zeitschrift für die Welt der Türken*,5-2,(121-137) .
- Küçükosmanoğlu, A. (1994). Ülkemizde Orman Yangınları ve Yangın Sezonları. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*. 44(1-2), 121-128.
- Marşap,A.(2005,Mart). *İnsan kaynakları eğitiminde afet yönetiminin yeri: Afete hazırlık ve afet bilincinin önemi*, Kocaeli Deprem sempozyumunda sunuldu, Kocaeli.
- McEntire, David, (2001), “Triggering Agents, Vulnerabilities and DisasterReduction: Towards a Holistic Paradigm”, *Disaster Prevention and Management*, X (3) 189-196.
- Öcal, A. (2005). İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Deprem Eğitiminin Değerlendirilmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 169-184.
- Özey, R. (2011). *Afetler Coğrafyası*. İstanbul: Aktif Yayınevi.
- Özey,R.ve İncekara,S.(2010). *Coğrafya Eğitiminde Kavram Ve Değişimler*, Pegem yayın,Ankara.
- Özmen, B. Nurlu, M.ve Güler, H. (1997). *Coğrafi Bilgi Sistemleri İle Deprem Bölgelerinin İncelenmesi*. Afet İşleri Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Özşahin,E.(Eylül 2013).*Türkiye’de yaşanmış (1970-2012)Doğal afetler üzerine bir değerlendirme*. 2. Türkiye Deprem Mühendisliği ve Sismoloji Konferansı, s:4-7, MKÜ, Hatay.

- Özşahin, E. ve Kaymaz, Ç. (Eylül, 2013). *Afet kültürünün değerlendirilmesine bir örnek: Antakya Şehri*. 2. Türkiye Deprem mühendisliği ve Sismoloji Konferansında sunuldu, Hatay.
- Paton, D. ve Johnston, D. (2001). "Disasters and Communities: Vulnerability, Resilience and Preparedness", Disaster Prevention and Management, X (4), 270-277.
- Pehlivanlı, S. ve Ataman, O. (1977). "Türkiye'de Afet Konutlarına İlişkin Sorunlar", Mimarlık, 153, 28-32.
- Reis, S. ve Yomralıoğlu, T. (Mart, 2005). *Coğrafi Bilgi Sistemleri İle İl Ölçeğinde Afet Yönetim Amaçlı Planlama*. TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası 10. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayında sunuldu, Ankara.
- Savaş Durduran, S. ve Geymen, A. (2008) Türkiye'de Afet Bilgi Sistemi Çalışmalarının Genel Bir Değerlendirilmesi, Erciyes Üniversitesi 2. Uzaktan Algılama ve Coğrafi Bilgi Sistemleri Sempozyumu, 13-15 Ekim 2008, s.: 1-9, Kayseri
- Saygılı, R. "Türkiye; Çığ, Deprem, Heyelan, Sel baskını, Orman yangını afet haritaları" http://www.cogrfyaharita.com/turkiye_dogal_afet_haritalari.html , 26 Kasım 2015 tarihinde erişim sağlanmıştır.
- Seyfe, N. (2007). "AFEM Tanıtım Kitapçığı". Ankara: Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Afet İşleri Genel Müdürlüğü.
- Şahin, C. ve Sipahioğlu, Ş. (2003). *Doğal Afetler ve Türkiye*. (2. Baskı). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Şahin, C. ve Sipahioğlu, Ş. (2009) *Doğal Afetler ve Türkiye*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Şahin, C., (1998). *Coğrafya'ya Giriş*. Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık.
- T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. "Burdur ili depremselliği" <https://www.afad.gov.tr/tr/HblcerikDetay.aspx?ID=23&IcerikID=667> . 26 Kasım 2015 tarihinde erişim sağlanmıştır.

The Centre Research on the Epidemiology of Disasters. (2011).Annual Disaster Statistical Review 2011:The Numbers and Trends, Hazırlayanalar : Debby Guha – Sapir,Femke Vos,Regina Below ve Sylvain Ponserre, The Centre for Research on the Epidemiology of Disasters,Brussels. [http : // www . preventionweb . net/files/27782_adsr2011.pdf](http://www.preventionweb.net/files/27782_adsr2011.pdf) adresinden 2015 yılında ulaşılmıştır.

Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu, (2001).*Riskin Azaltılması-Afetlere Hazırlık ve Müdahale Eğitimi Programı*, Ankara, Yorum Matbaacılık.

Varol, N. (Aralık,2007). *Doğal ve Teknolojik afetler konusunda toplumun bilinçlendirilmesi ve "Afem'in" rolü*. TMMOB sempozyumunda sunuldu, Ankara.

EK:1-ARAŞTIRMA ÇALIŞMALARI İLE İLGİLİ İZİN VE YAZILAR

EK:1.1- Anket Çalışması İçin İlköğretim A.B.D.'na Yazılan İzin Yazısı

T.C.
MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Anabilim dalınız Sosyal Bilgiler Öğretmenliği 1330413002 numaralı tezli yüksek lisans öğrencisiyim. "Ortaokul Sosyal Bilgiler programında yer alan Doğal Afetler konularının Hedeflerine ulaşılabilirliği açısından incelenmesi " konulu tez araştırması gereği, Burdur İl Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı, Burdur merkezdeki tüm Ortaokullarda araştırma/uygulama yapılmasına dair izin hususunda,

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

22.12.2014
Mehmet URSAVAŞ

Adres: Armağan İcî mah. Serdaroğlu cad.
Alaca sitesi No:26 A/2 Blok Daire:15 BURDUR
Telefon: 5057610761

EK:1.2- Anket Çalışması İçin MAKÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsünün İzin Yazısı

T.C.
MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 79673485.302.08.01 / 20
Konu : Araştırma İzni

05/03/2015

0505 7610761 - 050001

Sayın; Mehmet URSAVAŞ
Armağan İlci Mahallesi Serdaroğlu Caddesi
Alaca Sitesi No:24 A-2 Blok Daire:15 Merkez/Burdur

İlgi: 30/01/2015 tarihli ve 83427534-302.08.01-E4152 sayılı yazı.

"Ortaokul Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Doğal Afetler Konularının Hedeflerine Ulaşılabilirliği Açısından İncelenmesi" konulu tez çalışmanızda kullanmak üzere yapacağımız uygulama ile ilgili Burdur Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün yazısı ekte olup, araştırma sonucunun CD ile birlikte Enstitümüze teslim edilmesi hususunda;

Bilgilerinizi rica ederim.

Doç. Dr. Erdoğan KÖSE
Enstitü Müdürü

EK: İlgili yazı örneği (3 sayfa)

EK:1.3- Anket Çalışması İçin MAKÜ Rektörlüğü İzin Yazısı

T.C.
MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Evrak Tarih ve Sayısı: 30/01/2015-E.4152

Sayı : 83427534-302.08.01-
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : a) 25/12/2014 tarihli, 45732 sayılı ve "Bilimsel ve Eğitim Amaçlı" konulu yazı
b) 06/01/2015 tarihli, 93143 sayılı ve "Araştırma İzni" konulu yazı

Enstitünüz İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Mehmet URSAVAŞ'ın, "Ortaokul Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Doğal Afetler Konularının Hedeflerine Ulaşılabilirliği Açısından İncelenmesi" konulu tez çalışmasına esas olmak üzere yapacağı anket çalışmasını Burdur il merkezindeki resmi ortaokullarda uygulama izni ile ilgili Burdur İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün yazısı ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. İbrahim TAŞAL
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

EK :
Yazı örneği ve eki (2 sayfa)

Evrak Doğrulamak İçin : <https://ebys.mehmetakif.edu.tr/mVision/Doğrula/LSZYBK>

İstiklal Yereğmesi 15030 BURDUR
Telefon: +90 248 213 32 11 Faks: +90 248 213 32 11

Ayrıntılı bilgi için İrtibat: Canan Turçu
Evrak Pin Kodu: 86471

e-Posta: oidb@mehmetakif.edu.tr Elektronik Ağ: <http://oidb.mehmetakif.edu.tr> Kep Adresi : maku@hu01.kep.tr

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK:1.4- Anket Çalışması İçin Burdur Milli Eğitim Müdürlüğü İzin Yazısı

T.C.
BURDUR VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 39958266/604/93143
Konu: Araştırma izni

06/01/2015

MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Genel Sekreterlik)

25.12.2014 tarihli ve 25321 sayılı yazınıza istinaden Müdürlüğümüzün 31.12.2014 tarihli ve 7150026 sayılı olur örneği ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerinize ve yazınıza konu olan araştırma sonucunun CD ortamında Müdürlüğümüze gönderilmesini arz ederim.

Şamil TEMİZ
Müdür a.
Milli Eğitim Şube Müdürü

EKLER :
1-Olur örneği (1 adet)

Bu evrakın 5070 sayılı kanunun gereğince
"E-İMZA" ile imzalandığı tasdik olmaktadır.

Burdur Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü
Bahçelievler Mh.Şeker Cad.
15100 BURDUR

Ayrıntılı bilgi: Şamil TEMİZ Şb.Md.
Telefon : (0248) 233 11 19-125
Faks : (0248) 233 13 43

EK:1.5-Anket Çalışması İçin Burdur Millî Eğitim Müdürlüğü İzin Yazısı

T.C.
BURDUR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 39958266/604/7150026
Konu: Araştırma İzni

31/12/2014

MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Mehmet URSAVAŞ'ın "Ortaokul Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Doğal Afetler Konularının Hedeflerine Ulaşılabilirliği Açısından İncelenmesi" konulu tezine esas olmak üzere yapacağı anket çalışmasını il merkezindeki resmi ortaokullarda uygulamak istemesi ile ilgili, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanlığının 25.12.2014 tarihli, 25321 sayılı yazısı ve ekleri ilişikte sunulmuştur.

Yukarıda ismi geçen Mehmet URSAVAŞ'ın, Bakanlığımız Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 2012/13 sayılı Genelgesi doğrultusunda yapacağı çalışma uygulamasını olurlarınıza arz ederim.

Şamil TEMİZ
Millî Eğitim Şube Müdürü

O L U R
.../.../2014

Mahmut BAYRAM
İl Millî Eğitim Müdürü

EKİ:
Yaza ve ekleri (10 sayfa)

Burdur Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Bahçelievler Mh.Şeker Cd.
15100 BURDUR

Ayrıntılı bilgi: Ş. TEMİZ Şb. Md.
Telefon : (0248) 233 11 19-125
Faks : (0248) 233 13 43

EK:2- ANKET ÇALIŞMASI YÜRÜTÜLEN OKULLARIN LİSTESİ

SIRA NO	OKUL/KURUM	ARAŞTIRMANIN BAŞLAMA TARİHİ	ARAŞTIRMANIN BİTİŞ TARİHİ
1	BURDUR - MERKEZ - Suna Uzal Ortaokulu	16.02.2015	23.02.2015
2	BURDUR - MERKEZ - Gazi Ortaokulu	16.02.2015	23.02.2015
3	BURDUR - MERKEZ - Şeker Ortaokulu	16.02.2015	23.02.2015
4	BURDUR - MERKEZ - Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Ortaokulu	16.02.2015	23.02.2015
5	BURDUR - MERKEZ - Türk Hava Kurumu Ortaokulu	16.02.2015	23.02.2015
6	BURDUR - MERKEZ - Abdi Özeren İmam Hatip Ortaokulu	16.02.2015	23.02.2015
7	BURDUR - MERKEZ - Türkiye Yardım Sevenler Ortaokulu	16.02.2015	23.02.2015
8	BURDUR - MERKEZ - Kemal Solmaz Ortaokulu	16.02.2015	23.02.2015
9	BURDUR - MERKEZ - Hüsnü Bayer Ortaokulu	16.02.2015	23.02.2015
10	BURDUR - MERKEZ - İstiklal Ortaokulu	16.02.2015	23.02.2015
11	BURDUR - MERKEZ - Taşkapı Ortaokulu	16.02.2015	23.02.2015
12	BURDUR - MERKEZ - Gökçebağ Ortaokulu	16.02.2015	23.02.2015
13	BURDUR - MERKEZ - Yazıköy Ortaokulu	16.02.2015	23.02.2015

EK :3-ANKET ÖRNEĞİ

Sevgili öğrenciler bu çalışma Ortaokul öğrencilerinin Doğal Afet Bilinç düzeylerinin saptanması ve bunun paralelinde Ülkemizde Afet bilinci konusunda Ortaokullarda ne tür çalışmalar yapılabileceği noktasında bizlere ışık tutacaktır. Yanıtlarınız gizli tutulacak olup, verilecek her yanıt bizler için büyük önem taşımaktadır. İlginiz ve ayırdığınız zaman için şimdiden teşekkür ederiz

	<u>EVET</u>	<u>HAYIR</u>	<u>KISMEN</u>
1- Afete karşı bilinçli olduğunuzu düşünüyor musunuz?			
2-Çevrenizdeki insanları afet konusunda bilinçli buluyor musunuz?			
3 -Aile fertleriniz daha önce afete hazırlık eğitimi aldı mı?			
4- Afet sırası ya da sonrası için eğitim aldınız mı?			
5- Yaşadığınız bölgede afet riski var mı?			
6- AFAD kelimesinin açılımını biliyor musunuz?			
7- Size ait afet acil durum kartı taşıyor musunuz?			
8- Son zamanlarda herhangi bir deprem tatbikatına katıldınız mı?			
9- Aile fertlerinizle zaman zaman evde afetlerle ilgili tatbikat yapıyor musunuz?			
10- Aileniz fertleriyle afet sırasında evinizde ya da dışarıda nerede buluşup ne yapacağınızı konuştunuz mu?			
11- Evinizde eşyalarınızı zemine ve duvara sabitlediniz mi?			
12- Sizi olası bir afet durumunda arayacak, sağlığınıza tespit ya da kontrol edecek yakınlarınızı belirlediniz mi?			
13- Yaşadığınız apartman ya da evin daha önceden zemin etüt çalışması yaptırıldı mı?			
14- Sizin ve ailenizin önemli kayıtlarının(Tapu, Nüfus cüzdanı vb.) kopyaları evin dışında bir yerde saklanıyor mu?			
15- Siz ve ailenizin üyeleri acil durumda su-elektrik-gaz vanalarının nasıl kapatılacağını biliyor musunuz?			
16- Yaşadığınız evin ya da apartmanın her katında duman algılayıcı, yangın alarmı var mı?			

17- Evinizde ve aracınızda yangın söndürme cihazı var mı?			
18- Yangın söndürme cihazını ailenizdeki her fert kullanmasını biliyor mu?			
19- Yangını gördüğünüzde ilk haber vereceğiniz yeri biliyor musunuz?			
20- Yangın ihbarının hattının numarasını biliyor musunuz?			
21- Kendinizi olası afetlere karşı hazırlıklı görüyor musunuz?			
22- Afete hazırlık konusunda doğrudan, belirli aralıklarla bilgilendiriliyor musunuz?			
23- Afetler ve afet bilinci ile ilgili en az bir toplantı ya da seminere katıldınız mı?			
24- Ortaokul Sosyal Bilgiler ders kitaplarında doğal afetler ile ilgili konular var mı?			
25- Doğal afet bilinci ile ilgili etkinliklerin okullarda artırılmasının faydalı olacağını düşünüyor musunuz?			
26-Doğal Afetler ile ilgili seminer, toplantı, konferans, kamu spotları gibi etkinliklerin artırılması faydalı olur mu?			
27- Okulunuzun bir afet planı var mı?			
28- Afete Hazır Türkiye projesi hakkında bilginiz var mı?			
29-Afet haberleri ilginizi çekiyor mu?			
30- Evinizde belli bir yerde Afet çantanız var mı? (İçinde; el feneri, İlk yardım seti, radyo, konserve, yedek pil vs. olan)			
31- Aracınızda bir afet çantası var mı?			
32- Evinizde 72 saat yetecek kadar yiyecek malzemeniz hazır mı? (Kuru gıda, konserve vs.)			
33-Aileniz Ev, araba, işyeri ve sizi Doğal afetlere karşı sigorta ettirdi mi?			
34-Siz ve aile üyelerinizden biri son üç yılda İlk Yardım eğitimi aldınız mı?			
35- Herhangi bir doğal afet olduğunda ne yapacağınıza dair endişeleriniz var mı?			
36- Ders kitaplarında afet bilinci konusunda yeterli bilgilendirme yapılmış mı ?			
37- Her yıl doğal afet bilinci ile ilgili okullarda bilgilendirme yapılıyor mu?			
38- Her sınıf seviyesinde doğal afet bilinci ile ilgili ders kitaplarında konular yer alıyor mu?			
39-Doğal afetler ile ilgili ayrı bir dersin olması fayda sağlar mı?			
40-Olası bir afet sonrasında şu an yaşadığınız mesken dışında kalabileceğiniz bir mesken var mı?			

EK:4-ANKET ANALİZ EKRANI GÖRÜNTÜSÜ

The screenshot shows the IBM SPSS Statistics Data Editor window. A dialog box titled "Reliability Analysis: Statistics" is open, displaying options for Descriptives for (Item, Scale, Scale if item deleted), Inter-Item (Correlations, Covariances), Summaries (Means, Variances, Covariances, Correlations), and ANOVA Table (None, F test, Friedman chi-square, Cochran chi-square). The dialog also includes options for Hotelling's T-square, Intraclass correlation coefficient, and Tukey's test of additivity. The Model is set to "Two-Way Mixed" and the Type is "Consistency". The Confidence Interval is 95% and the Test value is 0. The background shows a data grid with variables s1 through s13 and rows 1 through 22.

The screenshot shows the IBM SPSS Statistics Viewer window. The output is titled "Scale: ALL VARIABLES". It includes a Case Processing Summary table, a Reliability Statistics table, and an Item Statistics table.

Case Processing Summary

Cases	Valid	N	%
	451	451	100,0
	Excluded ^a	0	,0
	Total	451	100,0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,728	,733	40

Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
s1	1,85	,948	451
s2	2,09	,842	451
s3	2,18	,716	451
s4	1,99	,624	451
s5	1,75	,759	451
s6	1,54	,816	451
s7	2,02	,820	451
s8	1,51	,675	451
s9	1,63	,807	451
s10	1,82	,864	451
...

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Mehmet URSAVAŞ

Doğum Yeri ve Tarihi: Eğirdir / 26.03.1977

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi: Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Öğrenimi: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Ana Bilim Dalı

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar: 2002 tarihinden itibaren Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Okullarda Sosyal Bilgiler Öğretmenliği

İletişim

E-Posta Adresi : mehmetursavas@hotmail.com

Tarih : 20.06.2016

